

INVITAȚIE Trekking in Carpathians ÎN CARPAȚI

Târnovul
Căpățâanii

Munții
Maramureșului

Făgărașului iarna

Peștera cu lungi
ziduri misterioase

Toate numerele revistei
Invitație în Carpați
se pot copia, gratuit,
de la <http://iic.alpinet.org>.

Vino !

Sumarul revistei este deschis celor care
transmit informații (știri, fotografii, articole,
monografii) bine documentate.

Contact: iic@alpinet.org, 683.51.03.

Autorii acceptă că publicarea materialelor nu poate
aduce deocamdată venituri materiale.

Uită-te zilnic pe
www.alpinet.org,
ghidul tău montan.
Ai mereu
informații și
imagini noi.

Înscrie-te pe [lista alpinet2k](#).

Vei primi, zilnic, gratuit, noile știri de la
munte, de la cei care umblă pe munte.

Informații: www.alpinet.org, iic@alpinet.org.

nr. 55, februarie 2006

Dobrogea

Misterioasa Peșteră Limanu pag. 3-28

Munții Maramureșului

Lacurile Mihailecului pag. 29-54

Munții Făgărașului

Spre Mușeteica (2442 m) pag. 55-61

Munții Căpățâni

Circuit peste Târnovu pag. 62-70

Munții Baiului

Schi pe Zamora pag. 71-73

S.U.A.

Sahale Peak (2652 m) pag. 74-76

coperta 1 / first cover

Vârful Mușeteica (2442 metri, Munții Făgărașului),
văzut de la Lacul Capra.

foto: Ionuț Nechita (Cluj-Napoca)

Respectă natura !

Lasă cel mult urmele pașilor.
Ia numai fotografii.
Ucide doar timp.

Editor:

ISSN 1841 - 7957

redactor, tehoredactor:

Ică Giurgiu (iic@alpinet.org, 683.51.03)

layout: Daniel Verniș, Nicolae Herăscu, Ică Giurgiu

bannere: Ionuț Nechita

© Reproducerea oricărui material din revistă, în scopuri
comerciale, nu este permisă. Materialele angajează în general
doar responsabilitatea autorilor.

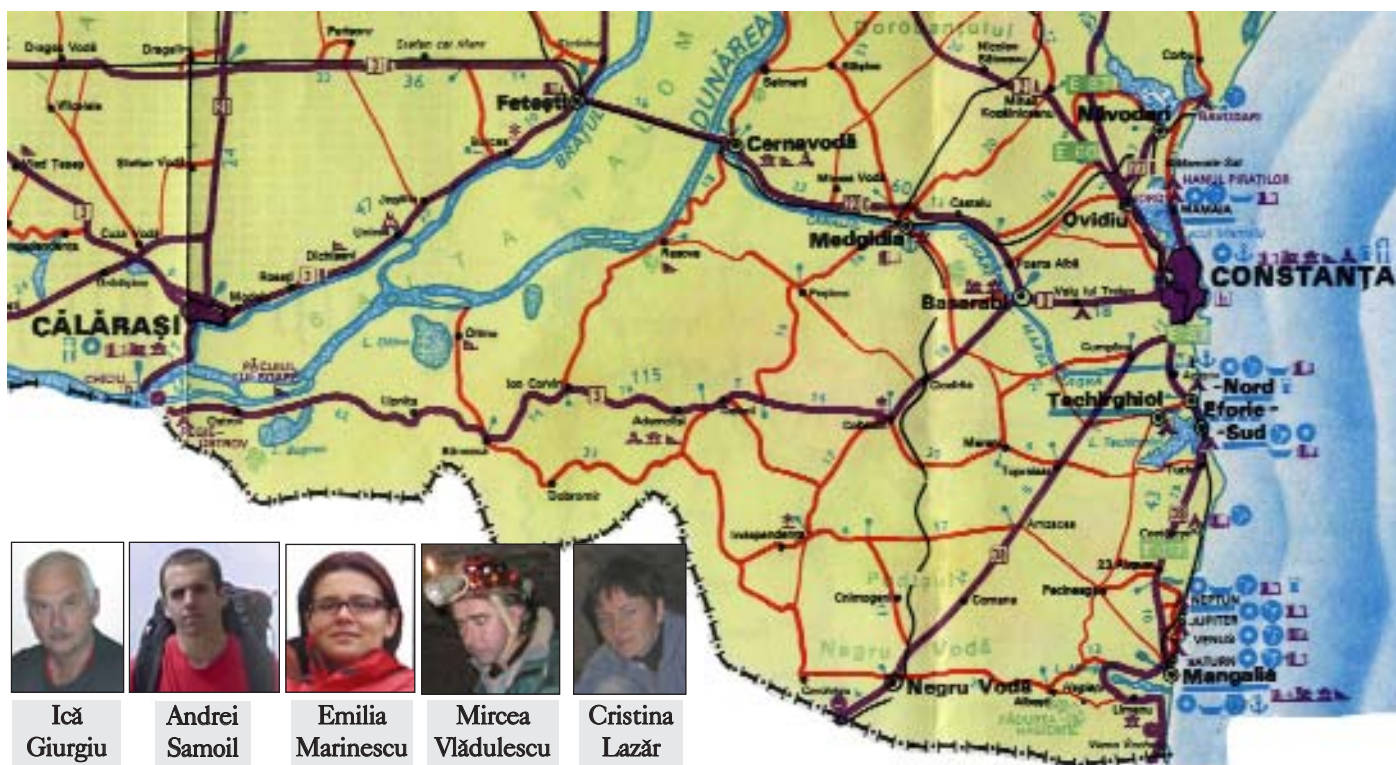
publicitate: iic@alpinet.org

ABONAMENTE (sunt gratuite):

iic-abonare@alpinet.org

- * Constructorul Saligny a stat în timpul testării, împreună cu soția și fiica, într-o șalupă sub podul de la Cernavodă
- * Cel mai lung și vechi drum de cale ferată peste Dunăre
- * Păsări uimitor colorate * Atracțiile muzeului din Călărași
- * Avionul de pe malul Dunării * Peștera Apostolului Andrei
- * Mamifere care zboară; și nasc de jos în sus
- * Inedite, ample și numeroase lucrări de lărgire a galeriilor dintr-o cavitate
- * În spatele zidurilor ne așteaptă poate mesaje de acum 2000 de ani
- * Cele mai mari peșteri labirint din România

Misterioasa Peșteră Limanu

text:

Ică GIURGIU,
Cristina LAZĂR (București)

fotografii:

Andrei SAMOIL,
Emilia MARINESCU,
Ică GIURGIU,
Mircea VLĂDULESCU,
Cristina LAZĂR
(Clubul de speologie
"Emil Racoviță" București)

**A cave by 3405 metres length,
with hundreds metres walls inside, raised 2000 years ago.
Most labyrinthic caves from Romania.**

ACCES

1. Cernavodă - Constanța
- Mangalia - Limanu

Faleza Fosiliferă

Imediat ce trecem, pe autostrada Fetești - Cernavodă, peste Balta Ialomiței, ajungem pe malul drept al Dunării (vezi harta de mai sus).

Înainte cu circa 200 m ca șoseaua să

ajungă efectiv pe malul drept al Dunării, sub noi, în dreapta față de sensul de înaintare, timp de câteva secunde (din viteza mașinii sau a trenului), se vede o faleză de calcar înaltă de aproximativ 30 metri (o botezăm Faleza Fosiliferă), galben portocalie la culoare, cu straturi groase; un drum pietruit trece pe la baza ei, chiar pe malul fluviului.

Podul Saligny

În paralel cu autostrada este aici

Podul Anghel Saligny, pentru linia ferată. Calea ferată Constanța - Cernavodă fusese dată în funcțiune în 1860. După 30 de ani, la 9 octombrie, s-a deschis șantierul de la Cernavodă, pentru construirea podului peste Dunăre; proiectul era condus de inginerul român Anghel Saligny. În 1895, la 26 septembrie, a avut loc inaugurarea podului. În ziua respectivă, Saligny, împreună cu soția și fiica se găseau într-o șalupă ce staționa sub pod în timp ce deasupra lor - în proba de maximă solicitare a noii construcții - treceau 15 locomotive, cu viteză de 70 km/oră.

Podul Saligny este cel mai lung (4808 metri) și vechi drum de cale ferată peste Dunăre. Are o deschidere maximă între piloni de 120 metri. Lungimea lui deasupra fluviului este de 1456 metri. La data construirii era cel mai lung pod din Europa și al treilea din lume. Fundațiile podului se găsesc la 30 metri sub nivelul apelor mici. Podul se înalță la 30 metri deasupra apelor mari.

Ramificația Deasupra Falezzei

Imediat ce sosim, pe autostradă, pe malul drept al Dunării, apare o ramificație importantă de drumuri (o numim Deasupra Falezzei). De aici, spre dreapta, către sud-vest, se desprinde șoseaua ce duce în localitatea Ion Corvin (aflată la 37 km), cale pe malul drept al fluviului, pe drumuri arătate de hărțile rutiere ca fiind de calitate secundară (în realitate, sunt asfaltate); va fi un peisaj pitoresc, divers (pădure, stepă, denivelări, multe păsări sălbatice).

De la ramificația numită Deasupra Falezzei mai sunt, spre înainte, 27 km până la Medgidia și 64 km până la Constanța, pe principala cale de acces către Litoral; pe mulți kilometri ai acestei direcții șoseaua este destul de îngustă, cu multe denivelări, stânenind traficul auto.

Tot la ramificația numită Deasupra Falezzei apare, către stânga, indicator către orașul Cernavodă (2 km). Imediat ce ne înscriem pe această direcție, la aproximativ 100 m de intersecția numită Deasupra Falezzei, pe dreapta șoselei asfaltate se desprinde un drum pietruit, lat, ușor circulabil, dacă este uscat, pentru microbuze și autocare (să-l numim

Drumul Geologic). El va ajunge - după circa 2,5 kilometri de la desprinderea din șoseaua asfaltată - la o clădire industrială de pe malul Dunării, unde un gard blochează accesul auto pe mai departe (ne aflăm la 50 m altitudine). În apropierea gardului poate întoarce un autoturism sau microbuz. Pentru autocare există loc de întoarcere cu circa 500 m înainte de acest gard, într-un loc cu câteva gospodării modeste, aflat chiar înainte de faleza cu calcare dezgolite.

Faleza Fosiliferă, verticală, pe alocuri surplombată, este rezervație cu 3 hectare suprafață; se întinde pe aproximativ 500 m, până la gardul industrial (o plăcuță semnalează că locul este protejat de Academia României).

În afară de priveliștea către stratele de calcar din faleză, cu microforme de concreționare pe alocuri, atrag imediat atenția agitația permanentă a păsărilor și sutele de cuiburi săpate direct în argilele ce acoperă stratele de calcar (sunt rândunele și lăstuni, specii foarte asemănătoare, mai ales văzute de la distanță; rândunica are însă coada mult mai bifurcată și cam dublă ca lungime față de lăstun).

Printre cuiburile lor se află, tot în argilă, adăposturi săpate de pescărei albaștri (Alcedo atthis; numiți de către localnici, caragațe) și prigorii (albinărel, prigoare) (vezi paginile 5, 6).

Pescărelul albastru atrage atenția, când nu este în zbor, dacă suntem relativ aproape de el, prin diversitatea de culori de pe cap și partea superioară a pieptului.

Surpriză mare când îl vedem zburând, mai ales dacă ne aflăm sub el; paleta de culori oferită când se află cu aripile deschise și pieptul întreg către noi este extrem de variată, neobișnuită, inclusiv de la un exemplar la altul; nuanțe metalice, puternice, asemănătoare întrucâtva cu penajul papagalilor; un colorit plăcut vederii, de care se apropie ca aspect doar prigorii; pastelata pupăză, mult prezentă în apropierea șoselelor din Dobrogea, este "palidă" la culori față de pescărel.

Pescărelul are rude la marile altitudini de la noi (de exemplu în Munții Retezat). Foarte bun scufundător, plon-

jează în lacurile glaciare câțiva metri adâncime, prinde prada, redemarează în viteză spre suprafața apei, de unde țâșnește în zbor instantaneu, către înălțimi.

Prigorii poate avea penaj cu o culoare dominantă, galben sau portocaliu de exemplu.

Toate hărțile din revistă, din toate numerele (51-55), se pot printa în bune condiții pentru a fi luate pe teren.

viziți

www.munticarpati.org

ghid montan la zi;
hărți în premieră;
fotografii de neuitat

viziți

www.cluburimontane.org

parteneri de drumeție;
chiar lângă tine

viziți

www.salvamont.org

ture mai sigure;
accidente evitate

INVITAȚIE
ÎN CARPAȚI

REVISTĂ LUNARĂ DE DRUMEȚIE,
MUNTE, NATURĂ,
DISTRIBUITĂ ELECTRONIC,
PUBLICATĂ DE PROIECTUL ALPINET.

www.alpinet.org

2 Pescărei albaștri.

3 Pescărel albastru.

(după Constantin Părvu, Stoica Godeanu, Laurențiu Stroe - Călăuză în lumea plantelor și animalelor - Editura Ceres, București, 1985)

Ordinul Coraciiformelor

În această grupă intră unele din păsările cele mai frumoase de la noi, dar cu viața curioasă, pătrund ca rătăcite prin meleagurile noastre, de neamurile de prin țările tropicale.

Familia Alcedinidolor

Pescărușul albastru (*Alcedo althis althis*) are obiceiurile unui pribeag, tăcut, singuratic și ursuz, viețuind prin locuri care nici pe departe nu seamănă cu acele de unde se trage.

Dacă ai norocul să-l zărești, ține-te cât poți de liniștit, căci la cea mai mică mișcare își schimbă locul. Ce ciudat e! Se pare că ar fi de piatră, fără nici un semn de viață. Înveți de la el ce e răbdarea.

De mărimea unei vrăbii, dar cu capul mare, cu pliscul lung, negru, gros și ascuțit la capăt, cu coada ca retezată cu foarfecele, stă ceasuri întregi, neclintit, pe o piatră, un par, o creangă de salcie. Cu ochii mari caută spre luciul apei lângă care trăiește. Deodată îl vezi că se repede ca o săgeată, cu capul înainte. Se întoarce curînd cu un pește în gură. Tacticos, îl sucește, îl învîrtește în plisc, de ai crede că se joacă, pînă ce-l potrivește așa ca să vie cu capul înainte și să-l înghită mai lesne. După ce s-a ospătat, iar se pune la pîndă, iarăși stă ceasuri întregi nemișcat, cu privirea țintă spre luciul apei, visînd poate la rudele sale depărtate dinspre pădurile ecuatoriale. De altfel greu e să-i scape prada. Dacă nu nimerește peștișorul dintr-odată, se ia după el la înot, servindu-se de aripi ca de lopeți.

Cînd a greșit lovitura, nu se supără, nici nu-și pierde cumpătul, ci vine la loc, ca și cînd nu i s-ar fi întîmplat nimic, dimpotrivă. Numai cînd apele sînt tulburi și peștii în siguranță, atunci luîndu-și nădejdea, nu se dă în lături de la un ospăț cu melci, lipitori ori insecte de apă.

Ți-e mai mare dragul să-l privești și de frumusețea lui. Mai ales cînd o rază de soare cumva îl bate, nu știi, e vietate ori făptură din povești, tăiată din pietre scumpe? Pe cap poartă niște pene, tivite rotund, de culoarea măslinelor, verzi, încondeiate cu dungi albastre, ca o diademă de safire. Pe spate e verde închis, ca și pe umeri, pe cînd coada e ca sineala albastră. Pe sub ochi are o dungă roșcată, întovărășită de alta albicioasă, care se lățește spre gît. Sub bărbie e albă, pe piept și pîntece de culoarea jderului, iar piciorușele, care abia se văd, sînt cărămizii.

Îi e dor de soare, flori și tovarăși tot așa de frumoși ca el. Altfel

nu ți-ai lămuri de ce stă tăcut, singuratic, morocănos, fără să scoată o notă mai veselă. Cel mult își suferă soața în apropierea lui. Altfel e ca un tiran; laș față de dușmanii mai mari, arțăgos și gilcevitor față de păsăruici mai mici.

Cînd îl superi, zboară o bucată de vreme tot pe deasupra apei și se duce să se așeze în alt loc prielnic pentru pîndă. Nu-și pierde vremea în zadar, căci pe lîngă toate e și strașnic de nesățios. Numai cînd trebuie să se îngrijească de cuib, mai părăsește apa, deși nu se retrage prea departe.

Cuibul și-l face în malul de lut de lîngă pîrîu. Pliscul îi servește drept sfredel, picioarele cu gheare ascuțite drept sapă. Și așa își face o săpătură ca de un metru de adînc, în lut iar la capăt o lărgește ceva. Pe cît e de frumos la înfățișare, pe atîta în casa lui e urît.

Femeia pune ouăle, albe și rotunde ca de marmoră curată, peste scheletele de pești ori chitina insectelor, care țin loc de puf. De altfel bărbatul e bun tată; cată cu drag la pușori, aducîndu-le de mîncare, chiar după ce pot zbura.

Prin obiceiuri, prin frumusețea penelor ca și prin înfățișarea trupului scund, grăsun și cu capul mare, e una din curiozitățile lumii noastre păsărești. Se ține numai pe lîngă ape, de la munte pînă la deltă; rar ne părăsește în vremea zăpezilor mari.

Familia prigorilor (Meropidelor)

Prigoria (*Merops apiaster*) este iarăși una din podoabele lumii noastre păsărești. Colorile curcubeului o învăluie peste tot, într-o armonizare care aduce aminte de zburătoarele țărilor tropicale. De altfel nici nu stă multă vreme pe la noi, căci vine tîrziu, pe la sfîrșitul lui aprilie: pînă la începutul lunii octombrie toate sînt călătorite. Rămîn cît scot puii, folosindu-se de lumina soarelui de vară, amintirea locurilor unde-și duc trailul toate rudele ei mai apropiate.

E o pasăre din țările calde; nu trăiește mai la nord de Silezia. Dimpotrivă, sînt multe în Grecia, în Spania. Sînt prinse cu miile, carnea lor fiind pe gustul locuitorilor de acolo. Iarna ajung pînă-n Colonia Capului din sudul Africii.

La înfățișare aduce cu o mierlă, numai că e mai zveltă, cu pliscul mai lung, mai subțire, mai fin, cu coada de asemenea mai lungă: haina ei e pieirea ei. Mai înainte se găseau la noi mai multe; cu nemiluita sînt prinse pentru penele frumoase.

4 Prigoare.
(după Constantin Pârnu, Stoica Godeanu, Laurențiu Stroe - Călăuză în lumea plantelor și animalelor - Editura Ceres, București, 1985)

Pe cap și spate are pasărea azvîrlită un șal din pene linse, în culoarea prafului de scoarță. Aripile și coada sînt ca apa albastră verzuie a mării transparente. Sub bărbie e galbenă ca și canarul, iar pe frunte e albă. Un gulerăș negru desparte gusa de pieptul albastru verziu. Încolo sînt peste tot încondeieri, nu fără gingășie trase, de roșu, galben, albastru, negru, un adevărat tablou strîns pe trupul ei.

Se ține mai mult de malurile lutoase, căci cuibul și-l face săpînd galerii adînci uneori și de 2 m, la capătul cărora este camera de clocire. Acolo își pune cîteva ouă, peste aripile și chitina insectelor, ce le-a servit de hrană. Nu-și face culcuș nici de pene, nici măcar de paie.

Se dă în vînt după albine și vespi, de a căror ace veninoase nu se teme. Unde găsește un cuib de viespi nu se lasă pînă ce nu le măcelărește pe toate. Fiind stricătoare prisăcilor, este urmărită. Poporul, prin unele părți, i-a dat numele de albinărel, vespar. Le plac însă mult și coșaii ori lăcustele. Trăiesc în cîrduri, zburînd la mari înălțimi, aducînd aminte de rîndunele. Se îmbăiază dimineața în razele de soare, gălăgioase, scoțînd un glas monoton scurt, dar repetat, ascuțit.

Cînd timpul e ploios, înourat, stau triste, pe o creangă. (*Ion Simionescu - Fauna României - ediția a III-a, Editura Albatros, București, 1983*)

Pescăruș albastru (*Alcedo atthis ispida L.*) L = 16-18 cm. Pare o piatră prețioasă. Sapă cu ciocul în malul apei un tunel lung de 1 m, terminat cu o încăpere rotundă căptușită cu oase de pește, unde depune de două ori, în aprilie și iunie, cîte 6-7 ouă, pe care le clocește circa 20 de zile. Puii stau în acest cuib 25 de zile. Se hrănește cu pești mici, pe care îi pîndește de pe o cracă și se aruncă după ei cu capul înainte. După ce-l prinde, se așază pe cracă, îl aruncă în sus și îl înghite cu capul înainte. Strigă "tit-tit-tita". În zbor este iute ca o săgeată. Sedentar, pe malul apelor curgătoare, numeros în Deltă. Europa, Asia, Africa de Nord.

Prigoare, albinărel (*Merops apiaster L.*) L = 25-28 cm. Frumos colorat, bun zburător, cuibărește sub formă de colonii în rîpe, maluri, dune, în care sapă galerii adînci de 1-2 m, la fund cu o cameră cu D = 15-25 cm. Cele 5-6 ouă sînt depuse direct pe pămînt sau pe resturi vechi de hrană și sînt clocite de ambii părinți, timp de 20 zile. Puii stau în cuib 30 zile, fiind hrăniți de părinți. Consumă insecte, mai ales viespi și albine. Poate provoca daune apicultorilor. Strigă "prurri".

Oaspete de vară (aprilie-septembrie), mai numeros în Deltă, Dobrogea, Muntenia și Moldova. Mai rar în Transilvania (doar pe V. Mureșului). În Africa de nord-vest și sudul Europei, în ultimul timp și în Suedia, Danemarca, Olanda. (*Constantin Pârnu, Stoica Godeanu, Laurențiu Stroe - Călăuză în lumea plantelor și animalelor - Editura Ceres, București, 1985*)

La baza Falezii Fosilifere sunt plante de 20-30 cm înălțime, pe care se află fixați, pe tulpină și frunze, melci cu cochilie, de aproximativ 1 centimetru în diametru. Este de asemenea un aspect specific Dobrogei, repetabil pe întinderea sa; aceste plante cu melcișori sunt ocrotite, de exemplu, în rezervația dunelor marine de nisip de la Agigea.

Dacă coborâm la marginea fluviului, putem avea ocazia să observăm diverse specii de melci de apă dulce, cu cochilii divers rotunjite sau extrem de ascuțite și alungite; de asemenea, scoici de apă dulce, cochilia lor plat ovală putînd chiar depăși lungimea unei palme de om.

După ce am trecut de orașele Constanța și Mangalia, înainte să intrăm în localitatea 2 Mai, se desprinde șosea asfaltată către dreapta; ea trece prin

localitatea Limanu, apoi imediat dincolo de ea prin fața Peșterii Limanu (aflată către dreapta noastră, vezi pagina 10) și - după ce trece peste Lacul Mangalia - jonctionează cu șoseaua asfaltată Mangalia - Negru Vodă.

2. Călărași - Negru Vodă - Limanu

Vă recomandăm să vizitați Muzeul Dunării de Jos, din orașul Călărași (aflat pe malul stîng al Dunării).

Denumirea instituției nu este agreată de cei care lucrează aici, ei spun că de fapt Dunărea de Jos este mult mai în aval de oraș și de zona în care ei fac de obicei cercetări și săpături (adică în amonte și la nord de Călărași).

Unii dintre muzeografi fac cercetări și în zona de pe malul drept al Dunării, în urma semnalărilor localnicilor, de unde continuă să recolteze cantități importante de diverse

urme arheologice.

O vizită la muzeu este interesantă din mai multe motive. Deși sărăcuț expuse, probabil din lipsă de fonduri, piesele arătate vizitatorilor pot crea o imagine suficient de puternică despre ce a însemnat popularea regiunilor din jurul Dunării încă înaintea erei noastre și despre ocupațiile acestor oameni.

Piesele și fotografiile de aici, o dată vizualizate, permit, pentru fiecare vizitator, în funcție și de cât dorește acesta, realizarea de conexiuni care se pot face mult mai ușor dacă vezi locurile unde s-au găsit fortificații sau unelte de vânătoare, pescuit și trai cotidian.

Ceramica din muzeu este bogată, diversă și constituie unul din punctele de atracție. Muzeul se află pe strada Progresului, nr. 4; tel/ fax 0242.313.161, 0242.311.974; muzeul_dj@nex.ro.

În apropiere de Călărași, Dunărea se

Ciulinul mai are rude de aproape, care cresc pînă pe marginea drumurilor.

Așa e **rostogolul** (*Salsola ruthenica*), una din plantele noastre originale. Românul i-a prins bine însușirile, dîndu-i acest nume. Atît toamna, cît mai ales primăvara, cînd vîntul suflă mai tîrîcel, spulberînd tot ce e pai slobod pe cîmpuri, nu rar asîști la un fenomen curios. Spini ca niște sfere de sîrmă împletită sînt rostogoliți din loc în loc. Se întîlnesc ca mingile în cale și, la cele din urmă, se strîng grămadă în locurile mai depărtate unde vîntul nu-i poate lua, fie că se încîlcesc între ei, formînd căpițe, fie că se anină de vreo altă buruiiană, care nu poate fi smulsă din loc. Oamenii le dau adesea foc, mistituindu-se într-o clipă, fiind uscați ca vreascul.

Rostogolul dorește vîntul, căci fără suflarea lui, fără rostogolire, n-ar avea cum să-și împrăștiے semințele. Cît sare din loc în loc, se scutură și pe urma lui rămîn fructele cu semințe. În acest chip își răspîndește puii.

E o adevărată plantă de stepa. Chiar în toiul verii pare uscată. Pe un trunchi scurt are ramuri multe, dese, care la urmă formează ca o sferă. Frunzele albastrii par mereu cu brumă pe ele; sînt înguste, ca de piele, și cu spini mulți pe margini. Pe cît e de spinos, pe atîta cînd înflo-rește este frumusețea, căci florile strînse în ghe-muri par ca de oțel, sînt de un albastru cenușiu de toată frumusețea. Așa cum e în toiul creșterii, așa rămîne pînă-1 apucă omătul, numai că se usucă. Pe unele locuri se strînge, punîndu-se spre apărare pe coama gardurilor ca o streășină ghimpată, cum se pun în ținuturile de dealuri vrescuri de porumbiști. (*Ion Simionescu - Flora României - ediția a IV-a*)

Săricică, ciorlan, rostogol (*Salsola kali* L.)

H = 10-60 cm. Plantă care trăiește doar un an; scurt păroasă, bogat ramificată, formînd tufe globuloase. Frunze filiforme, spinoase la vîrf. Flori mici, alburii sau roze, dispuse cîte una la baza frunzelor, însoțite de 2 bracteole. Fruct globulos, înflorire iulie-august. În regiunile stepice, pe substrat nisipos sau de loess, pe lîngă drumuri, în pîrloage și prin culturi. Europa, Asia Centrală, China de nord.

Scail dracului, rostogol (*Eryngium campestre* L.) H = 30-50 cm. Plantă care trăiește mai mulți ani, cu rizom fuziform. Tulpină

5, 6 Tufe de rostogol.

ramificată formînd tufe globuloase. Frunze rigide, 2-3 penat sectate, cu foliole țepoase. Flori mici, grupate în capitule ovoidale, cu foliole involucrale, lanceolate, țepoase la bază. Fruct elipsoidal. Înflorire iulie-august. Cu acțiune diuretică, recomandat în calculoză renală și vezicală. În stepă, prin finețe, pășuni, la margini de drumuri, pe terase aluvionare, pe substrat pietros, nisipos, pe loess. În sudul și centrul Europei, vestul Asiei. (*Constantin Pîrnu, Stoica Godeanu, Laurențiu Stroe - Călăuză în lumea plantelor și animalelor - Editura Ceres, București, 1985*)

8 Intrarea în Peștera Sfântului Andrei.

Suntem de acum în Dobrogea și imediat remarcăm: perspectivele spre fluviu; terasele cu vii de la Ostrov, prin mijlocul lor avansând șoseaua; ciulinii rostogol de pe șosea (pe care îi știm din filme cu cowboys; vezi pagina 7), de până la un metru diametru, rostogolindu-se în bătaia vântului; lacuri cu mari suprafețe, atractiv așezate în peisaj; pâlcuri de pădure, prin care drumul nostru, în direcția localității Ion Corvin, urcă și coboară; iar prin fața autovehicolului pot să treacă poândăi, iepuri, fazani, potârniși, broaște teștoase, șerpi, arici.

Indicatoarele de la intersecția anunță așezări cu rezonanțe lingvistice neobișnuite în alte părți ale țării dar și locaități cu denumiri cunoscute, preluate din alte județe.

De la bac până la intrarea în localitatea Ostrov sunt 7 km. Aici, la intrarea în Ostrov, DN 3 se duce în dreapta, ascendent, pietruit; acest aspect local al DN 3 poate crea impresia, celor neobișnuiți cu locurile, că drumul principal ar fi de fapt cel spre stânga, asfaltat; numai că porțiunea asfaltată va duce, cale de 2,6 km, până pe malul Dunării, prin localitatea Ostrov, de la capătul lui trebuind să revenim la intersecția unde se desprinde drumul pietruit.

De la această intersecție, DN 3 ocolește localitatea Ostrov și, după 9,4 km (notăm cu C acest punct), Dunărea este la aproximativ 100 metri distanță de șosea, în stânga noastră; putem face popas și ajungem ușor pe malul ei, dacă nu este noroi (sau țânțarii!); perspectiva asupra fluviului este destul de largă, spre amonte și aval. Din C, în dreapta șoselei este Lacul Bugeac, cu suprafață mare; acolo vedem de obicei diferite și numeroase exemplare de păsări sălbatice.

Pe DN 3, venind dinspre Ostrov, cu 1,4 km înainte de localitatea Ion Corvin, spre dreapta, se desprinde un drum asfaltat, lung de 4 kilometri. La capătul lui este mănăstirea Sfântului Andrei, construcție impozantă, nouă, cu

trece cu bacul (program 6-22), între Chiciu (pe malul stâng, la sud-vest de oraș) și Ostrov (pe malul drept). Preț: 200.000 lei pentru autoturisme.

Ajunși pe malul drept al Dunării, admirăm avionul adus de bulgari în orașul Silistra (acolo, vechea cetate romană Durostorum) și vedem întreaga localitate (în apropierea căreia, spre sud de ea, există câteva mici peșteri ce au fost folosite drept biserici); trecem pe o lungime de aproximativ 1 km chiar pe lângă blocurile de la marginea Silistrei. În zona de vamă și graniță de la Ostrov, cetățeni bulgari vând dulciuri și băuturi pe care le știu cerute de români.

9 Maci albi la mănăstirea Sfântului Andrei.

De cum crește grâul, trăiesc împreună cu el o seamă de plante care cu greu pot fi cu totul stîrpite; unele din ele dau un tablou frumos prin împetriștatura florilor cu galbenul grîului copt.

Așa e înainte de toate **macul-de-cîmp** (*Papaver rhoeas*), ce

aruncă pete de flăcări, mai ales spre marginea lanurilor de grîu sau pe hatari. E o plantă gingașă, dar cu multe precauții ca să-și apere neamul. Iese din sămînță de cu toamnă, dînd un buchețel de frunze ce stau la adăpostul firelor încolțite de grîu. Cînd gerul e mai aspru, pier. Încolțește altă sămînță primăvara.

O rădăcină, asemenea unui țaruș, îi asigură umezeala. Își înalță delicatul trunchi, cu peri rari, ce poartă frunze adînc crestate pe margini și tot păroase, ca apărare împotriva uscăciunii. La vîrfurile codiței delicate, îndoite, stă bobocul apărut de două sepale păroase, în care se găsesc cele patru petale subțiri ca mătasea, cu meșteșug îndoite în spațiul restrîns. Sepalele cad, cînd se desfășoară petalele "roșii ca macul", cu pete negrii la baza feței dinăuntru.

Frumusețea crește prin marele număr de stamine, fire de fil-

igran cu cîte o antenă aurie în vîrf. În mijloc stă ovarul, o cutie cu streășină solzoasă a stigmatelor, pe care se pot așeza în voie insectele; sub marginea streșinii, se găsesc ochiuri, ca niște ferestre cu geamurile sparte. Ovarul cuprinde peste 50.000 de semințe mărunte "ca firul de mac", negrii. Pentru împrăștierea lor funcționează un mecanism foarte simplu. A fost copiat de om, cînd a născocit solnița pentru sare. Capsula stă ridicată în vîrfurile codiței uscate, țepănă. Vîntul o scutură; sar semințele prin ochiurile de sub streășină, împrăștiindu-se cît colo.

Ca apărare împotriva secetei are perii; ca apărare împotriva vitelor are laptele alb deodată, galben apoi, care-i dă un gust amar și un miros neplăcut.

Din unele specii (*Papaver somniferum*), cultivate mai ales în Bucovina ori partea de vest a Ardealului, se extrage vestitul opiu, din care se prepară morfina. Ambele sînt medicamente liniștitoare. Luată însă în mai mare cantitate și des, aduc slăbirea organismului și moartea. Ceaiul din cojile de mac, din nefericire, prea ades se dă la sugaci, ca să adoarmă, să nu mai țipe. Îi nenorocește însă, căci îi slăbește peste măsură.

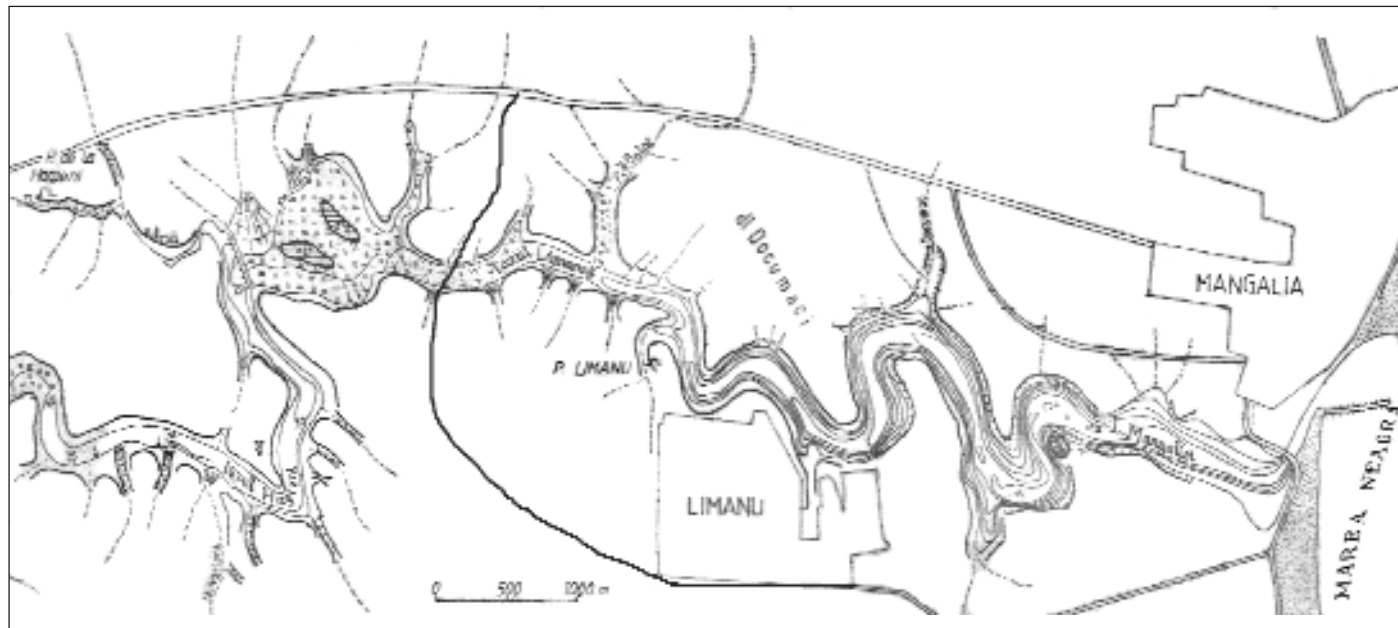
Concurenta macului în frumusețe este albăstreaua (*Centaurea cyanus*). Dintre numeroasele țintaure (genul *Centaurea*) ce cresc la noi, este cea mai cunoscută, dar și cea mai frumoasă, mai ales cînd o culegi din lanul cu grîu copt, prin contrastul dintre auriul spicelor îndoite de greutatea bobului și frumoasa culoare albastră sinilie a albăstrelelor.

Ca înălțime se pune la întrecere cu grîul, căci ambele năzuiesc după soare. Trăind în stepă, frunzele sînt reduse, păroase, mai ales cele tinere - un mijloc ca să se apere împotriva prea marii pierderi de apă. În vîrfurile delicatelor ramuri stau florile, strînse la bază de un înveliș des de solzi, puțin ruginii. În plină desfășurare florile sînt frumoase. Fiecare are forma unui cornet cu marginea franjurată. Cele periferice au corola mai lungă, înclinată în afară. Fiind sterpe, țin loc de stindard, fluturate spre a fi văzute de departe.

Interesantă este sensibilitatea anterelor unite între ele ca un manșon, în mijlocul căruia se găsesc cele două stigmat, strînse față în față, în boboc. Anterele, cum simt atingerea vreunei insecte, se trag în jos, după ce au vărsat tot polenul în tub. Cînd stilul și stigmatul cresc, împing făina de polen afară, umplînd cu el trupul insectei. După ce se descarcă sacii anterelor, crește stilul cu stigmatul, avînd grijă să mătore "coșul" anterelor pe dinăuntru de polen, prin perisorii ce-i are la bază, asemenea periei aspre a homarului. Cele două stigmat se dau în lături, pentru ca să atingă neastîmpăratele insecte, care, căutînd nectarul, fără voie lasă pe fața stigmatelor cleioase polenul adus de pe altă plantă. În cele mai neînsemnate flori găsești un mecanism ingenios al naturii pentru a asigura fecundația încrucișată. (*Ion Simionescu - Flora României - ediția a IV-a*)

11 Maci, graminee, lacuri multe și mari.

acareturi multe, frumoase la înfățișare și cu spații de cazare pentru vizitatori. Multă lume vine și aici; iar cerșetorii te înconjoară imediat ce ai sosit. În curtea mănăstirii se află Peștera Sfântului Andrei, (vizitabilă, amenajată, electrificată, lungă de vreo 15 metri, vezi paginile 3, 8) acolo unde a locuit apostolul venit să creștinească locurile. Pentru cazare se pot obține informații la telefonul 0241.856.485.

În luna mai, pe malul stâng al Dunării, dar mai ales în Dobrogea, este vremea macilor (vezi pagina 9).

După ce trecem de localitățile Negru Vodă și Albești va apare, înainte de Mangalia, o șosea la dreapta, care, după ce trece peste Lacul Mangalia (hartă la pagina 10) ne duce prin fața Peșterii Limanu (aflată pe stânga noastră, vezi pagina 10), trece prin localitatea Limanu și ajunge în șoseaua dintre Mangalia și 2 Mai.

14 În luna mai, în preajma Peșterii Limanu, puzderie de astfel de flori, cu diametrul nu mai mare de 2 centimetri.

13 Intrarea în Peștera Limanu.

LOCALIZARE

Dacă venim dinspre șoseaua Mangalia - 2 Mai, după ce trecem de ultimele case ale lungului sat Limanu, pe dreapta șoselei se conturează o vale, afluentă Lacului Mangalia (vezi pagina 10), cu versanți relativ abrupti, înierbați, din care apar strate orizontale de calcar.

Pe versantul drept geografic al văii, spre partea lui superioară, chiar înainte de păduricea de conifere, se află intrarea principală în Peștera Limanu. Din anul 2005 această intrare este închisă cu o poartă metalică iar pe un panou din apropierea ei sunt povestite, prin cuvinte, imagine și desen, date interesante despre peșteră (unele fiind exagerate, de exemplu lungimea totală a cavității). Acolo sunt puse și trei numere de telefon, dintre care două pentru mobil, unde se poate suna pentru a face o scurtă

vizită în cavitate.

Ghidul sosește de obicei în câteva minute și vizitarea porțiunii destinată pentru a fi parcursă de turiști durează cam 15-20 minute. Este o ocazie de a recepționa cam 3% din peisajul subteran, putând apoi extrapola cele văzute. Intrarea costă 30.000 lei de persoană.

Credem că este bine că această peșteră a fost închisă. S-a stăvilit astfel accesul celor care o poluau în zona din apropierea intrării (cu torțe, deșeuri diverse, numeroase cioburi de sticlă). O fantă largă este lăsată în amplasamentul de metal al ușii, pentru ca liliecii și alte animalețe să poată accede în spațiul cavității.

Supărător este că pe panoul de la intrare sunt trecute și date mincinoase. Astfel, harta peșterii, realizată de o echipă a Institutului de Speologie, condusă de Margareta Dumitrescu și Traian

Orghidan, este reprodusă identic și integral, dar planul este atribuit celor de la Focul Viu București, grupare care nu a avut nici o contribuție la realizarea lui, mai mult, care nici nu exista pe vremea aceea.

EXPLORARE

Contribuții la studiul monografic al Peșterii de la Limanu - semnat de Margareta Dumitrescu, Traian Orghidan, Jana Tanasachi și Maria Georgescu - se numește articolul amplu, publicat în tomul IV al Lucrărilor Institutului de Speologie "Emil Racoviță" București, în 1965, paginile 21-58.

Din acest material extragem și vă prezentăm o bogată și valoroasă serie de informații și date, cu regret că nu-l putem integral reproduce. Avem bucuria că putem adăuga informații, elemente noi și fotografii.

15 Pe tavanul galeriei, la aproximativ 3 metri de podea.

LILIECII - ordinul chiropterelor

Singurele mamifere zburătoare, de altfel înrudite de aproape cu insectivorele, cu care seamănă la dinți.

Unul dintre cele dintii semne că sosește primăvara îl aduc liliecii. Nici n-a apucat bine să se zbracească pământul, spălat de spuma zăpezii și, cum se însărează, liliecii străbat atmosfera limpede cu zborul lor iute și cu filfiit neauzit de aripi.

Poporul nostru a prins de minune apropierea liliacului de mamifere; îl socotea șoarece blestemat, care a ros anafura din altar. În adevăr, corpul liliacului este acoperit cu păr moale, sur ca și al unui șoricel. Încolo are obiceiuri și înfățișări cu totul deosebite. Picioarele de dinainte sînt complet schimbate. Cele patru degete sînt lungi, subțiri, asemenea sîrmelor de la o umbrelă. Degetul cel mare

e scurt și cu o unghie ca un cîrlig. Degetele de la picioarele dindărăt, dimpotrivă, sînt scurte, cu gheare încîrligite. O pînză de piele subțire, sensibilă, unește degetele mînei cu trupul, cu picioarele de dindărăt și uneori cu codița ca de șoricel: e parașuta; e aripa cu care zboară; e mantaua cu care se învelește cînd stă ghemuit într-o clopotniță ziua sau cînd doarme iarna. Mai la toți, urechile sînt lungi, subțiri.

Sînt animale de noapte. Ziua stau agățate cu capul în jos, prin cîrligele de la picioarele dindărăt și învâlite în mantaua lor moale. Cînd își fac nevoile, se hlobănă ca gimnasticii, pînă ce se acată cu cîrligul de la picioarele de dinainte de ceva și vin în poziție verticală, dar cu capul în sus. (Dejecțiile liliecilor formează depozite de guano, îngrășămînt, se pare, valoros. - notă Ică Giurgiu)

Se întâlnesc în clopotnițe, în poduri, în ruine sau chiar crăpăturile stâncilor de pe malul Dunării. De regulă stau mai mulți la un loc. Cum vine seara, își întind aripile și se pun la vînat. Hrana lor este luată din lumea așa de felurită a insectelor. Dinții mărunți sînt ca niște ace, ca să poată străpunge chitina insectelor.

S-au făcut experiențe care au dovedit că simțul lor cel mai dezvoltat nu este atît văzul, cît auzul (liliacul emite ultrasunete și se ghidează după undele care revin la urechea lui - notă I.G.) și mai ales pipăitul. S-au legat lilieci la ochi și li s-a dat drumul în odăi în care s-au întins niște plase de sîrmă. Niciodată liliacul nu se lovea, totdeauna trecea cu siguranță prin ochiurile plasei.

Împărecherea se face toamna; abia primăvara femeia naște un pui (nașterea se face de jos în sus - notă I.G.), pe care-l prinde în pînza aripelor făcute sac. Puiul e golaș, nu aude, nu vede, nici nu poate zbura. Știe numai să se agațe pînă la țîțe.

Cînd dă frigul, își alege un culcuș și dorm somnul de iarnă. Ca să le fie cald, se îngîmădesc mulți la un loc și chiar se prind unii de alții. Mișcările inimii încep să încetineze, de la 100-200 pe minută, la 14-28; circulația abia se face, iar respirația e rară de tot. (Nu toți lilieci din peșteri hibernează iarna tot timpul. - notă I.G.)

Omului nu-i aduc nici un rău, în afară de frică nemotivată, dimpotrivă, curăță grădina de insecte, fiind foarte mîncăcioși. Ei, dimpotrivă, au mulți dușmani, dintre care bufnița e cea mai rea, pentru că își duce viața cam prin aceleași locuri ca și lilieci.

Nu toți sînt la fel. La noi trăiesc cam vreo 20 specii, din care unii mici cît un șoarece pitic, iar alții mai mari.

Des întâlnit la noi este liliacul urechiat (*Plecotus auritus*). Iese tîrziu, seara, și se recunoaște după urechile largi, lungi ca două corne. Zborul său este foarte neregulat. Rar ține drumul drept.

Cel mai mare liliac de la noi (*Nyctalus noctula*) începe să zboare, pe sus, chiar înainte de apusul soarelui, punîndu-se la întrecere cu rîndunica.

Cel mai obișnuit, acela care zboară seara, aproape de fața pămîntului, este *Vesperlilio murinus*, cu aripile mai puțin dezvoltate și cu zborul mai greoi. Iese cum înserează și pare că se joacă, atîtea ocoluri face, ca săgeata, prin jurul casei și a locului unde stăm. De ei se tem fetele, cu nedrept, ca să nu se anine în părul de pe cap. (În sute de ture făcute în peșteri, nu ni s-a întîmplat niciodată ca lilieci să se așeze pe noi. - notă I.G.) (*Ion Simionescu - Fauna României - ediția a III-a, Editura Albatros, București, 1983*)

CLASA MAMIFERE (MAMMALIA)

Liliac rinolof mare cu potcoavă - *Rhinolophus ferrum equinum* Schreber. L=5-7 cm, G=16-30 grame. Brun deschis, cu urechi fără tragus (pliu membranos caracteristic urechii liliecilor). În regiunea nazală are o formație membranoasă ca o potcoavă. Cînd stă agățat,

Peștera Limanu a devenit cunoscută, spre vremurile noastre, la începutul secolului al XX-lea, prin numărul crescând de vizitatori. Ea a mai fost cunoscută și prin sinonimele Peștera de la Icoane, Peștera de la Baltă, Peștera Caracicola. Labirintul subteran, aflat într-o regiune frecventată în antichitate, beneficiază de puține mențiuni bibliografice certe.

Peștera a adăpostit și încă adăpostește vestigii de la începuturile erei noastre (exemplu: fragmente de ceramică) ca și urmele unei deosebit de vaste și grele prelucrări/ lărgiri făcute de oameni (se văd bine multe mii de urme de cioplire cu dalta), cu scop bănuț dar neprobat în totalitate.

Fauna cavității, spun specialiștii, este abundentă și diversă. Colonii de lilieci

(vezi paginile 11, 12) vin și ele aici pentru adăpost constant, de lungă durată. Urmele coloniilor de lilieci se văd pe tavan, în sectorul I al peșterii (zona punctului 24 de exemplu) sau în galeriile din extremitatea sudică a cavității (sectorul III) (vezi hartă la paginile 13, 14).

Primul care scrie despre cum arată în general Peștera de la Limanu (nu a vizitat decît zona din apropierea intrării) este O. Trafali, în anul 1928: cavitățile au fost formate de ape, dar în unele locuri se remarcă intervenția omului.

În 1925, C. N. Ionescu publică și o schiță a galeriilor din jurul intrării. În 1955, peștera a fost declarată monument istoric.

Peștera de la Limanu se află în plătoul de pe malul drept al Lacului Man-

aripile nu învelesc spatele său. Puiul se naște în iunie și stă agățat de mamă circa 2 luni. Poate trăi 10 ani. Își capturează hrana (insecte) zburînd iute, fără zgomot, la mică înălțime. Hibernează în lunile IX-V în peșteri, formînd uneori colonii. Zboară în nopțile calde. Vara în peșteri, galerii de mină, ruine, scorburi, îndeosebi în vestul țării (Banat, Crișana, nordul Olteniei) și Dobrogea; izolat în estul Transilvaniei și nordul Munteniei. Larg răspîndit în sudul și vestul Europei.

Liliac mare - *Myotis myotis* Borchhausen. L=7-8 cm, G=25-35 g. Cel mai mare liliac de la noi. Urechi relativ late și lungi, cu tragus lung și subțire. Bot prominent, dinți puternici, cu care poate sfărîma învelișul chitinos al insectelor mari. Formează împreună cu miniopterii coloniile cele mai mari și frecvente din peșterile noastre (S-au semnalat colonii și mai mari de 10.000 de indivizi. - notă I.G.). Coloniile de vară sînt mai mici. Zboară pînă la 200 km distanță de colonie. În toată țara (mai rar în Moldova). Sudul Europei (România este la limita estică a arealului).

Liliac - *Plecotus austriacus* Fischer. L=4,7-5,3 cm, G=5-10 g. Urechi lungi cît corpul, unite la bază. Cînd stă agățat, ține urechile culcate pe spinare. Adună hrana preferențial printre pomi și arbuști. Nu formează colonii numeroase. Iarna hibernează în peșteri, vara se adăpostește în scorburi, poduri, grajduri, clopotnițe. Comun. Europa.

Liliac mare de amurg - *Nyctalus noctula* Schreber. L=7-8 cm, G=15-40 g. Robust, cu bot lat, urechi scurte și rotunjite, cu tragus mic, îngustat la bază. Aripa lungă, subțire. Zbor rapid, înalt, în linie dreaptă, uneori chiar ziua. Naște în VI-VII, cîte 1-2 pui care pot zbura după 8 săptămîni. Se întîlnește rareori în peșteri. Colonii de iarnă mici, localizate în clopotnițe și poduri. Cele de vară în scorburi, poduri (chiar și în cutiile jaluzelelor de la geamuri). Poate migra la distanțe mari, fiind cel mai comun liliac de la noi. Europa, Africa de Nord, Asia (pînă la Altai).

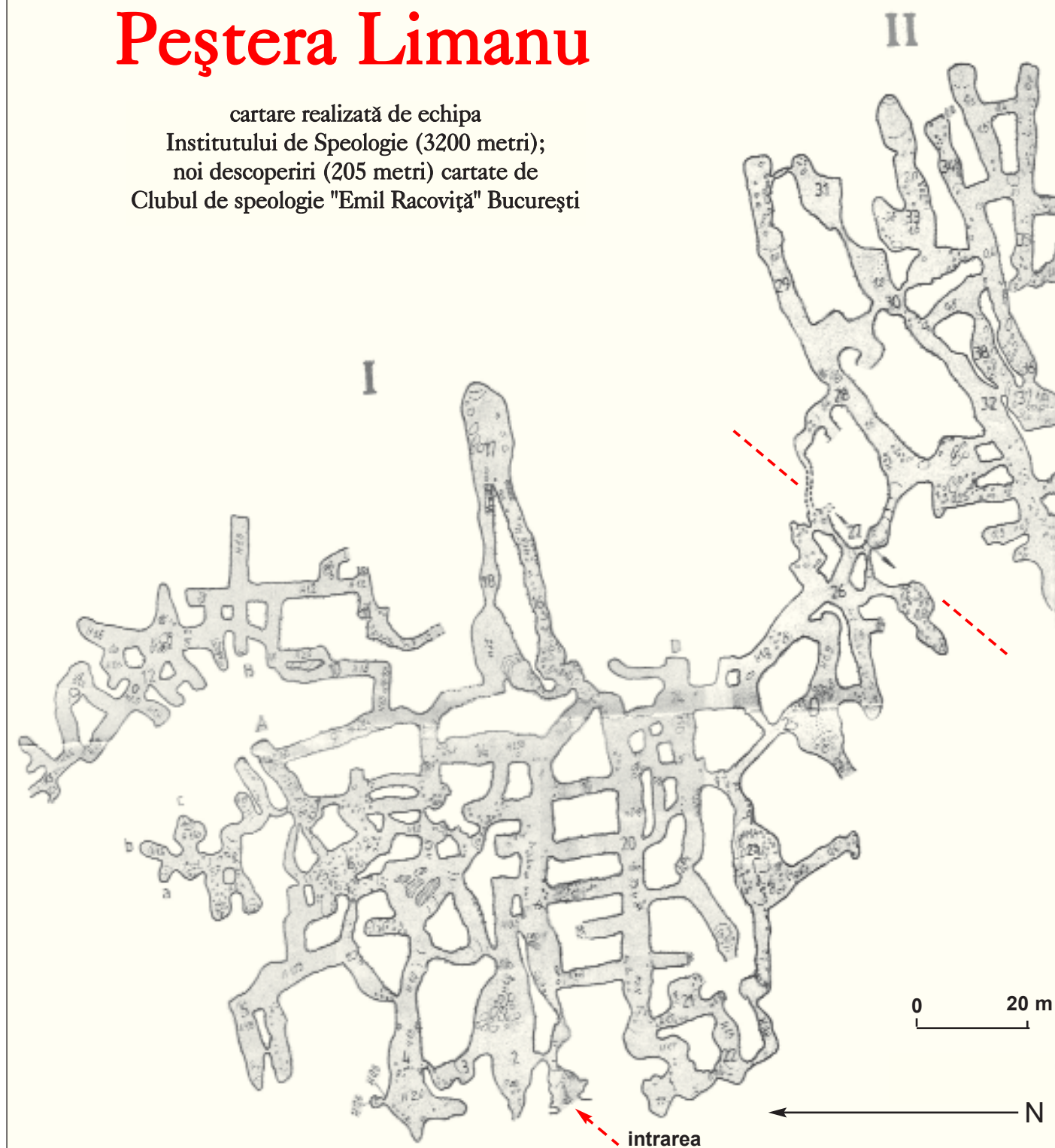
Liliac cu aripă lungă - *Miniopterus schreibersii* Kuhl. L=5,2-6,1 cm, G=8-11 g. Urechi scurte, truncate, cu un tragus lung, ușor arcuit. Frunte bombată. Coadă este prinsă complet în patagi. În coloniile de naștere se poate asocia cu *Rhinolophus mehelyi* și *Myotis myotis*. Formează colonii numeroase și dense în peșteri, la altitudini de 40-1.000 m. Zboară foarte bine, înalt, rapid, întreprinde migrații. În timpul hibernării colonia își schimbă locul în funcție de variațiile microclimatului, la temperaturi de 2,5-9°C. În toată țara. Origine tropicală. Din vestul Africii și Portugalia, pînă în Japonia și Filipine, în sud pînă în Madagascar și nord-estul Australiei. (*Constantin Pârnu, Stoica Godeanu, Laurențiu Stroe - Călăuză în lumea plantelor și animalelor - Editura Ceres, București, 1985*)

gălia (vezi harta de la pagina 10), la 500 metri de comuna Limanu, unde aflorea-ză depozite calcaroase aparținînd sarmațianului superior (depozite mai vechi de 3 milioane de ani). Intrarea se află la 26 metri altitudine.

Margareta Dumitrescu, Traian Orghidan, Jana Tanasachi și Maria Georgescu prezintă în articolul din *Lucrările Institutului de Speologie* un detaliat studiu geologic asupra stratelor de calcar în care se dezvoltă peștera. Dintre cele 12 straturi puse de ei în evidență, numerotate de jos în sus, cele numite III-VI (însurînd circa 1,45 metri grosime) au constituit obiectivul principal al exploatării/ transformării peșterii (pentru piatră de construcție sau pentru sarcofage, se bănuiește).

Peștera Limanu

cartare realizată de echipa
 Institutului de Speologie (3200 metri);
 noi descoperiri (205 metri) cartate de
 Clubul de speologie "Emil Racoviță" București

În stratul VI, gros în medie de 0,65 metri, format din calcar albicios, compact, sunt cuprinse la anumite nivele concrețiuni - formate după fazele de săpare din galerii - ce ies în relief pe pereții sau tavanul peșterii (vezi imagini la pagina 15). Lucrările făcute de

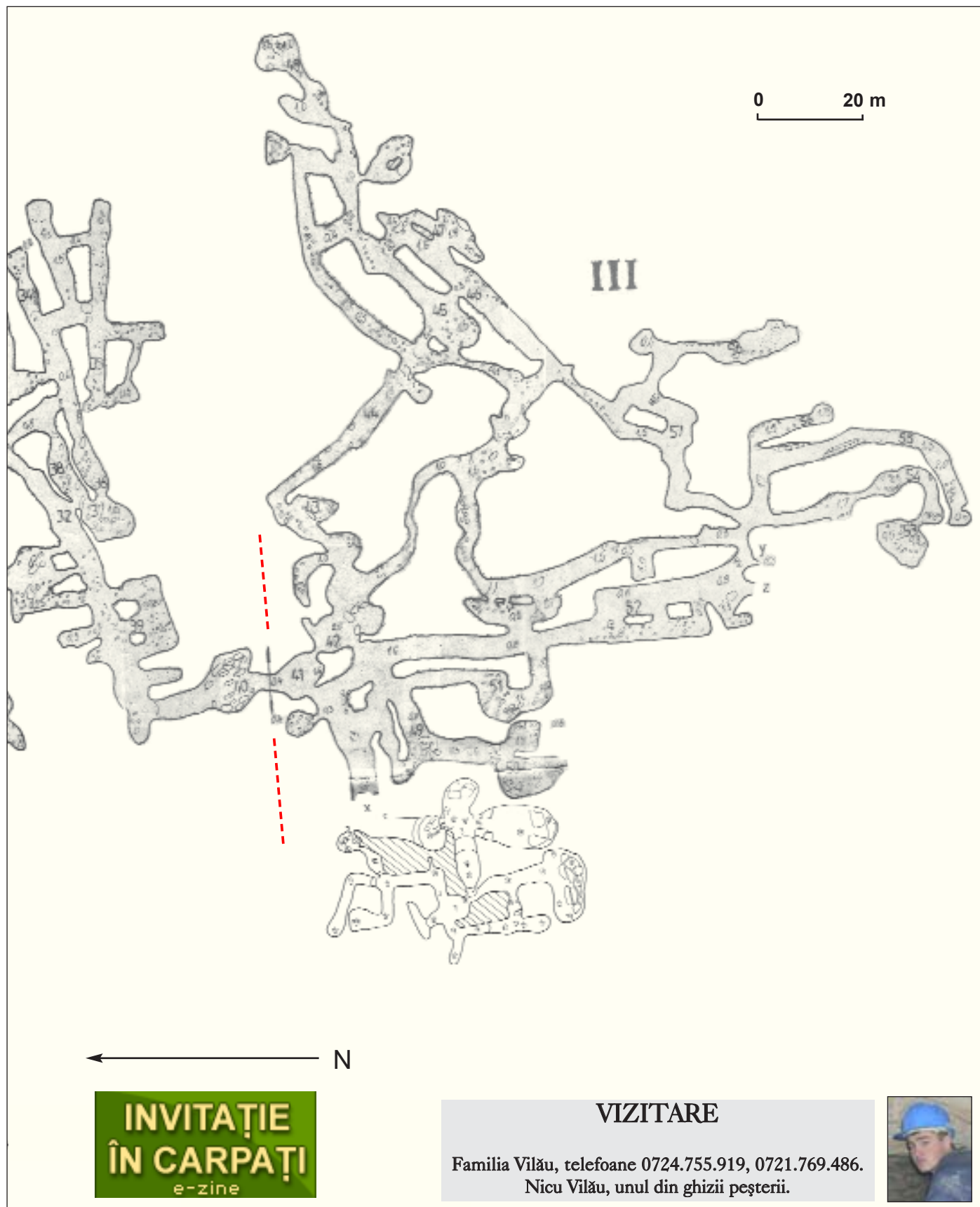
oameni s-au făcut deasupra stratului I, evitând excavarea acestuia, care este mai dur decât stratele acoperitoare.

Descrierea peșterii

Inițial a fost o cavitate naturală (să spunem aproximativ jumătate din volu-

mul actual al galeriilor), importantă ca dimensiuni, săpată de apă.

În destule locuri se observă urmele de săpare sub presiune/ în regim inundat, pe tavan; în alte locuri profilul pereților arată curgerea cu nivel liber a apei, care i-a șlefuit.

Cât de mare a fost lungimea penetrabilă pentru om a acestor galerii, iată ceva acum greu de precizat; și din cauză că anumite spații ale peșterii se află "sufocate" de piatra pe care cei care au lucrat aici au transportat-o și clădit-o. Nu este exclus nici ca o cercetare arheologică amplă să ducă (prin îndepărtarea

unor ziduri) și la descoperirea accesului în galerii care în prezent sunt netopografiate.

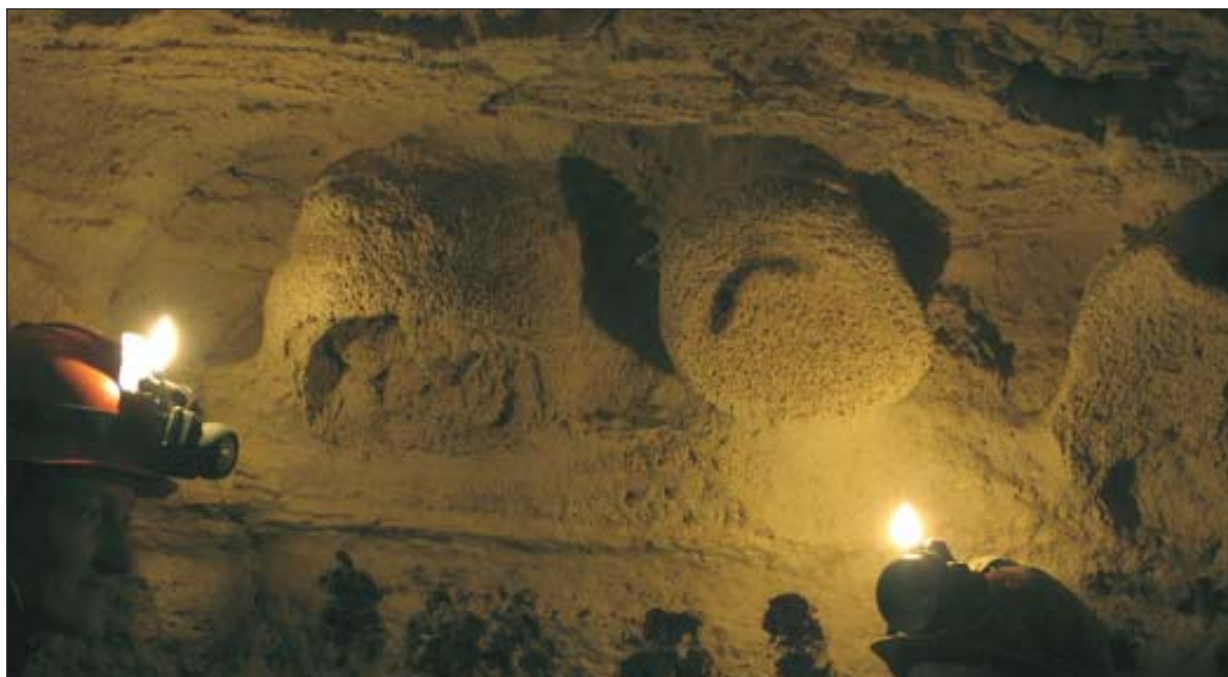
Echipa celor patru a cartat 3200 de metri de galerie, lăsând necercetate trei locuri din sectorul III al peșterii, notate cu x, y și z.

Una dintre galeriile neexplorate,

notată cu x pe hartă, a fost parcursă în 1975 de Ică Giurgiu, Costel Roman și Eva Roman, speologi la Clubul "Emil Racoviță" București; s-au adăugat astfel peșterii încă 200 metri la lungime (hartă a fost publicată în Buletinul Clubului de speologie "Emil Racoviță" București,

16, 17, 18 În galeriile din extremitatea sudică a cavității. Concrețiuni inedite - formate după fazele de săpare din galerii - ce ies în relief pe pereți sau tavan.

Eva și Costel Roman.

numărul 4, 1976). Foarte interesant cum de nu au fost cartate și aceste locuri de către predecesorii noștri; poate doar lipsa de timp să-i fi determinat să declare locul ca impenetrabil. Altă explicație parcă nu găsim față de cei care au topografiat în această peșteră multe alte asemenea locuri cu pasaje înguste pe verticală.

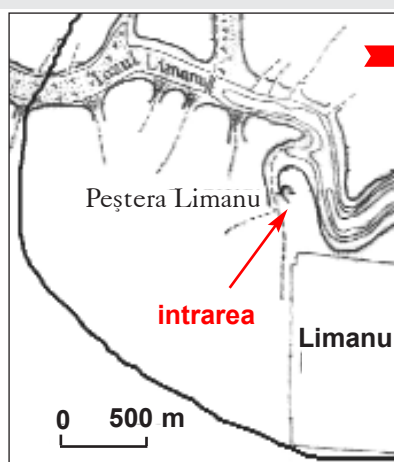
Apoi, în mai 2004, echipa formată din Ică Giurgiu, Andrei Samoil și Cristina Lazăr a lămurit și semnele de întrebare din punctele y și z de pe hartă; sunt aici galerii scurte care comunică cu mari spații învecinate.

Probabil că cei patru care au făcut prima hartă amănunțită aveau lumina slabă în acele momente, altfel nu înțelegem cum membrii unei echipe atât de performante nu și-au dat seama de cele două mici ca lungime conexiuni posibil de realizat. Lungimea totală cartată a peșterii a ajuns astfel la 3405 metri.

Autorii studiului monografic au observat că galeriile peșterii se grupează în trei sectoare evidente (notate de ei cu I, II, III), între care nu există decât o unică trecere.

Peștera este relativ orizontală, denivelările oscilează cu maximum 5 metri față de intrare. Intrarea în peșteră, acum

22, 23 Amplasarea Peșterii Limanu, la nord de localitatea Limanu, într-un platou calcaros situat pe malul drept geografic al Lacului Mangalia.

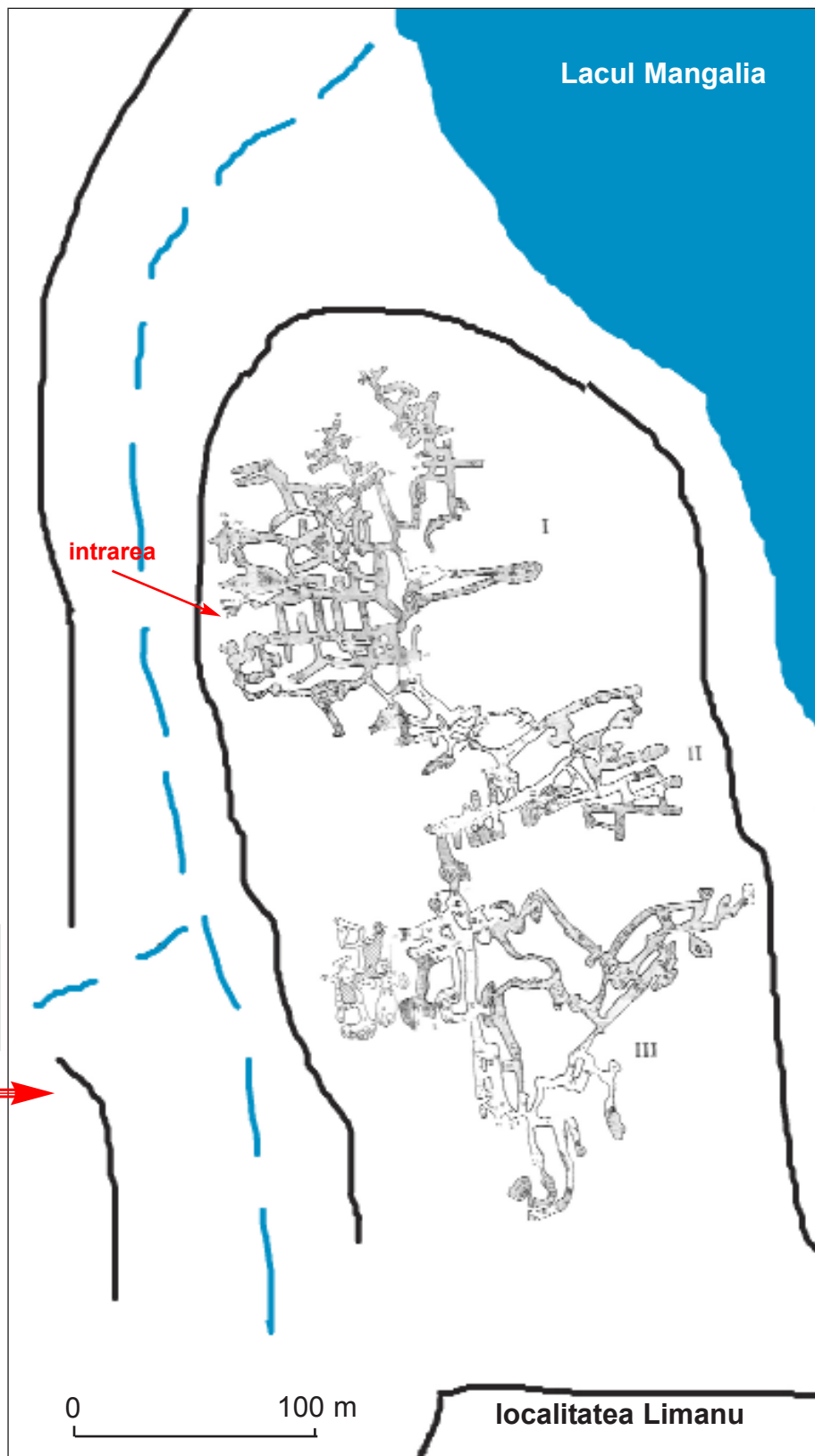
betonată, avea 3,5 metri lățime și 1,4 metri înălțime.

Sectorul I (imaginile 24, 25, pagina 17)

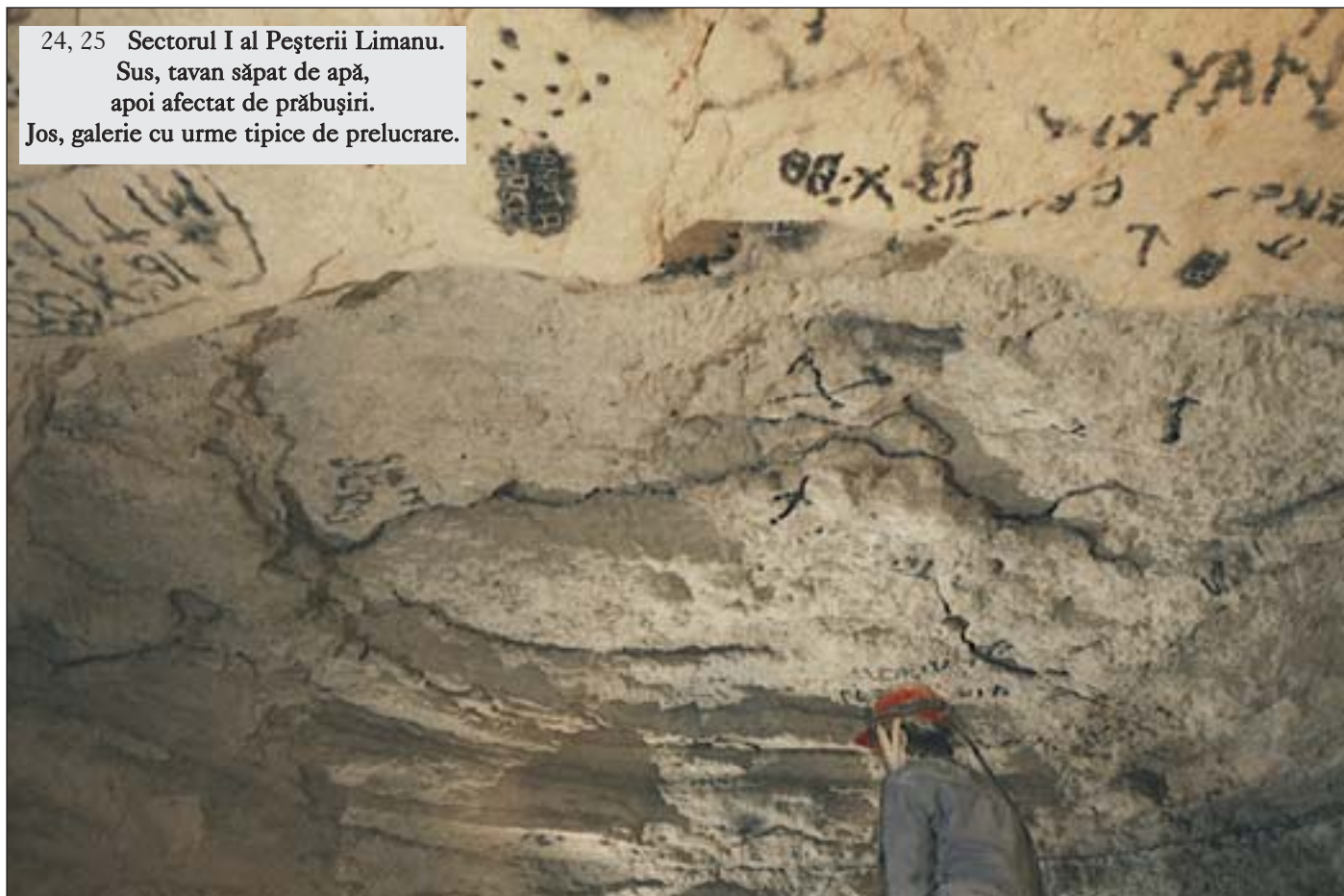
Galeriile, cotloanele și sălile au lățimi între 0,5-10 metri; înălțimea lor nu trece de 3,5 metri. Legături ale peșterii cu exteriorul, impenetrabile pentru om, au fost observate în extremitatea

vestică a sălii 2 precum și în punctele a, b, c ale galeriei 8. Foste deschideri, în prezent colmatate, se află la extremitatea galeriei 13 și în fundul sălii 17.

De altfel, foste intrări în cavități, spre galeriile din extremitatea ei vestică, sunt relativ ușor de identificat/ bănuțit dacă parcurgem pantele dinspre Lacul Mangalia ale platoului în care este formată Peștera Limanu, acolo unde

24, 25 Sectorul I al Peșterii Limanu.
Sus, tavan săpat de apă,
apoi afectat de prăbușiri.
Jos, galerie cu urme tipice de prelucrare.

deschideri importante spre subteran pot jonctiona cu rețeaua de galerii cunoscute (imaginile 22, 23, pagina 16).

În acest sector, zidurile construite prin suprapunere de plăci calcaroase se găsesc doar la extremitățile galeriilor 16 și 18, care pătrund în sala 17.

Recent, în apropierea intrării betonate au apărut în subteran suprapuneri de lespezi calcaroase, dar ele datează din anul 2005, când s-a excavat o parte din planșeu pentru a ridica înălțimea galeriei, în vederea circulației mai ușoare a vizitatorilor.

Stratul de dejecții de liliac (guano) depășește în multe locuri 50 de centimetri. În sala 12, din extremitatea nord-vestică a peșterii a fost găsită o roată de piatră, de 30 cm diametru și 10 cm grosime.

Sectorul II (imaginile 26, 27)

Majoritatea galeriilor din acest sector se dezvoltă/ au fost săpate la nivelul stratelor V-VII din stiva de calcare; înălțimea lor variază între 0,2-2 metri. În galeria 34 există un zid.

Temperatura este aproape constantă, 12 grade Celsius, curentul de aer slab perceptibil; în timpul verii se adăpostesc aici mulți lilieci. În acest sector au fost descoperite fragmente de ceramică, îndeosebi de amfore din timpurile romane.

Pe lângă numeroasele piese scheletice de mamifere sălbatice se mai găsesc și resturi de mamifere domestice (ca și în celelalte sectoare ale peșterii de altfel), aduse aici de vulpi și alte animale mai mici.

În sectoarele I și II ale peșterii un-

26, 27 Sectorul II al Peșterii Limanu. Sus, galerie largă, relativ înaltă.

Jos, aspect tipic al podelei, cu blocuri și resturi osteologice (de la animale care au decedat aici sau piese aduse de la exterior).

În marea majoritate a galeriilor, fire sau sfori jalonează axul, pentru orientarea celor care nu au sau nu știu să folosească harta peșterii și busola.

ghiurile drepte, existente/ create la intersecția unor galerii, sunt mai evidente decât în sectorul III.

Sectorul III (imaginile 28-39)

Galeriile cele mai sudice din sectorul trei al peșterii ajung până undeva la circa 100 metri de casele din extremitatea nordică a localității Limanu, în dreptul marelui postament din beton

28, 29 Sectorul III.

Zidurile sunt elementul principal de uimire,
admirație, curiozitate, mister.

Galerii cu ziduri doar pe o parte, înălțate până aproape sau până la
tavan; sus, făcute din lespezi cu muchii tăioase; jos, din blocuri
rotunjite. Celălalt perete este spre jonțiunea cu alte galerii (sus), sau
se păstrează roca inițială (cu urme de modelare umană).

30, 31 Sectorul III.

Același tronson de galerie în ambele imagini.

Sursele de lumină, diferit dirijată, ne dezvăluie tavanul plan și pun în evidență peretele din dreapta, cu intense și diferite urme de prelucrare. Reprezintă acest stadiu o finalizare sau doar o întrerupere a lucrului?

construit pentru susținerea unui stâlp metalic de înaltă tensiune. În subteran, aici este zona cu cel mai mare pericol de prăbușire, lucrările la fundația stâlpului rupând echilibrul bolții.

De la intrare și până în inclusiv sectorul III, cavitatea oferă multe zone interesante, inedite.

32 Sectorul III.

Zona de galerie din precedentele două imagini, altfel luminată, dezvăluie dimensiuni și unghiuri care pot ajuta imaginația să lucreze. Altar? Front de lucru? Deasupra porțiunii orizontale, urmele de daltă sunt numeroase și evidente.

33 Sectorul III. Lumina vastă, a lămpilor cu acetilenă, este necesară pentru a descoperi amploarea lucrărilor din galerii. Cum deplasarea până aici poate dura mai multe ore, schimbarea încărcăturii de carbid trebuie făcută cu maximum de atenție, pentru protejarea ecosistemului subteran. Sunt necesare bidoane de plastic, multe pungi și... atenție sporită.

34, 35 Sectorul III al Peșterii Limanu. Galerii ajunse pe atât de înalte cât staturile obișnuite, pereți cu diverse grade de fasonare.

Dar, atunci când pătrundem în galeriile din extremitățile estică și sudică ale peșterii (48, 47, 46, 58, 57, 56, 55, 54, 53) simțim cu adevărat că ne aflăm în

locuri unice în peșterile din România, cu siguranță foarte rare sau unice și în Europa.

Spațiile sunt generoase, ne depla-

36, 37 Sectorul III al Peșterii Limanu.
O combinație echilibrată între secțiunea originală a galeriilor și forma
urmată de lucrul oamenilor. Jos, podea din strat gros de guano.

38, 39 Sectorul III al Peșterii
Limanu.

Sute de metri de galerie cu ziduri
pe una sau ambele părți.

De ce? Pentru ce?

Ce mai putem găsi în spatele lor?

săm ușor, vedem la mare distanță, suntem impresionați de succesiunea și de simea lucrărilor. Misterul încă plutește asupra adevăratei motivații a muncii făcută aici de oameni.

Numeroase ziduri, unele foarte lungi

și estetic ridicate se întind pe un perete sau amândoi ai galeriilor. Sute și sute de urme de cioplire cu dalta a pereților și tavanului se disting perfect; parcă cei care au muncit aici și-au ascuns doar sculele și urmează să revină.

După căldura neobișnuită pentru o cavitate, după uscăciunea aproape generală și praful gros din Peștera Limanu, privirea se poate bucura de culoarea și apa mării. Odihna pe plajă este ieftină. Între Limanu și stațiunea 2 Mai sunt doar câțiva kilometri.

Nici nu putem aprecia încă mărimea și dispunerea spațială a tuturor galeriilor din extremitățile sudică și estică ale peșterii pentru că foarte multe locuri sunt obturate (parțial sau total) cu leșpezi de calcar. Dacă unele ziduri se sprijină pe porțiuni de perete cert ca formă, alte ziduri ascund continuări; poate că în spatele lor se vor descoperi mesaje peste timp lăsate de cei care au fost pe aici acum circa 2000 de ani.

Dacă ipoteza lărgirii galeriilor pentru a scoate piatră de calcar este plauzibilă în sectoarele I și II ale peșterii, unde au existat căi de evacuare spre exterior a

materialului excavat, aici, în sectorul III, nu se prea bănuie care ar fi fost locul pe unde se scotea materialul. Și atunci, înseamnă că lucrările nu au fost făcute pentru extragerea la exterior a pietrei?

Și aici s-au adăpostit și se adăpostesc lilieci, urmele staționării lor fiind ample și numeroase (guano). Din încăperea 48 au fost adunate cioburi de ceramică romană.

Măsurătorile asupra evoluției termice din peșteră, pe tot parcursul anului, făcute de autorii studiului monografic, arată că în galeria 29, din sectorul II, temperatura se menține constantă, în jurul valorii de 13-14 grade Celsius. În sălița 22, din sectorul I al peșterii, s-a înregistrat valoarea cea mai ridicată: 16 grade, în luna iulie.

Față de peșterile din Carpați, unde temperatura medie multianuală oscilează în jur de 7-8 grade, putem spune

că în Peștera Limanu este foarte cald.

CELE MAI MARI LABIRINTURI SUBTERANE DIN ROMÂNIA

Peștera Limanu este considerată, și credem că pe bună dreptate, un labirint de galerii. În termeni de specialitate speologici s-a convenit următoarea definiție pentru labirinturile explorate: indicele de ramificare (pentru peșterile cu extensia mai mare decât denivelarea) este raportul dintre lungimea (dezvoltarea totală) a galeriilor și extensia peșterii.

Iar extensia unei cavități are următoarea definiție: cea mai mare distanță dintre două puncte aflate pe proiecția pe plan orizontal a tuturor galeriilor subterane.

anul		lungime m	extensie m	indice	
1978	Peștera din Pârâul Hodobanei (M. Bihor)	22142 ?	812	27,26	Clubul Z Oradea
1981	Peștera Urșilor de la Valea de Brazi (Retezat)	4042	213	18,97	Proteul Timișoara
1982	Peștera Cornilor (M. Pădurea Craiului)	10140	600	16,90	Z Oradea, Speodava Ștei
1987	Peștera Vântului (M. Pădurea Craiului)	50000 ?	3000	16,66	CSA Cluj-Napoca
1987	Grota Zânelor (Rodnei)	4368	267	16,36	"Emil Racoviță" București
1977	Ponorul din Cuciulata (Bihor)	3140	200	15,70	Z Oradea

1977	Peștera Alunii Negri (Vâlcan)	3280	221	14,84	Focul Viu București
1983	Peștera Tăușoare (Rodnei)	16500		14 ?	"Emil Racoviță" Cluj-Napoca
1986	Peștera Pârlazului (Vâlcan)	1149		13 ?	"Emil Racoviță" București
1981	Peștera de la Criva (Podișul Mehedinți)	890	70	12,71	Focul Viu București
1978	Peștera de la Zăpodie - Peștera Neagră (Bihor)	12048	990	12,17	Z Oradea
1986	Peștera cu cascadă (M. Pădurea Craiului)	1410	122	11,55	Z Oradea
1992	P. 6S de la Mânzălești (Subcarpații Vrancei)	3234	284	11,39	"Emil Racoviță" București
1987	Ponorul Jitelor (M. Țibleș)	1020	90	11,33	Silex Brașov
1985	Peștera din Valea Clenții (M. Sebeș)	1778	162	10,98	"Emil Racoviță" București și Politehnica Cluj-Napoca
1980	Complexul Topolnița (Podișul Mehedinți)	20500	1900	10,79	Institutul de Speologie
2005	Peștera Limanu (Dobrogea de sud)	3405	350	9,72	Institutul de Speologie, Clubul "Emil Racoviță" București
1980	P. din Gruicul Pietrelor (Bihor)	1200	132	9,09	Liliacul Arad
1982	Ghețarul de la Barsa (Bihor)	3474	401	8,66	Z Oradea
1983	P. de la Fântâna Roșie (M. Bihor)	3870	467	8,29	Z Oradea

Ordinea de mai sus ne arată că labirintica Peștera Limanu este depășită la acest ordin de mărime de alte 16 peșteri din țara noastră.

Desigur, persoanele care pot aduce completări, precizări, corecturi la lista de mai sus sunt rugate să ne semnaleze modificările; la rândul nostru, le vom face publice.

ISTORIE

Arheologii sunt de părere că peștera despre care vorbește Dio Cassius este fie cea de la Gura Dobrogei (Vasile Pârvan) fie cea de la Limanu (Vasile Boroneanț).

Haideți să vedem întâi textul lui Dio Cassius, reprodus de pe www.sarmizegetusa.org și completat cu informații din Mic dicționar enciclopedic, Editura enciclopedică română, București, 1972.

Dio Cassius. Istoric grec și om politic

roman, născut pe la 155 e.n., într-o familie bogată.

Senator, edil, consul în două rânduri, proconsul în Africa și guvernator în Panonia Superioară.

S-a retras la Niceea (229 e.n.), unde a scris *Istoria Romană*, în 80 de cărți, păstrate pînă la noi fragmentar. A murit în anul 236 e.n.

LI, 22

7. *Dacii locuiesc pe ambele maluri ale Istrului. Dar cei care sunt dincoace de fluviu - lîngă țara tribalilor - țin cu plata birurilor de Moesia și se numesc moesi, afară de cei așezați foarte aproape de tribali. Cei de dincolo poartă numele de daci, fie că sunt geți, fie că sunt traci din neamul dacilor care locuiau odinioară în Rodope.*

8. *Dacii aceștia trimiseseră mai înainte vreme soli la Cezar (100-44 î.e.n.) dar nu căpătără nimic din cîte ceruseră și trecură de partea lui Antoniu (82-30 î.e.n.), fără a-i fi însă de mult folos, căci erau dezbrăcați.*

LI, 23

2. *Chiar în vremea în care aveau loc aceste evenimente, Marcus Crassus (115-53 î.e.n.) fu trimis în Macedonia și Grecia și porni un război împotriva dacilor și a bastarnilor.*

3. *Bastarnii sunt socotiți sciți. Trecînd atunci Istrul, ei au supus Moesia (denumirea romană a regiunii dintre Balcani și Dunăre), care se afla în fața lor; apoi i-au supus pe tribali, vecinii Moesiei, și pe dardani, care locuiesc în regiunea tribalilor. În vreme ce săvîrșeau ei acestea, nu s-au lovit de romani.*

4. *Dar după ce trecură munții Haemus și năvăliră în Tracia (denumire a regatului elenistic condus de Lisimah în secolele 4-3 î.e.n.) denteleților, aliați ai Romei, Crassus porni împotriva lor... fiindcă se temea pentru Macedonia. Îngrozindu-i doar cu sosirea sa, el îi alungă din țară, fără luptă.*

5. *După aceasta, pe cînd se retrăgeau în țara lor, i-a urmărit. Și astfel aduse sub stăpînirea romanilor ținutul numit*

Segetica.

El se năpusti și asupra Moesiei, pe care o devastă. La atacul unei poziții întărite, avangarda lui a suferit o înfrângere.

Moesii crezură că oamenii aceia sunt singurii și porniră la atac. Dar Crassus veni în ajutorul avangărzii cu restul armatei și-l zdrobi pe vrăjmaș iar cetatea o împresură și o cuceră.

LI, 24

1. *În vreme ce săvârșea acestea, bastarnii s-au oprit din fugă și au rămas pe malurile râului Cedros, așteptând să vadă ce se va petrece. Și fiindcă biruindu-i pe moesi, Crassus mergea și împotriva lor, bastarnii îi trimiseră soli și-i cerură să nu-i urmărească.*

2. *Crassus îi ținu pe loc, sub cuvânt că le va da răspunsul a doua zi. De altfel i-a primit și i-a îmbătat, încît le-a aflat toate planurile.*

3. *Între timp, Crassus merse în timpul nopții lângă o pădure și așeză în fața ei iscoade. Lăsase armata lui să se odihnească.*

Apoi bastarnii crezură că iscoa-dele sunt singure și se năpustiră asupra lor. I-au urmărit pe aceia în retragerea lor pînă în desișul pădurii. Pe mulți Crassus i-a ucis acolo, iar pe mulți i-a omorît pe cînd fugeau.

4. *Căi ei se împiedicaseră de propriile lor căruțe, din spate. În afară de asta, vrînd să-și scape copiii și femeile, au fost zdrobiți. Crassus însuși ucise pe regele lor, Deldon.*

LI, 26

1. *Pe cînd înfăptuia acestea, îi chemă în ajutor Rhodes (Conducător geto-dac de pe teritoriul Dobrogei. Pentru ajutorul dat lui Crassus în luptele cu bastarnii, 29/ 28 î.e.n., August i-a acordat titlul de "prieten și aliat al poporului roman"), care se afla în luptă cu Dapyx, regele unor geți. Crassus porni să-i ajute.*

El aruncă cavaleria vrăjmașilor peste pedestrima lor. Însăpămîntîndu-i, făcu un mare măcel în rîndurile unora și ale altora, care fugeau.

2. *Apoi îl împresură și pe Dapyx - refugiat într-o fortăreață. Unul din cei aflați în fortăreață îl salută de pe zid în limba greacă, intră în vorbă cu el și hotărî să-i predea fortăreața. Prinși în felul acesta, barbarii porniră unii împotriva altora. Dapyx și mulți alții își găsiră moartea.*

3. *După ce a săvârșit acestea, Crassus s-a îndreptat apoi spre peștera numită*

Keiris.

Aceasta era atît de încăpătoare și totodată atît de trainică, încît se povestește că titanii, cînd au fost biruți de zei, s-au refugiat acolo. În locul acesta, băștinașii veniți în mare număr - aduseseră cu ei printre altele lucrurile cele mai de preț și toate turmele lor.

4. *Crassus căută și astupă toate intrările întortochiate și greu de aflat (ale peșterii) de aceea îi înfrînse pe aceștia prin foame. Biruitor, el nu cruță nici pe ceilalți geți, deși între Dapyx și ei nu era nici o legătură.*

Dio Cassius, la 100-200 de ani după desfășurarea unor evenimente istorice petrecute de-a latul a multe meridiane, într-o perioadă cînd circulația informației și calitatea conținutului erau incerte, scrie o lucrare enciclopedică (pentru comparație să ne gândim că nu aflăm imediat și mai ales corect, astăzi, care dintre știrile din ziare sunt cu adevărat reale, nedistorsionate de diverse interese).

Cît de greu, chiar imposibil ar fi fost ca marea adunare de toponime din ținuturi cu cele mai diverse limbi să fie omogenizate de autor, transmise corect.

În lucrarea *Arheologia peșterilor și minelor din România* (Institutul de Memorie Culturală, București, 2000), la prezentarea Peșterii Limanu, Vasile Boroneanț scrie, printre altele: "Romanii îi asediază, le închid intrările (cavității) pentru a-i obliga prin asfixie să iasă din peșteră".

Cu excepția unor cavități unde topoclimatul local permite ca fumul făcut la intrările lor să se ducă în subteran - ceea ce ar provoca dificultăți de respirație oamenilor rămăși înăuntru, aerul din peșteri este mai bun pentru respirație decît cel de afară; iar o peșteră, oricît de bine ar fi astupate intrările ei, tot va primi aer de la exterior.

Cotrobăind astăzi prin văile și locurile izolate din Dobrogea de sud, am constatat că localnicii folosesc aproape exclusiv cuvintele canara (versant) și ceair (vale).

Fiecare așezare are ceair-ul ei, substantivul comun devenind toponim local (absolut), băștinașii nefiind interesați de ce se află pe locurile altora.

Ceair... Keiris...

Dio Cassius care scrie după relatările altora, la mulți ani după petrecerea evenimentelor...

Și atunci Keiris poate însemna doar vale, toponimul nemaiajutându-ne să

știm despre care anume vale este vorba.

PEȘTERA HAGIENI

Din localitatea Limanu se desprinde, către sud-vest, un drum neasfaltat către localitatea Hagieni, aflată lângă pădurea rezervație omonimă.

Noi am mers în pădurea de la Hagieni pe un drum asfaltat, la care am ajuns astfel: de pe șoseaua Mangalia - Albești, după ce lăsăm la dreapta, la aproximativ 9 km de Mangalia, drumul nemodernizat spre localitatea Arsa, pe partea stîngă a șoselei, la circa 1 km spre vest de această ramificație spre Arsa, în dreptul unui adăpost pentru cei care așteaptă autobuzul, aflat pe dreapta drumului, începe calea pe care o căutam.

După circa 1 km pe ea, ajungem la o ramificație, unde facem stînga; vom ajunge curînd la două clădiri, pe dreapta, ce țin de o instituție/ societate cu profil hidrografic; de aici va trebui să ținem tot stînga, pe drumul asfaltat, cam 1,5 kilometri (la dreapta, la un moment dat, se mai face un drum); șoseaua este îngustă, cît să se strecoare o mașină sau un microbuz, pădurea vine pînă la noi; pe stînga și pe dreapta drumului apar clădiri împrejmuite cu gard, rolul acestor construcții fiind să protejeze captările de apă din interiorul lor.

Noi trebuie să oprim cu 10 metri înainte de ultima captare de pe partea stîngă a drumului; în stînga noastră, foarte aproape, se distinge, deasupra vegetației, un perete de calcar, spre care pleacă o potecută îngustă, acoperită de crengi; într-un minut ajungem pe ea la una din intrările Peșterii de la Hagieni, cavități naturală mult lărgită și fasonată de om (se pare că a fost folosită drept depozit de muniție). Prin lărgirea peșterii naturale s-a creat un culoar de circa

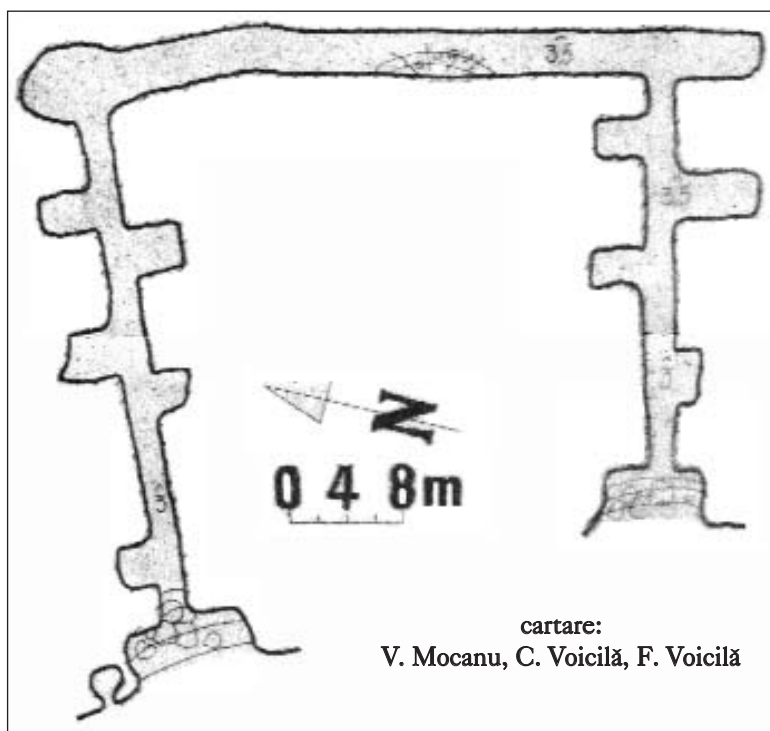

42 În Peștera de la Hagieni.

4 metri înălțime și cam tot atâta lățime, lung de 157 de metri, pe tavanul căruia, în partea lui de mijloc, se adună grupuri de lilieci. O sursă de lumină electrică puternică ne este necesară și suficientă pentru a vizita peștera.

Pădurea Hagieni este întinsă pe o suprafață cu văi stâncoase și stâncării. Are 584 hectare, din care 207 sunt rezervație. 100 de hectare sunt cu stejari. Climatul permite, pe durata a 9-10 luni din an, admirarea unei palete extrem de largi de specii înflorite. Sunt prezente broasca țestoasă dobrogeană de uscat și vipera de pădure.

Bibliografie Ică Giurgiu, Evantia Ceară, Costache Roman - Noi descoperiri în Peștera de la Limanu - Buletinul Clubului de speologie "Emil Racoviță" București, nr. 4, 1796, București; CSA Hades Ploiești - Peșterile Limanu și Hagieni - foaie volantă, Costinești, Speosport 1982; Romania, tourist map - ONT Carpați, 1989

Autorii principali ai fotografiilor: 17-18, 24-28, 32-33, 35-37), Mircea Vlădulescu (38-39), Ică Giurgiu (11).
Andrei Samoil (2, 5-10, 13-14, 16, 29-31, 34, 40-42), Emilia Marinescu (15,

- * Natură încă proaspătă * Locuri puțin cunoscute
- * Ciobani care mănâncă foarte rar mămăligă
- * Localnicii - primitivi, respectuoși și darnici - distrug marcajele turistice
- * Tăieri masive, viituri dezastruoase * Rumeșul omoară câmpurile și peștii
- * Cel mai întins lac de nivație din România

Lacurile Mihailecului

text: **Petru Lucian GOJA**
(Baia Mare)

hartă:
Dumitru IȘTVAN, Ioan POP
(Baia Mare)

1. Repedea - Culmea Rugașu

23-24 iulie 2005, cu Iancsi Moldovan și Brena, cățelușă mea. Cred că curiozitatea descoperirii ca obiectiv turistic a masivului mi-au stârnit-o lecțiile de geo-

grafie ale școlii primare și, mult mai târziu (prin 1980) un fost coleg de serviciu (nemontaniard), inginerul agronom I. Ciocotișan, care lucrase la IELIF Maramureș, calitate în care vizitase pășunile amenajate de pe Bardău, Copilașu etc.

Prima tura inubliabilă în Munții Maramureșului am făcut-o în septembrie 1995, cu Papa și fiica mea Oana (V. Repedea - Piciorul Dancu - Vf. Farcău - Lacul Vinderel). După aceea am revenit de multe ori, de regulă via V. Repedea (mulțumiri ing. I. Petrovai) spre Pietricea - Lacul Vinderel - Vf. Farcău, sau V. Repedea - Pichet - Capul Groșilor - Vf. Pop Ivan, Petrova - Crasna - V. Frumușeana - Paltinu - Muntele lui Șerban - Vf.

Pop Ivan, de regulă la înfloritul narciselor, bulbucilor de munte (vezi pagina 34) și rododendronului.

Alteori am fost iarna, din Poienile de sub Munte (mulțumiri ing. I. Tudic) spre Vf. Pecealu (via V. Coșnea), apoi în amonte la V. Socolău - cabana Rechita - Vf. Copilașu, V. Rica - Vf. Lutoasa - Budescu - Ludescu - Stogu - Bărsănescu - Farcău - Lacul Vinderel - Vf. Mihailec - Stânișoara - Smereka - Coșnea, Coșnea - Vf. Pecealu - Bucovinca - Grohot, Poieni - V. Bardiu - Băița - Vf. Bardău (Pietrosul Maramureșului).

Au urmat apoi traseele lungi, în lungul

Comuna Repedea. Culorile muntelui.

foto: Horațiu Alin Câmpian
(colecția www.alpinet.org)

frontierei româno-ucrainiene (mulțumiri Poliției de Frontieră Sighetu Marmatei, Vișeu de Sus, Poieni de Sub Munte), în ultima tură plecând de pe V. Vaserului spre Vf. Șuligu - Făina - Comanu Mare - V. Munceii Albi.

Multe ture le-am făcut cu amici de neuitat, din Baia Borșa pe Toroiaga, Baia Borșa via V. Vinișorul pe Vf. Cearcănu, variante de accesare ale Cearcănului dinspre Borșa Fântâna, o extraordinară tură la Piatra Socolăului - Poieni de Sub Munte, la fine de vară, cu trecând florii de colț. Am traversat precare punți suspendate deasupra V. Socolău, glazurate cu nea și gheață, am înotat realmente prin troiene uriașe spre Vf. Copilașu, Pecealu, Culmea Săhleanu - Tomnatec sau Capul Groșilor, am orbăcit de câteva ori prin lăptoase neguri, veritabile white-out care ne-au

zădărnicit tura.

Am asistat la un fantastic concert păsăresc dintr-un observator de vânătoare de pe Piciorul Dancu (seara până târziu și-apoi dimineața, la răsărit). Am trăit emoționați subit dezlănțuite furtuni la Lacul Vinderel, pe Vf. Farcău, Vf. Pecealu sau între Vărfurile Șuligu și Făina. Am admirat plutindele neguri deasupra Vaserului, Repezii, Ceremușului Alb și Negru, spectaculoasele căldări glaciere Groapa lui Bologa, Groapa Lupilor, Groapa Julii, tăurile nivale (2) de pe Culmea Rugașu și Vârtopul Mare (6), însă nu de aproape, ci imortalizându-le de la înălțimea Vf. Mihailecu (1918 m) și apoi, o vreme, coborând Culmea Mihailecu spre Stânișoara.

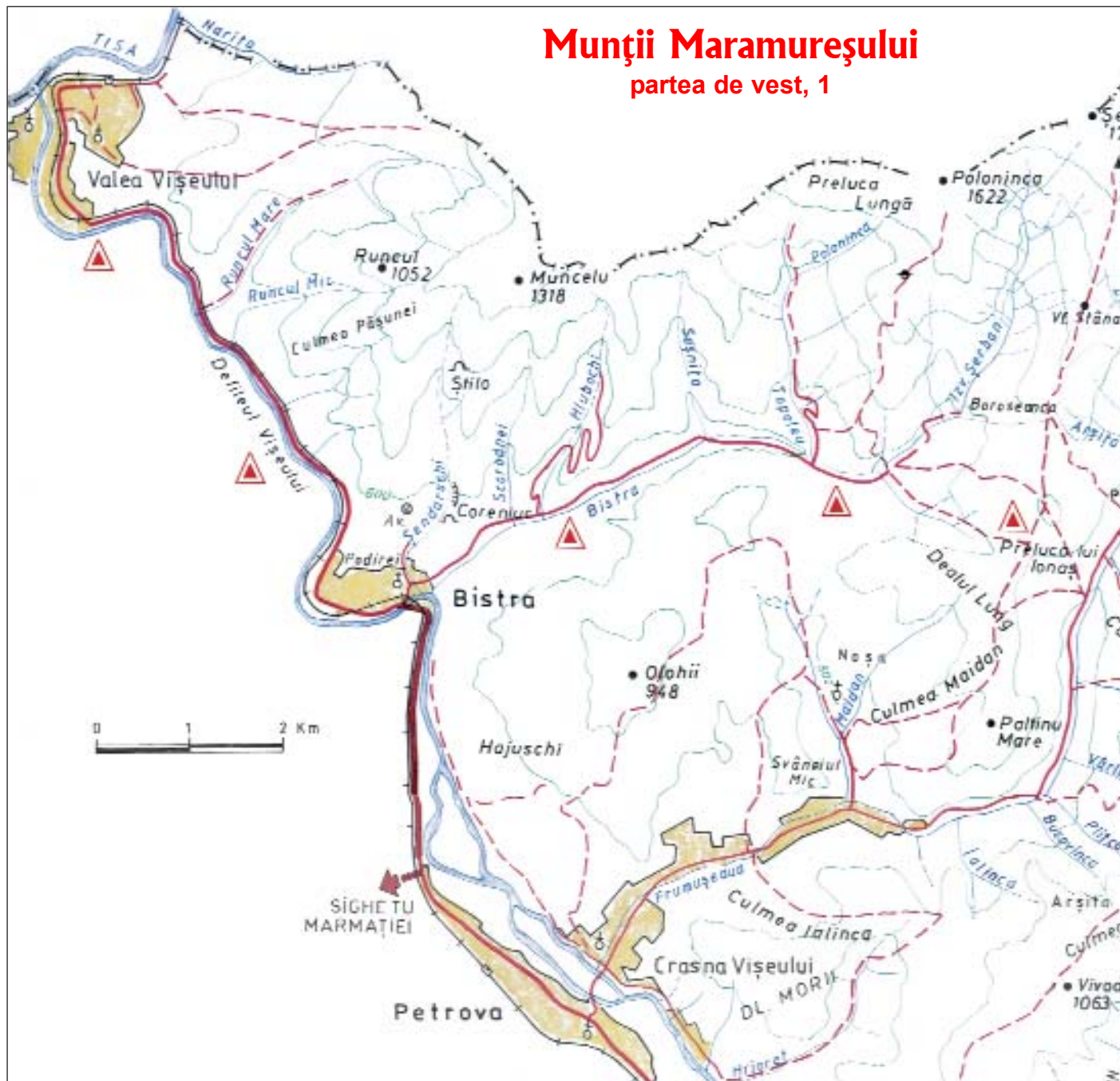
De mult tânjeam după o tură din Repedeza în amonte pe V. Pentaia și apoi pe

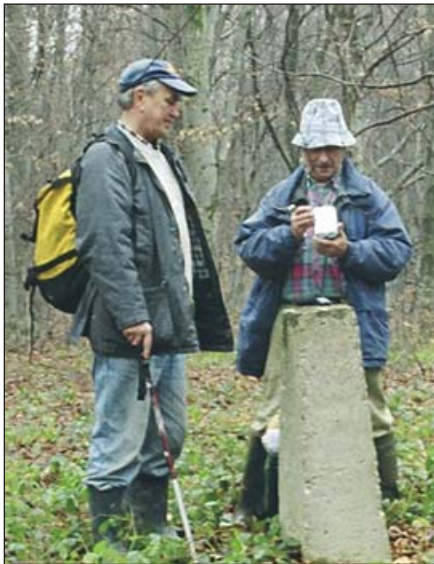
spinarea muntelui (sud-nord) până pe Vf. Mihailec, cu investigarea căldărilor glaciere estice (Vârtopul Mare și Mic), la fel după încheierea explorării turistice a zonei montane de frontieră dintre Vf. Ignăteasa până la obârșia V. Țibău și Obcinelor Bucovinene.

Vineri consult prognoza pentru Poienile de Sub Munte și locații apropiate, pe www.memo.ro/meteo/meteo.php. Se anunță 30% șanse de ploaie în zona Poienile de Sub Munte, pentru sâmbătă.

Sâmbătă dimineață (23 iulie), la ora 6, plecăm din Baia Mare, via Gutâi, spre Sighetu Marmatei. Norii gri, de ploaie, mânați de vânt, alcargă punându-ne pe gânduri, dinspre NV spre NE-SE. De pe culmea Dl. Hera aruncăm o otheadă la stânga spre neguroasa depresiune a Bistrei și înoratele culmi ale Polonincăi,

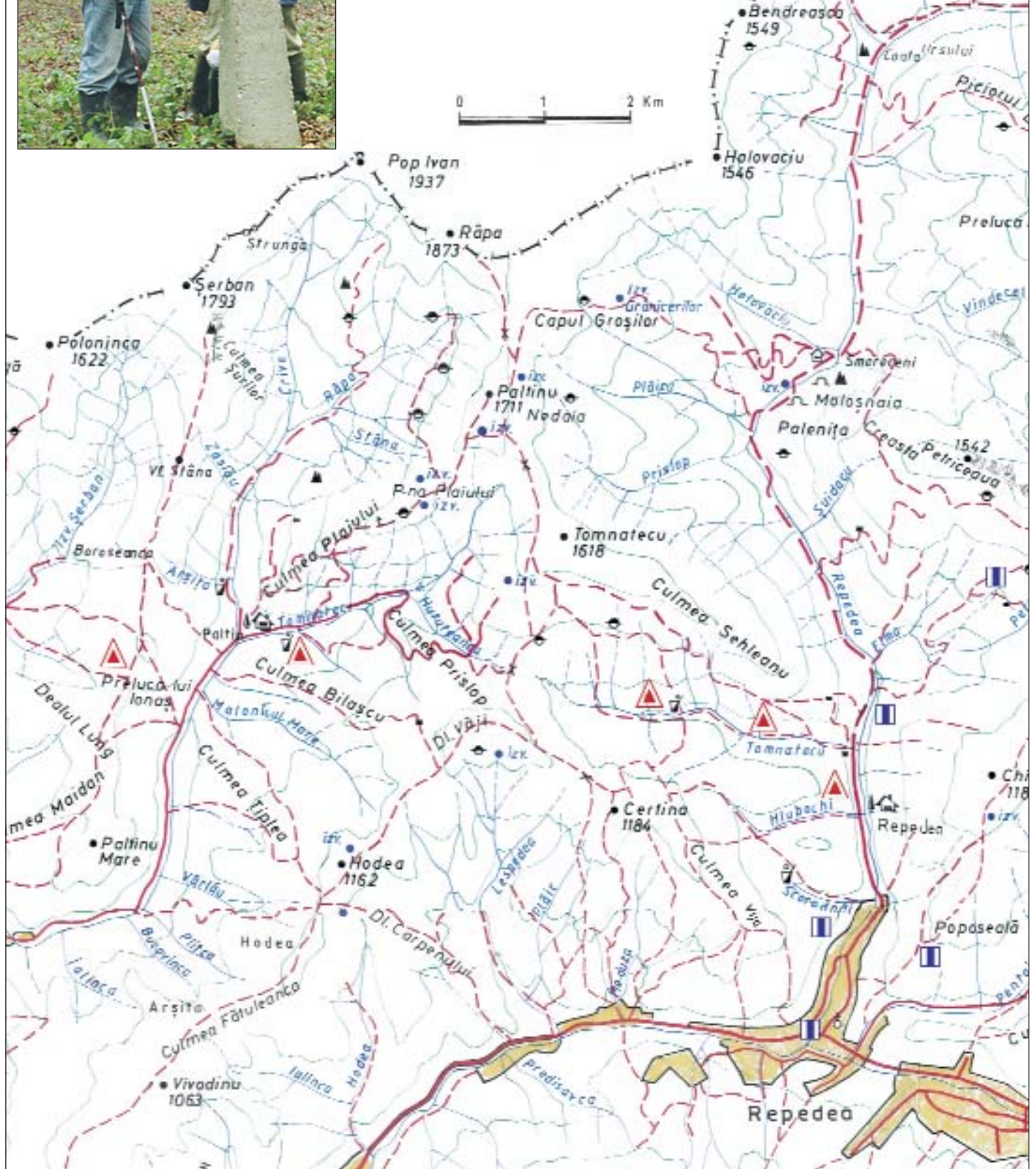
Munții Maramureșului partea de vest, 1

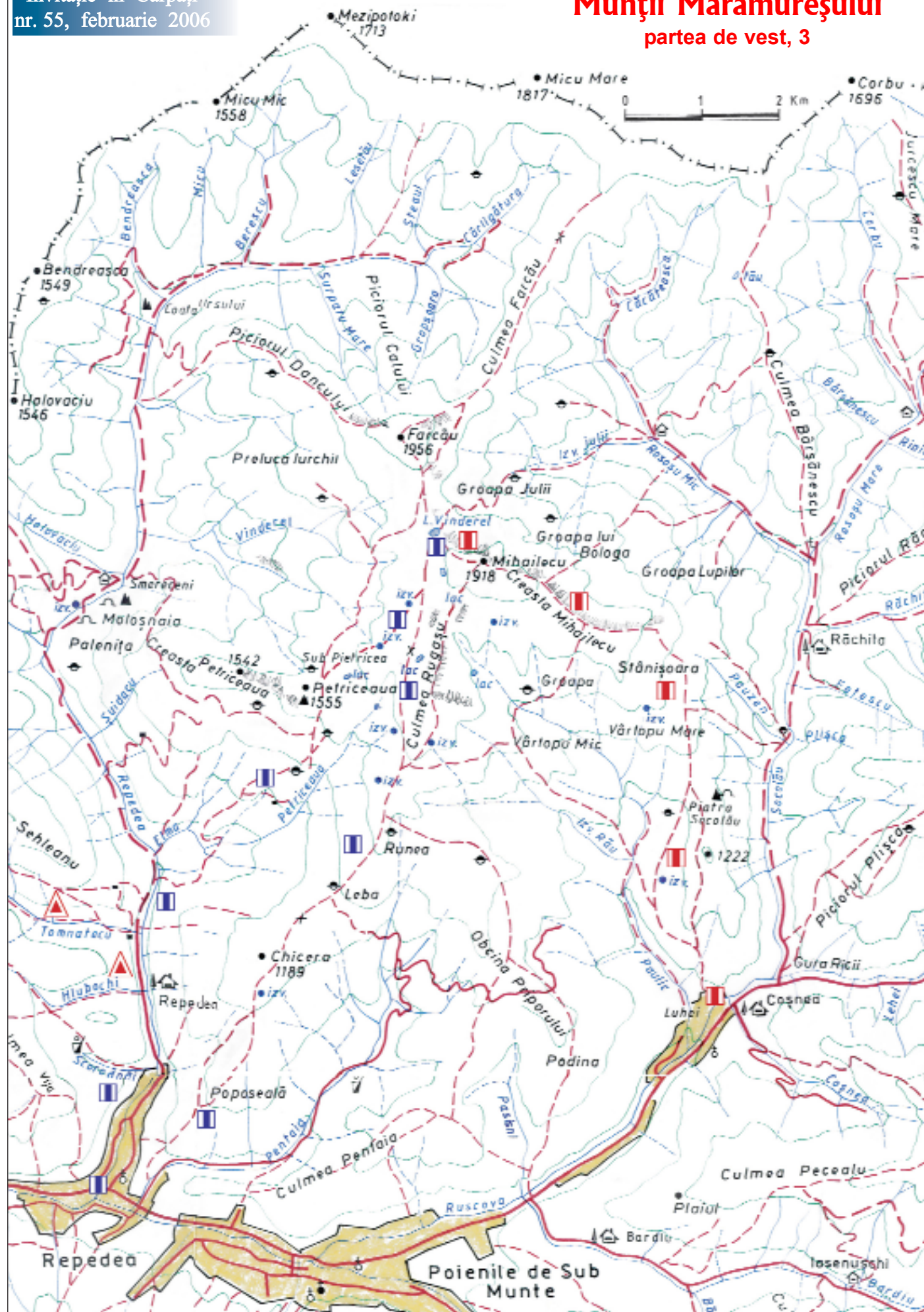

Dumitru (Mitică) Istvan și Ioan Pop (Ionică), o echipă cu rezultate excepționale, dintr-un club (Montana Baia Mare) cu palmares de invidiat.

foto: Petru Lucian Goja (Baia Mare)

Pietriceaua, vedere dinspre văcăriștea Laba.

foto: Petru Lucian Goja (Baia Mare)

Muntelui lui Șerban, Pop Ivan și Paltinu.

La dreapta, Țibleșul de abia-și arată din negri nori trigemenele vîrfuri (Arcer, Țibleș, Bran); în față, Pietrosul Rodnei aduce mai mult a părere. Asta e! Mergem mai departe.

După 126 km suntem aproape de debutul drumului autoforestier, comuna Repedea (extremitatea nord-estică), V. Pentaia (hartă la pagina 31).

Ne luăm rucsacii, pornind la ora 8,30; cerul e mai mult senin, V. Ruscova cristalină, cu reflexe de smarald. După circa 200 m luăm relații de la un localnic din avalul V. Pentaia care ne îndrumă amabil s-o luăm prin curtea și grădina sa spre culmea din stînga, mai apoi să reperăm o solitară (credeam noi) casă de pe un deal chelios (Sub Chicera).

Ne ghidăm după harta Munții Maramureșului, publicată în revista Munții Carpați, nr. 37 (autori Dumitru Iștvan și Ioan Pop, amicii noștri); marcajul bandă albastră ce conduce din Repedea spre Lacul Vinderel nu-l

De la stînga, Tomnatecu (1618 m), Paltinu (1711 m) și Pop Ivan (1937 m), pozate din Șaua Laba.

foto: Ioan Pop (Baia Mare)

Văcăriștea Laba,
vedere de la sud spre nord.
În fundal, debutul Culmii Rugașu.

foto: Petru Lucian Goja (Baia Mare)

**Bulbuci de munte
(Trollius europaeus).**

foto: Ioan Pop (Baia Mare)

Smălțuind coastele mai umede cu auriul florilor lor boghioase sînt bulbucii (Trollius europaeus).

Din tufișul de frunze mai adînc crestate și răsfrîte ca degetele de la mîna, se înalță la vîrf de rîmurea boțurile de aur ca niște trandafiri bătute.

Floarea are o minunată apărare a polenului, spre a nu fi spălat de ploaie. Rar cînd învelișul galben-auriu al florii, potirul verde de la alte flori, este răsfrînt în afară. Ți se pare că floarea e mereu îmbobocită. Insectele care vin după nectarul bogat ce se află la piciorul petalelor, gălbui și ele, trebuie să-și deschidă cu sila drum printre numeroasele antere, vreo sută și mai bine.

S-a observat o curiozitate. Nu toate anterele se deschid în aceeași zi. Întîi se deschid cele externe și apoi staminele se pleacă în afară. A doua zi se deschid anterele mijlocii și iarăși se îndoie în afară. Aceste mișcări se fac cu o punctualitate demnă de admirat.

Măcar că cresc uneori multe la un loc în calea vitelor, acestea nu pun gura pe plantă, căci e otrăvitoare

(Ion Simionescu - Flora României - ediția a IV-a)

observasem încă.

Fânațe superbe, din belșug rouate, debordând de mii de flori policrome, cireși sălbatici scuturându-și pe poteca ce ia aspect de șleau de căruțe, crunt spălat de torente post tractarea hipo de bușteni, rodul fructelor dulci amărui; tufe de zmeur, întârziate frăguțe. Culmea pe care suim e acompaniată în debut de frasină, molizi, zădă și arini ce ne asigură bine-

venita umbră. Panta se accentuează, treptat, iar rucsacii grei își fac simțită devreme prezența. La circa ½ oră de la plecare dăm de primul marcaj bandă albăstră, realizat în vara lui 2003, din păcate destul de rar plasat și, pe deasupra, pe alocuri distrus de localnici, prin cioplire cu securea.

Panoramă în urmă și la stânga spre Repedeș, la dreapta spre debutul

Pietriceaua,
aflată la sud-vest de Vf. Farcău.

foto: Ioan Pop (Baia Mare)

Lacul Pietriceaua și Vf. Pietriceaua estică.

foto: Teofil Ivanciuc (Sighetu Marmăției)

Poienilor de Sub Munte. Imediat ce suim, de-o parte și alta a potecii, în zona Poposeală, apar tufele de ienupăr încărcate de rod bogat, boabele verzi, ceva mai mari decât cele de piper. Apropiindu-ne de Chicera (hartă la pagina 32), versanții bogați în izvoare susurânde sunt acaparați de tufe compacte de ienupăr, cei din dreapta mai ales. Aici tufele depășesc

înălțimea unui om și le putem vedea boabele negre albastrii din anul precedent, dulci eterate, coapte. N-avem timp de cules acum, cele 30% șanse de ploaie prognozată atârnă asupra noastră.

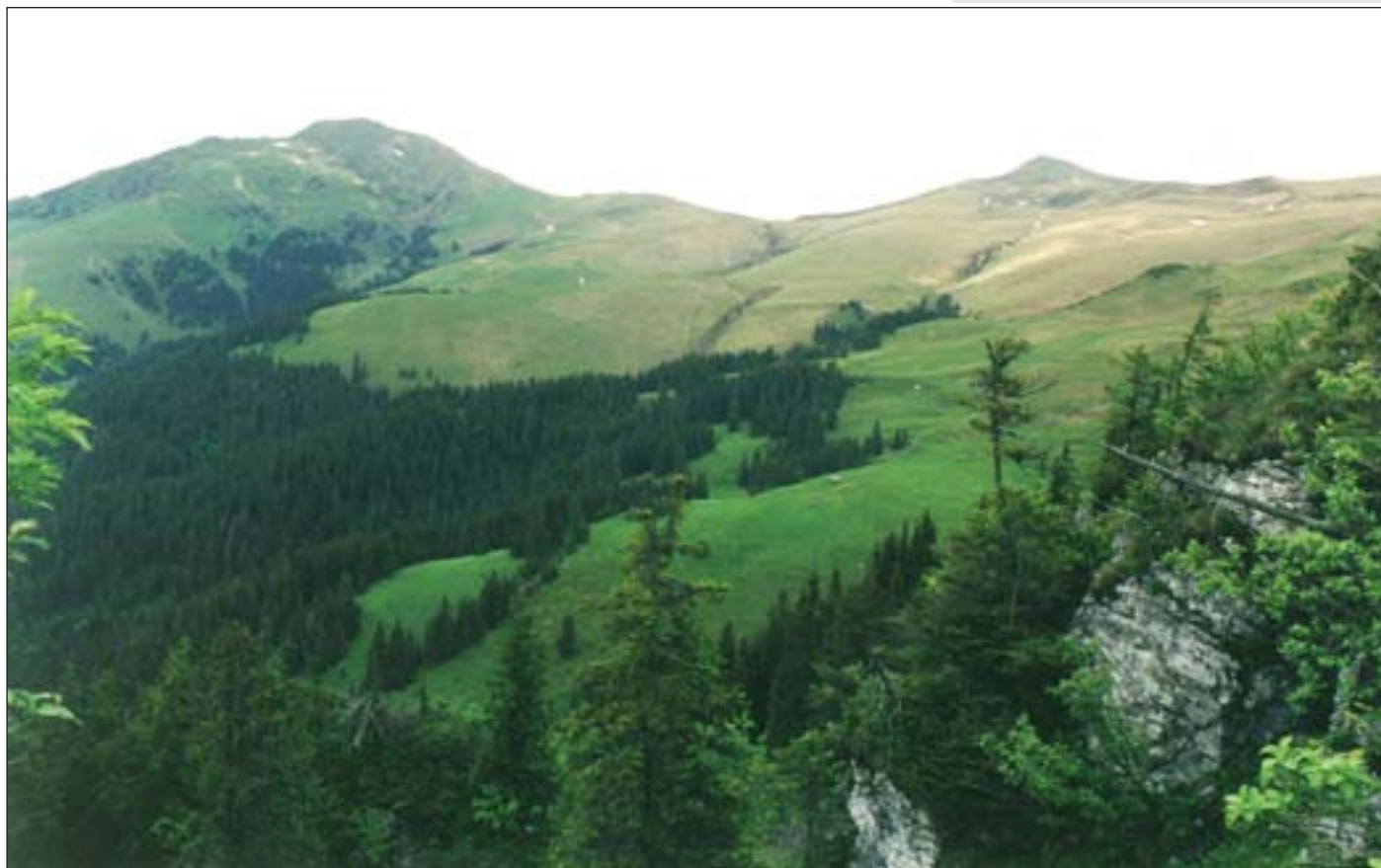
O oră și jumate ne trebuie pentru a ajunge la gospodăria muntenească din buza dealului, cu casă de lemn, grajd, șură și anexe, înconjurate de o modestă livadă; la dreapta e un valău

De pe Pietriceaua, Pop Ivan (1937 m).

foto: Ioan Pop (Baia Mare)

De pe Pietriceaua, Vârfurile Farcău (1956 m, stânga) și Mihailec (1918, dreapta).

foto: Ioan Pop (Baia Mare)

Erysimum transilvanica.
foto: Ioan Pop (Baia Mare)

Păianjen săritor.
foto: Petru Lucian Goja (Baia Mare)

**Groapa, vedere de la sud spre nord; în centru este stâna.
În fundal, Vf. Mihailecu (1918 m) și
Creasta Mihailecu, ce coboară spre dreapta.**
foto: Petru Lucian Goja (Baia Mare)

Tăuri în Groapa, Vârtopu Mare.
foto: Petru Lucian Goja (Baia Mare)

Tău în Groapa, Vârtopu Mare (și Iancsi Moldovan).
foto: Petru Lucian Goja (Baia Mare)

cioplit în lemn de brad, cu apă rece. Suntem sub Chicera (1189 m); câte o banană, puțin rahat cu fructe și apa rece ne reconfortează. Munteanca, ucraincă în vârstă, dar aprigă, ne dă relații utile și ne spune că fratele ei, Pecură Ștefan, îngrijește de vreo sută de vite în Groapa (foto la pagina 37).

Suim spre lizieră trecând printre tufe

de ienupăr. Aici nu descoperim banda albastră (e adevărat că suportii naturali cam lipsesc, uneori fiind folosiți bolovanii sedimentari de la sol). Intrăm într-un molidiș devastat de furtună, cu multe deșchăcinări și doborâturi de vânt; dezastrul major l-au generat țărani din Repedeș și Poieni, după 1989, dovadă

Farcău (1956 m).

foto: Ioan Pop (Baia Mare)

Mihailec și Lacul Vinderel.

foto: Norma Liser (colecția www.alpinet.org)

tăierea haotică a arborilor, nu de la sol ci mai de sus, abandonarea trunchiurilor și vârfurilor cu diametre sub 25 cm, nepretabile prelucrării în cherestea.

Toate acestea le aflăm de la o voinică femeie din Repedeș ce suie, alături de fii săi, la proprietatea socrului (fânață și codru dijmuț de molid), Dachman din Repedeș, nume cu rezonanță ebraico-germană, nicidecum ucraineană sau română, doar dacă nu cumva Dachman nu derivă din anglo-saxon-dacicul dac-man?!

Are o găleată de plastic și în mână puternică un pieptene special, pentru recoltat afine sau mai târziu merișoare (coașe roșii). Cu o zi în urmă au adunat câteva găleți de afine, în patru ceasuri. Le vând intermediarilor ce le colectează în Repedeș cu 2 lei noi/kg, cel mult 2,30 lei, în timp ce în piața băimăreană prețul lor e de 4-4,50 lei/kg. Tânăra femeie rămâne sub Chicera, așteptându-și feciorii. O alta, plecată la 5 dimineața, revine cu gălețile grele de afine.

Noi vom da imediat la lizieră de cele dintâi colonii portocalii butonate de gălbiori, pe care localnicii nu-i culeg, ei căutând doar hrubele și cazacii cu calote roșcate. Depășim prima zonă împădurită a Chicerei, cu rariște plină de trunchiuri și ramuri mai degrabă decât molidiș, ieșind într-o extraordinară fânață înaltă, par-celată cu garduri din bârne de molid și sârmă. Milioane de margarete, campanule diferite, parfumate tufe de cimbrisor, arnică, mai rari ciulini violacei, albe gușa porumbelului, târzi, catifelate violete, un veritabil atlas botanic in vivo; și, pentru ca totul să accentueze idilicul paradisiac, din stânga culmii, la nici 50 m prin fața noastră, traversează într-un baletic ireal trap o gingașă căprioară roșcat ruginie ce dispăre în molidișul din dreapta.

Suim prin fânață un versant accentuat, urmând rarul marcaj turistic (care ar merita grabnic revăzut și completat); la stânga, jos, se vede V. Repedeș, spre amonte; deasupra ei, Culmea și Poiana Săhleanu, mai sus, verde întunecat de molidiș, Tomnatecul (hartă la pagina 31) și dincolo de el pașiștile alpine ale Palinului, Capului Groși.

Ajungem din nou în codrul de molid, ceva mai puțin devastat, cu mult mai multe colonii de gălbiori dar și varietăți de Amanita sp., oițe, tufe de afin neculese încă. De aici poteca duce în ușoară coborâre spre înșeuarea de la Laba (așa-i spun localnicii, nu Leba). O frumoasă poiană alungită e tăiată în lung de poteca îndreptată spre o fostă vâcăriște (foto la pagina 34) cu sălășe din bârne de lemn,

pentru păstori și vite, în mare parte distruse, năruite, doar una lăsând un fir de fum să se înalțe spre cerul încă senin. Un ciobănesc carpatin ne latră degeaba, fiind legat cu lanț lângă cotet, în schimb două potâi minuscule și obraznice ne amenință dându-ne ocol în timp ce-și hlizesc rânjit dinții.

O ucraineană în vârstă, dar solidă, e gazda înconjurată de fetițe timide, bulucindu-se-n bordei când vreau să le fotografiez. Un băietan de școală primară pare ceva mai curajos. La stânga, la lizieră, vreo 4-5 fetișcane adună de zor afine. Mai încolo, un vâlc nord-vestic e albit de miile de corole de bumbăcăriță (barba moșului) pe care le immortalizez cu fundalul Vf. Pietriceaua (1555 m), stâncos, calcaros argintiu (fotografii la paginile 33, 35, 46). Sub Pietriceaua, la est și spre sud, molidișul știut dens de noi și de-atâtea ori străbătut, a devenit o hidoasă rariște maronie; cele două vâcăriști de sub Pietriceaua sunt și ele-n progresivă ruină, încă o dovadă că activitatea zoopastorală nu e deloc o agreabilă afacere aici. Cel puțin nu acum.

3½ ore ne-au trebuit să ajungem la Laba. La stânga potecii e un fânar plin pe trei sferturi, ne uităm la el ca la un providențial refugiu în caz de furtună. Mai încolo, la stânga culmii, în fânața superbă, protejată de vechi garduri din lemn, mai există vreo două fânare cu șarpanta mobilă coborâtă, acum goale, dar și ele bune de refugiu, chiar de-noptat... cu saci de dormit și izolir. În față e un versant abrupt, lung, tăiat (sud-nord) de poteca ce suie spre Runeș; acolo e o altă stână tradițională, cu câteva colibe, staul nou și două cățele de ciobănesc carpatin, ambele cu pui, adevărate fiare de care ne păzim dificil cu bețele de tură până centr-un târziu apare baciul, un agreabil septuagenar ucrainean din Poienile de Sub Munte.

În față noastră (spre nord) se desfășoară Culmea Rugașu (foto la pagina 34), cu două mameloane stâncos calcarose și câteva izvoare ravene. Noroc cu baciul care ne spune că marcajul turistic spre Lacul Vinderel merge pe plaiul din stânga, în timp ce noi, pentru a ajunge la ozero (lacuri) nu trebuie să suim culmea ci să urmăm poteca plaiului din dreapta (plai, în accepțiunea lui, însemnând traversarea versantului pe curbă de nivel).

Pornim într-acolo, hăituiți de cele două fioroase cățele care ne mușcă strașnic rondelele bețelor; fără ele am fi căzut sigur victime colților lor. Depășim un prag calcaros și dăm de un prim izvor pârâiaș. O turmă de oi, cu 4-5 ciobănești

carpatini neagresivi, paște pe versantul estic, spre Vârtoful Mic, acolo unde observăm o mulțime de doline. La dreapta jos, spre liziera pădurii de molid și frag strașnic decimate, e vâcăriștea Vârtoful Mic, și ea în ruină. Vizavi, peste V. Ruscova, se ivește V. Coșnea și drumul autoforestier ce o acompaniază până sub Culmea Pecealu, trecând prin vâcăriștea Pecealu. Bazinetul acesta a fost intens exploatat și apoi parțial plantat cu pin și molid.

Mai recent și serios exploatat e și bazinetul V. Pentaia sau, mai departe spre sud-est, cel al V. Bardiu. Admirăm spina-re poiană alpină a acestuia, suită de noi primăvara, prima oară însă luată-n piept într-un februarie, prin nea pufoasă de până la un metru. Mai aproape, inconfundabilă, șarpanta trapezoidală împădurită (vestică) a Pietrei Socolăului; codrul, greu accesibil mecanizat (cu TAF) a rămas (încă) aproape intact. Peste Piatra Socolăului, departe, bazinetul Lutoasa, vast și recent exploatat forestier și apoi, spre stânga, lanțul culmilor de frontieră româno-ucraineană, spre Vf. Budescu, Ludescu, Copilașu, Stog, Corbu...

Ne apropiem de Groapa (fotografii la paginile 37, 38), fundul căldării glaciare estice, cu Vârful și Culmea Mihailecu în față, conducând spre Stănișoara (est). O succesiune de pâraie curg (de la vest la est), izvorând ciudat, imediat de sub culmea dantelat stâncos calcaroasă. Traversarea versantului nu e chiar o plimbare, dis-tanța e mare, aversa/ furtuna se apropie amenințătoare; sub potecă, la dreapta, într-un căuș stâncos pitoresc, se ivește cel dintâi lac nival cu oglinda recent tulburată de herghelia de 35-45 de cai ce paște-n apropiere.

Căutăm loc de campare printre grohote dar, inspirat, sugerez să mergem repede la stână, pentru a ne adăposti și lua relații referitoare la locația celorlalte tăuri înainte de a ne stabili tabăra de noapte. Începe să picure, mari diamante reci, zeii năvăși bolborosec grav deasupra-ne. Tăiem un pârâu, îndreptându-ne spre coliba înconjurată circular de tradiționalul loc de adunare a vitelor, mai bine de-o sută, acum fotogenic desenate pe culmi și fundalul tenebrosului cer.

Locul aduce a mocirlă clisos bălegoasă, noroc cu bolovanii pe care-i căutăm mergând ca într-un bahic zig-zag. Intrăm în colibă când grindina se abate asupra zănoagei; mai târziu cerul pare a se rupe de-o bubuitură murindă-n versantul estic al Mihailecului. Gazdă și baci e ucraineanul Ștefan Pecură, un tip comunicativ de vreo 40-45 de ani, cu soție voinică, un

Mihailec și Lacul Vinderel.

foto: Teofil Ivanciuc (Sighetu Marmăției)

băiat de clasa a VII-a, o fetiță-ntr-a patra și cea mică absolventă de clasa I-a.

Ne așezăm pe priciul acoperit cu pături și cergi. Au trecut 5½ ore de la plecare și simțim că am tras serios, mânați de adevărta prognoză. Amabile și deosebit de ospitaliere gazdele

Lacul Vinderel, văzut de la sud.

foto: Petru Lucian Goja (Baia Mare)

noastre care ne îmbie cu smântână, telemea, pită rumenită în vatră, acasă, adusă de soția suită înaintea noastră cu blondele și frumoasele lor fetițe. Ne spun că-i mai vizitează turiști cehi și polonezi, foarte rar însă români.

Din cele 100 de vite multe-s vițele, juninci, tăurași sau boi, păzite acum de un păstor aciuat de ploaie pe sub ceva cățani (bolovani) pe munte (În Meridionali vestici, cățan, cățan se spune la dolină, formă carstică. - Ică Giurgiu).

Mulg de două ori pe zi, cel mult 6-7 vaci, obținând în total 30 l de lapte, imediat preparat ca telemea pusă-n saramură și apoi în vase de plastic, coborâte cu caii, pe târnița de lemn (șă) frumos încrustată cu motive geometrice și florale.

Un ceas durează dezlănțuirea naturii și aversa cu grindină ce umflă incredibil de repede debitele pâraielor devenite lutos ciocolatii (noroc că ne făcusem rezerve de apă după ce terminasem ceaiul de

**Lacul Vinderel și Farcăul,
vedere dinspre Mihailec.**

foto: Petru Lucian Goja (Baia Mare)

Farcăul, văzut de pe Mihailec.

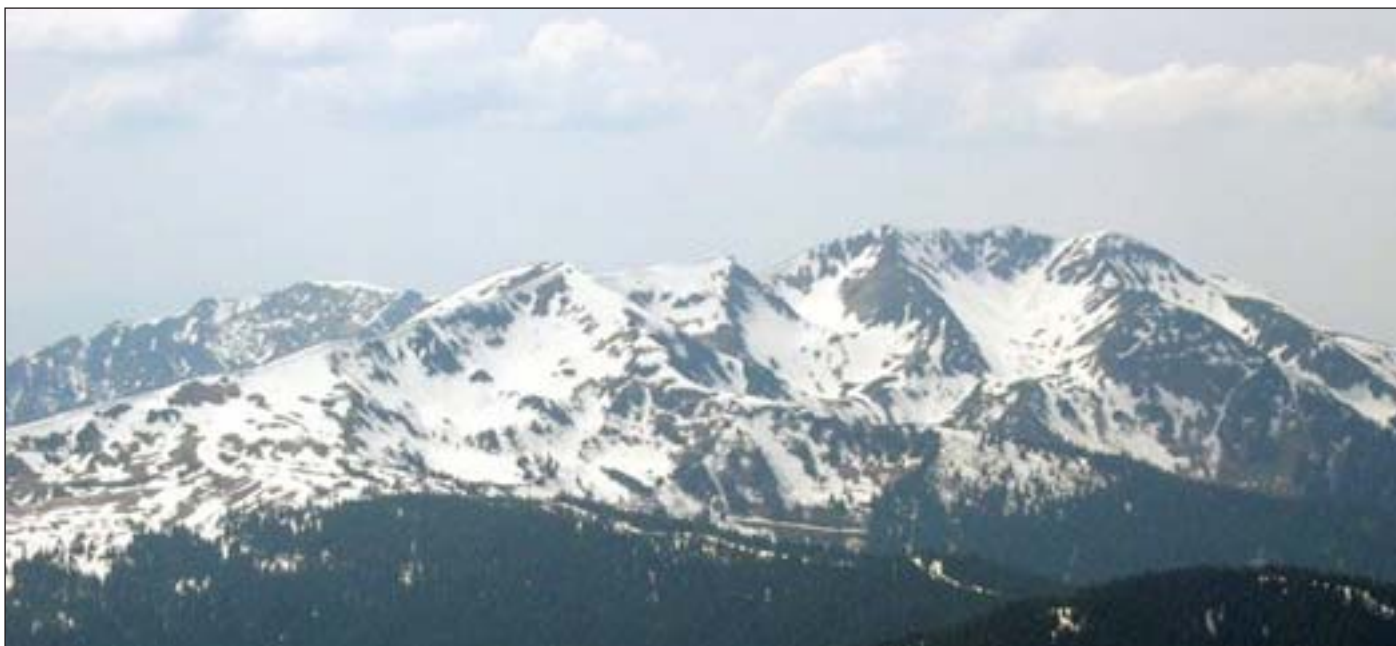
foto: Norma Liser
(colecția www.alpinet.org)

lămâiță și mentă). Într-un ceaun afumat, ingenios ridicat sau coborât cu un lanț deasupra vetrei în care ard contorsionate tulpini de jneapăn (cam unica resursă pe aici, exceptând niște pricăjiți molizi ai căror ciungituri de secure-i zărim pe brâțele apropiate) soția gazdei topește

slănină afumată; scoate jumările rumenite adăugând bureții și ciupercile abia culese.

Aflăm că doar de două ori s-a mâncat mămăligă la stână de când au suit la munte (20 mai), în rest au consumat pâine de casă și mâncare tradițional

Pop Ivan, văzut de pe Farcău.

foto: Norma Liser
(colecția www.alpinet.org)

gătită, la stână sau adusă din vale. Vor sta aici pînă la 11 septembrie când, coborînd vitele, își vor primi foarte modesta simbrerie. Norii negri s-au dus peste Mihailec spre Groapa Julii și mai departe, spre Corbu, Stogu. Îi urmează horcăielile cascatelor tunete.

S-a făcut ora 15 când, îndrumați de baci, suim spre sud o potecă lutos alunecoasă ce ne conduce la cel de-al doilea tău; sub versant e al treilea; continuăm pe poteci de vite, urmați curios de câte un buhai sau vițică tîmpă ce-și scutură melodios talăngile. Dăm de alte trei tăuri

Pop Ivan (1937 m), văzut de la nord-vest de Farcău, de pe Piciorul Dancu.

foto: Ioan Pop (Baia Mare)

nivale și apoi de o zonă mlăștinoasă, cu vegetație specifică, acum fără oglindă de apă deși cam aici se termină toate ravenele/ torențele sud-estice ale Vf. Mihailecu. Pe culmea stîncoasă a căldării cu urme de morene se desenează siluetele câte unui bou, vițele, vite.

Dinspre sud-vest năvălește a doua armada amenințătoare de nori plumburii, se aud din când în când și dubioase grohăieli și chirăieturi de mațe ale nărașilor zei. Prin urmare îi dăm bice repejor pe versantul cu aspect de pîlnie, înclinat 35-45%, ierbos, acum alunecos, ici colo punctat de ienuperi și jnepeni. În 45 de minute de la plecarea de la colibă suntem în Culmea Rugașu, alungită dinspre Vf. Mihailec spre sud. De era vreme faină am fi suit pe Vf. Mihailec și am fi putut admira încă o dată Lacul Vînderel (poate am fi campat lângă el, ca altădată)

(fotografiile la paginile 39, 41, 42), acum nu-i timp de așa ceva. Spre est, culmea e tăiată de o lungă și aproape rectilinie tranșee înierbată.

Vârfurile estice ale lanțului Munților Maramureșului se văd acum, după strașnica ploaie, mai bine, cu plutinzi norișori albi deasupra. La dreapta, deasupra defileului sălbatic al V. Repedei și versanților defrișați, regenerați în ultimii ani, se înalță alb-străvezii neguri dantelate ce plutesc fotogenic spre Capul Groșilor, Pop Ivan și Vf. Petros, ucrainean. Țibleșul și Pietrosul Rodnei de-abia se zăresc de sub negri nori. Dinspre Leordina, Ruscova, Repedei suie spre noi o hidoasă meduză neagră de nori, din calota căreia se scurg stranii zdrențe prevestitoare de furtună.

Tragem cu sîrg pînă pe vârful ce domină căldarea cu cele șase tăuri din stîn-

Vf. Pop Ivan, văzut dinspre sud-est. În dreapta jos, Lacul Pop Ivan I. Porțiunea de creastă ascendentă din stânga sus este frontiera dintre România și Ucraina, restul peisajului aparținând Ucrainei. Aici se află aproape singurii jnepeni din Munții Maramureșului nordici; doar la sud de V. Ruscova mai pot fi întâlniți, în rest au fost rași.

foto: Teofil Ivanciuc (Sighetu Marmăției)

Vârfurile Farcău (dreapta) și Mihailec, vedere dinspre Capul Groșilor.

foto: Petru Lucian Goja (Baia Mare)

ga, panoramă spre nord imortalizând Vârful Mihalec și Farcău (fotografii la paginile 36, 39, 41, 42, 44), apoi spre vest, la Vf. Pop Ivan (fotografii la paginile 33, 36, 43, 44) acum emanând parcă tuciurii fumuri vulcanice. Ajungem la o înșeuare a culmii, descoperind alte două tăuri îngemănate, unul alungit spre vest și continuat spre poteca marcată cu bandă albastră din dreapta, celălalt romboidal, la prea plin scurs în cel alungit, situat la jumătate de metru de el. O turmă de curioși boi, tăurași, vițele și vaci sterpe ori gestante se apropie de noi; ciudat, unii aduc teribil a grigorescian nemuritorii boi din rasa Sura de stepă.

Continuăm apoi pe culme. La sud apare stâna Runea și perspectiva sumbră a traversării din nou prin zona stânei teribil păzită de cele două cățele. E mult însă până acolo, avem de coborât un versant abrupt, ierbos și umed, rucsacii grei și orele de marș își pun treptat amprenta, mai ales asupra genunchilor. Frontul nebuloș pare a se opri apoi năvălește din nou, cățelele ne agresează suportabil, strunite acum de un june cioban ce-și paște mioarele păzite de vreo alți 4-5 câini ciobănești, toți fără jujeu (bucată de lemn prinsă de gâtul câinilor, atârând înspre picioarele din față; are menirea de a le îngreuna fuga de lângă animalele păzite, protejându-se astfel fauna sălbatică și circulația oamenilor - notă Ică Giurgiu).

Urmează a doua coborâre dură a versantului ierbos sau cu poteca clisos alunecoasă după furtună. După 2½ ore de la plecarea de la stâna Groapa și 8 ceasuri

de marș plus unul de hodină fortuită la colibă, am revenit la văcăriștea Laba, amical priviți de gazdă și copii, hăituiți de minusculele lor potăi corcice, căutând degrabă un loc pentru cort în alungita poiană protejată spre sud și vest de molidiș. De aici pleacă, spre sud-est, o potecă ce dă repede în drumul autoforestier de pe V. Pentaia.

Cortul meu iglu e ridicat în 5 minute, saltelele izolir și sacii de puf băgate-năuntru. Atmosfera e marcată de o profundă, aproape neverosimilă liniște. Ne punem să luăm prânzul cumulat, de nevoie, cu cina. Un poienar ce adunase afine în zonă, dar mergea la Laba, după produsele lactate, ne face cadou un kilogram de fructe aromate.

Mai târziu, câteva vite suie la stână, pentru mulsul de seară. Pe la ora 20 vine ploaia, cuminte, ca o tandră mângâiere, estompată de negurile tot mai dense ce disimulează siluetele molizilor. Ne băgăm în cort și dispărem în sacii de dormit; doar Brena rămâne de strajă-n absida de lângă mine, ieșind adesea, alarmată de orice foșnet sau mesaj canin de la stână. Adormim în reprize. Plouă cuminte, tot în reprize, fără vânt sau fenomene electrice. La 1 vine o aversă alertă, o alta după vreun ceas, ultima pe la 4,30.

La 5 m-am trezit, colegul meu mai moțâie până la 5,30, apoi îl îndemn să se scoale. Ne trebuie de aici minimum 2½ ore pentru a ajunge-n V. Pentaia și în localitatea Repedeș, la mașină, plus că ne dă ghes ciupercăreala la gălbiori. Plouă ușor, apoi, pe când ne-am adunat cattrafusele, ne-am luat micul dejun și băut

Tăuri la vest de Culmea Rugașu. La stânga lacurilor este debutul nordic, dinspre Mihailecu, al culmii.

foto: Petru Lucian Goja (Baia Mare)

cafeaua (rece), plafonul de neguri și nori se sparge lăsând vederii un optimist câmpie de azur și aurii irizații solare. Nu pentru mult timp fiindcă ceața se-așterne din nou.

Plecăm la ora 6,45, fără a fi folosit hanoracele sau pelerinele, pe o răcoare umedă, udându-ne repede în timp ce culegem gălbiori de pe lângă potecă sau din molatecele perme de mușchi din pădure. Problema de orientare survine în zona culmii cu fânață traversată de trei poteci, în lipsa (acolo) marcajului bandă albastră, pe Chicera. Strig la plezneală. Îmi răspunde din dreapta, nesperat, un localnic cu care, incredibil de greu ne înțelegem în limba română cam pe unde ar trebui să continuăm (pe unde intuiserăm, fără a fi siguri). Nu mai avem probleme de orientare, vedem și marcajul la dreapta, pe un molid, atacăm ultimele colonii de gălbiori după care coborâm prin ienupărișul ud de ploaie spre izolata gospodărie muntenească. La ora 8,30 clopotele bisericii din Repedeș își cheamă enoriașii la sfânta liturghie; le mai auzim o dată, mai aproape, în canon îngânate, când trecem de Poposeală.

Poteca șleau e alunecoasă, ciugulim frăguțe, zmeură, am vrea și dulci amărui sălbatică cireșe dar... nu le ajungem; unii au doborât peste potecă un cireș cu securea, pentru a-l recolta... definitiv. La 9,30 ne încheiem frumoasa tură, incredibil scăpați de ploaie și furtună, la stână și apoi noaptea, în cort. Pornim spre Baia Mare, de-acestă dată deviind din Ferești

Tăurile de la vest de Culmea Rugașu. În fundal Pietriceaua, cu două vârfuri, împădurită la nord.

foto: Petru Lucian Goja (Baia Mare)

(1956 m) și cel vestic al Mihailecului (1918 m), atârnat deasupra spectaculoasei căldări glaciare Groapa Julii. Noi vom urma la urcare banda albastră ce ne conduce spre Văcăriște I, II, Vf. Pietriceaua, în continuare spre nord până la lac, la întoarcere urmând (doar după stâna Runea) banda albastră ce coboară în Repede, trecând pe lângă Școala generală nr. 1.

Din start nu putem să nu ne strivim privirile de înșiruirea gaterelor ce toacă de 15 ani codrii seculari, pustiind versanții, lăsând vederii, în locul verdelui deschis al fâgetelor intercalate cu carpen, ulm, paltin și frasin sau verdele întunecat al molidișurilor, serpentinele bej lutoase ale țesăturii drumurilor de TAF, luncile înguste, teribil spălate de viiturile dezastruoase ale lui noiembrie-decembrie 1998-9, metamorfozate în mocirloase rampe de încărcare pentru bușteni, depozite de margini și deșeuri de gater neutilizate nici măcar în gospodăria de lemn de foc și halde de rumeguș. Acesta tronează și la ușa grajdurilor, amestecat cu bălegar aburind, fiind utilizat ca așternut pentru vite și ulterior administrat ca fertilizant pe holde, mai ales cultivate cu fasole și cartofi, acidifiindu-le, degradându-le. La orice aversă urmată de umflarea pâraielor/ torentelor cu pantă foarte mare rumegușul ajunge în superba Vale Repede, omorând peștii.

Etnicii ucrainieni pe care-i salutăm ne privesc circumspecți. Noi le admirăm cochetele gospodăria dar mai ales aracii înalți de peste 3 m, cu fasole debordând de păstăi, jirezile cu otavă, fânarele burdujite cu nutreț pentru la iarnă, chit că vara ploioasă a încurcat bieții munteni la uscatul fânului.

Frumos consolidate malurile Repedei. Cochetă și renovată cabană a Districtului Silvic Repede în care, nu o dată, indiferent de anotimp, am fost găzduiți (mulțumiri ing. I. Petrovai), folosind locația ca bază de plecare spre Farcău sau Pop Ivan. Vizavi de cabană e gospodăria familiei paznicului, care vine spre noi, ne strângem mâinile, fericiți de revedere. Apare (tardiv cred) marcajul turistic triunghi roșu ce duce pe la borecut la stânga, nu și în continuare spre Culmea și Poiana

spre Cornești - Budești - Pasul Neteda - Cavnic. Gutâiul e sub o neagră cușmă uriașă de nori. Furtuna vine... De-acum avem și semnal radio.

2. Repede - Pietriceaua

1 septembrie 2005. Cu Mișu Gheție și Brena, căteaua. În prima zi de toamnă a acestui capricios an, la ora 4,50, pornim din Baia Mare spre Sighetu Marmăției, via Cavnic - Călinești - Ferești. Soarele răsare după 6,30 printre norii negri răsfirați spre est, poate doar pentru a ne da emoții. Suim Dl. Hera pe neguri. Acestea au acaparat total Valea Viseului la Bistra și

Petrova. Nici vorbă să putem panorama spre Poloninca, Muntele lui Șerban, Pop Ivan; nici la sud-vest, spre Țibleș.

La 7,35 suntem ajunși în comuna Repede. La stânga, calcaroasa creastă de cocoș Pietriceaua (cu două vârfuri, unul vestic - 1542 m și celălalt estic - 1555 m) de-abia se întrevește.

Ne luăm rucsacii ușori după care traversăm V. Repede aproape de confluența cu V. Ruscova. Continuăm în amonte Repedei, spre Districtul Silvic Repede, situat la circa 2,5 km. Marcajul turistic bandă albastră apare destul de repede; el are de fapt două parcursuri diferite și o destinație unică, Lacul Vinderel, situat în căușul dintre piciorul estic al Farcăului

Vulpe din Munții Maramureșului.

foto: Silviu Matei
(colecția www.alpinet.org)

Rar animal care să se fi bucurat de mai multă pomenire ca vulpea (*Vulpes vulpes*). Poporul nostru, ca și altele de altfel, îi cunoaște de minune obiceiurile și însușirile, încât o ia drept exemplu, spre a da mai multă plasticitate vorbelor. De vrea să-i spuie cuiva că e șiret, îl numește "vulpoi bătrîn". De vrea să laude istețimea cuiva, tot de vulpe amintește, iar vorba "la treabă vulpe, la somn butuc" înseamnă că e luată și ca exemplu de hărnicie.

De altfel vulpea procură adesea prilej omului să o observe, când n-o poate prinde ori împușca. Nu rar dă tîrcoale prin gospodării, strîngînd de gît cîte o găină, mai ales că omul i-o pune la îndemînă, neavînd obiceiul să o închidă în cotețe.

Aduce la trup cu un cîne, numai că are botul mai ascuțit, iar coada stufoasă o ține orizontală, când aleargă, sau o tîrîie, când pășește agale. Pe zăpadă lasă o diră, după care își trădează prezența. Blana roșcovană, deasă mai ales iarna, e pieirea ei; cațavecile gospodinelor înstărite, cu blană de vulpe sînt căptușite.

Vinează singură, spre deosebire de lup. Numai dacă e lîhnită de foame se avîntură să iasă din bîrlig ziua. Altfel stă ascunsă în vizuina ei, pe care uneori o împrumută de la bursuc, printr-un șiretlic. Știe că bursucului îi place curățenia. Vulpea stropește cu udul ei rău mirositor intrarea în casa bursucului, care la urmă se lasă păgubaș, mutîndu-se aiurea.

Cum înserează, iese la vînătoare. Prinde orice-i vine în cale. Nu alege; șoareci ca și găini, ouă de păsări ca și carne de prepeliță. Mult îi place, ca și ursului, mierea. E singura ei

slăbiciune, după care se dă în vînt, răbdînd împunsăturile albinelor. Răzbită de foame însă nu se dă în lături să mănînce și din cadavrul unei semene. E un soi de canibalism.

E un animal deștept și curajos. Cînd e prinsă în capcană de un picior, are curajul să și-l taie singură, numai să scape cu viață. Mai anul trecut un vultur și-a înfipt ghearele într-o vulpe și a zburat spre a o duce la cuib. Vulpea nu și-a pierdut cumpătul; și-a înfipt colții în gîtul vulturului de l-a omorît. Au căzut amîndoi din înălțime.

Este înzestrată cu atîtea însușiri, încît face față oricărui întîmplări. În copaci se cațără lesne; se tîrăște pe burtă ca un șarpe; e ușoară la sărit ca o pisică; numai la înotat nu se prea încumetă. (În Peștera Gramei, din Podișul Mehedinți, pe tavanul orizontal al înaltei săli de la intrare, am găsit o vulpe care se deplasa cu ușurință. - notă, Ică Giurgiu)

Numai cînd e prea înfometată, uită de prudență. E înșelată de chematul vînătorului, cu un fluieraș de lemn prevăzut cu o limbă de metal, prin care imită vaietul iepurelui prins. Uneori vînătorul dibaci o ademenește imitînd țîțîitul șoarecelui.

"Vînatul vulpii la chemat", povestește un vînător în revista Carpații, "are mult farmec. În primul rînd cadrul în care se petrece: seară de iarnă încremenită în liniște, cu colurile reci trezite de lună. Apoi întrecerea în istețime cu șiretenia vulpii. La chemat trebuie să fii mai vulpe decît vulpea."

Omul este singurul ei dușman periculos, mai ales dacă își ia în ajutor cînele. Lupul o atacă uneori.

Mai are un dușman, împotriva căruia luptă din greu: purecii. Cît poate se scarpină, se vînjolește în praf pe spate, ca și cînele, dar tot nu scapă ușor de ei. (Purecii, acesta ar putea fi motivul pentru care cei care au făcut prima hartă a Peșterii Limanu - vezi pagina 16 din acest număr al revistei - biologi cu experiență, nu s-au aventurat dincolo de culcurile de vulpe din zona punctului x. Notă - Ică Giurgiu.)

Este cel mai răspîndit carnivora la noi ca și aiurea, măcar că este vînat atîta. Pe unde sînt mulți lupi, vulpile se țin la o parte. Cu cît lupii sînt răriți, în locul lor se înmulțesc vulpile, căci vulpea poate să fete și 12 pui, pe care-i păzește și-i îngrijește ca orice bună mamă. În primele zile nu-i părăsește o clipă. După ce cresc ceva, nu lipsește de lîngă ei decît pînă ce-și molcomește foamea și prinde măcar un șoarece de-l aduce copiilor.

"Se citează cazuri cînd puii luați la crescut sînt vizitați de mamă fără frică de om; le aduce și de mîncare" (Brehm).

Blana de vulpe are bun preț, mai ales fiindcă din roșie poate ajunge argintie (Vulpea năpîrlește o singură dată pe an, primăvara, după care noul păr are o culoare mai deschisă decît în perioada de iarnă. Vulpea argintie (*Vulpes vulpes vulpes*) este răspîndită în tundra nord-vest europeană, la noi existînd doar încercări de a fi colonizată. Tipice pentru fauna țării noastre sînt subspeciile de vulpe roșie (*V.v. crucigera*) și

Săhleanu, Vf. Tomnatecu și apoi Paltinu - Capu Groșilor - Pop Ivan. Din păcate, în zona fostei stații de betoane, acolo unde debutează traseul spre Poiana Narciselor - Tomnatec, triunghiul roșu e nevăzut. E o problemă cu marcajele turistice în Munții Maramureșului, mai ales după retrocedarea silvică, muntenii vîzînd în activitatea turistică și marcaje un risc major, o atenție la proprietățile greu retrocedate, motiv pentru care le agrează cioplindu-le cu securea sau doboară cu drujba arborii marcați.

La circa 300 m amonte de cabana silvică un pod sare spre malul geografic stîng al Repedei. Ani la rînd aici existase o tradițională punte precară, din trunchiuri fixate cu scoabe. În continuare de aici spre Văcăriște fusese un drum de căruțe, de cele mai multe ori cu aspect de șleau înfundat, frecvent spălat de torențe. Acum e un larg drum de TAF, purtînd amprenta tractării buștenilor de molid și brad, taman din zona sudică și sud-vestică a Pietricelei. În circa 1½ ore de la plecare dăm de o poieniță cu o gospodărie solitară spre stînga, de aici avînd o primă posibilitate de panoramare spre Capul Groșilor - Pop Ivan.

Vreme numai bună de turism, cer parțial acoperit, vuietul Repedei la stînga, mai sus pâraie cristaline. Traversăm prin vad Pârăul Pietriceaua după care abandonăm o vreme mocirla traseului de TAF, optînd pentru vechiul drum bolovănos, pentru atelaje. Între timp ciupercărim mînatărci, roșcove, gălbiori, oițe. Dăm peste doi elevi veniți azi, ca în pre-

vulpe negricioasă (*V.v. melanogaster*). (*Ion Simionescu - Fauna României - ediția a III-a, Editura Albatros, București, 1983*)

Vulpea - *Vulpes vulpes* L. L=60-90 cm, G=6-12 kg. Blană cu colorație diferită vara și iarna, coadă cu ciucure alb, cu glande anale urît mirositoare și cu o glandă deasupra cozii care secretă o materie vîscoasă, cu miros de iris sau de violete. Se împerechează în I-II; după circa 2 luni naște 3-6 pui. Poate trăi pînă la 12 ani. Carnivor, consumă cu predilecție rozătoare, iepuri, ouă, păsări sălbatice și domestice, insecte, hoi-turi, dar și fructe de livadă și pădure, struguri. Are ca dușmani lupii și rîșii. Păsăretul, îndeosebi coțofenele și gaițele o urmăresc și o dau de gol. Vînează pe teritorii de 5-10 km în jurul viziunii (care se află într-o viroagă, groapă, într-un mal lutos sau nisipos). Viziunile se transmit din generație în generație și sînt mereu mărite, atîngînd 50-60 m lungime. Ele sînt constituite din galerii etajate și au mai multe ieșiri. Cu simțuri bine dezvoltate (îndeosebi auzul). Animal mai mult folositor decît dăunător căci distruge șoarecii. Poate transmite turbarea. Comună, din Deltă pînă în golul alpin, în păduri, pe cîmp deschis sau în zone de bălți. (*Constantin Pîrveu, Stoica Godeanu, Laurențiu Stroe - Călăuză în lumea plantelor și animalelor - Editura Ceres, București, 1985*)

cedentele zile, la cules de hribe. Capătă 40.000 lei vechi/kg. Cu o zi înainte au făcut 1,2 milioane lei. În Repede, auto-specialele private sau ale Romsilva așteaptă la rînd culegătorii de mînatărci, mure, afine.

Urmează un lung suiș în rampă și după 3 ore de la plecare ajungem în Poiana Văcăriște I, cu șapte sălașe tradiționale abandonate și două căsoaie pastorale în stare bună. Nici urmă de păstori. Drumul de TAF continuă de aici spre stînga (vest) și înainte (nord). Un valău cu ciurgău cu apă rece e în colțul dreapta al poienii, tristă, neanimată ca altădată. Un haos silvic tronează pe abruptul sudic cu grohote; dinspre Palenița se aude mugețul văicării al unei drujbe. Furtuna a doborât aici molizii, paltinii și fagii monumentali astfel încât, ca niciodată, de la Văcăriște I se vede stîncăria estică a Pietricelei. Continuăm să suim spre Pietriceaua, acum pe spurcatul drum de TAF care a dislocat grohotele distrugînd superba zonă cu izvoare drapate cu mușchi, noroiu și mocirla, trunchiurile doborâte de vijelie alături de cele tăiate cu drujba și neextrase, ramurile și răgăliile rămase alandala conferind locului imaginea unui devastator bombardament.

Nu ieșim în gol alpin pe tradiționala potecă ci urmăm drumul de TAF spre zona estică a poienii alpine de la Văcăriște 2. Aici, din nou ca niciodată, 14 sălașe sunt pustii, ca și 3-4 căsoaie de vîrat. Ce animație era altădată! De la păstori ucrainieni suiți cu familiile și o droaie de copii frumoși, la turmele de vite ce valori-

ficau întinsele pajiști alpine pînă spre Runea, Culmea Rugașu, platourile alpine ale Farcăului și Mihailecului. Încă o dată este flagrantă decăderea activității zoopastorale maramureșene; afacerile cu lemn/ cherestea și traficul transfrontalier ilicit de bunuri sunt mult mai rentabile decît truda cu oile și vitele, prelucrarea laptelui la munte etc. Păcat!

Soarele se face simțit pe măsură ce suim pe sub Pietriceaua spre zona de platou, continuînd spre nord, tîind-o peste o ravenă imensă, seacă, apoi o a doua cu fir zglobiu și gălăgios de apă. La nord-vest, Sub Pietriceaua, mai funcționează stîna tradițională de oi. În zonă e un mic lac nival. Ciupercuțe bej sidefii au acaparat plăcintele și gogoșile vechilor dejecții de taurine și cabaline, conferind un pitoresc fotogenic deosebit pajiștii.

Farcăul (1956 m) ni se arată sumbru, dominat de tenebroase nebulozități, deloc încurajatoare. Spre vest, dincolo de Piciorul Dancu, pe versantul drept al debutului Văii Repede, în zona Bendreasca, o vastă defrișare recentă agrează privirile. Marcajul bandă albastră e deficitar; nu o dată, deși cunoșteam locurile, pe neguri am rătăcit-o crunt aici. E drept că nu există suporturi naturali (stîncării, lespezi, arbori) iar plasarea stălpilor metalici ar fi sinonimă acum cu risipa de energie și resurse, ciobanii iar "valorifica" prompt (ca-n Munții Rodnei sau aiurea). Din nou păcat!

Apare spre nord-est și Vf. Mihailecu, cu o cușmă neagră de nori, apoi la un moment dat orizontul nord-vestic se întunecă amenințător. Mare mirare că nu ne-a prins vreo aversă fiindcă niciodată

Vedere spre Pietrosul Bardău (stânga) și Munții Rodnei (vezi și text la pagina 52).

foto: Petru Lucian Goja (Baia Mare)

nu am scăpat pe aici de așa ceva (excep-tând parcursul crestei principale a Mun-ților Maramureșului dinspre Lutoasa - Budescu - Copilașu spre Stogu - Corbu - Micu Mare și încheierea unei a doua eta-pe la Vinderel, după parcurgerea Culmii Farcău, cu trupa Dinu Mititeanu și Iancsi Moldovan, în urmă cu vreo trei ani).

După 5,20 ore de la plecare și traver-sând (eronat) a treia ravenă, obârșie a Pă-răului Vinderel, alimentat din izvoarele vestice ale Mihailecului și nicidecum din frumosul lac cu același nume, poposim la primul nostru obiectiv, immortalizând oglinda apei tremurate cu reflexe de nori; în fundal, Vf. Stogu de pe frontiera româno-ucraiană. La sud-vest de Lacul Vinderel mai strălucesc în soare alte două tăușoare pitorești. Fotografiem lacurile cu fundal Capu Groși - Pop Ivan dar și Vf. Pietros, aparținând Ucrainei. Apoi ocolim Vinderelul spre est immortalizând stâna tradițională din Groapa Julii.

Din păcate o și mai amplă defrișare recentă, aferentă Vf. Corbu și Culmii Bârsănescu, ver-santul stâng al V. Rosoșu Mic și în continuare spre V. Rosoșu Mare, bulversează crâncen ansamblul peisagistic.

Suim spre Vf. Mihailec urmând marca-jul bandă roșie care continuă pe Culmea Mihailecu, Stânișoara, Smereka, termi-nându-se la confluența Paulic cu Rus-cova. Urcușul pe Mihailec ne ia vreo 45 de minute dar merită cu prisosință fiindcă numai astfel poți degusta plinar imaginea Lacului Vinderel, a celor două tăușoare alăturate, apoi, pe măsura urcu-șului, alte patru tăuri la vest de Culmea Rugașu, șase tăuri splendide în Groapa. În total aveam să admirăm în zonă peste

14 oglinzi alpine, probabil nivale.

La 14,45 ne luăm rămas bun de la Mihailec, nu înainte de-a face panora-marea, dinspre est: Vf. Băița, Pietrosu Bardău (fotografii la paginile 49, 52), Pe-cealu (vezi pagina 53), Bucovina (vezi paginile 53, 54), Grohot, Lutoasa, Budescu, Lădescu, Copilașu, Stogu, Corbu... încheiem cu Pop Ivan, Muntele lui Șerban, Paltinu și Tomnatec.

Cai și vite pasc până pe Vf. Mihailecu, altele în Groapa, pe mustindele de iarbă crudă pajiști intercalate salbei de lacuri. Le admirăm în soarele după-amiezei. Inițial coborâm spre o înșeuare, debutul nordic al Culmii Rugașu, cu trei tăuri gru-pate spre vest, suim apoi timp de vreo 45 minute până la punctul maxim al culmii, luând din nou aminte la vechile tranșei și lăcașuri pentru artilerie, acum, după de-cenii, înierbate și ornate cu tufe scunde de afin bogate de rod. Urmează o înșeuare sudică unde dăm de ultimele două oglinzi de tăuri; dar la vest, cu fundal Pie-triceaua, mai fotografiem alte două tăuri. Urmează o lungă coborâre susținută spre stâna Runca (destul de mizerabilă), în timp ce spre sud-est putem admira vâc-ăriștea Vârtopu Mic, destul de animată. Ceva mai jos debutează Valea Pentaia al cărui versant stâng a fost drastic defrișat, acum lăstărirea viguroasă diminuând con-siderabil impactul vizual.

La Runca, contrar așteptărilor, scăpăm de agresivitatea celor două cățele cio-bănesc carpatin cu pui, salutăm baciul, destul de tânăr, după care coborâm ac-centuat versantul cu pajiște abia cosit spre vâcăriștea în degradare evidentă Laba (Leba). Fânul a fost depozitat în

fânarele cu șarpantă variabilă ca înălțime dar și în tradiționale clăi.

La ora 16,30 depășim Laba, ciuper-cărim cu folos, în special colonii extraor-dinare de cărnoși gălbiori, traversând mo-lidișul distrus de barbară tăiere și efecte post furtuni violente al Chicerei; ieșind la liziera sudică admirăm Poienile de Sub Munte, Repedea, confluența Văilor Re-pedea cu Ruscova. Coborând un picior erodat dar acaparat de tufe de ienupăr debordând de rodul eteric dulce, acum albăstrui brumat, dăm de primele gospo-dării muntenești, de locul de popas cu valău și ciurgău.

De aici ne mai trebuie un ceas pentru a parcurge la vale culmea vag sinuoasă, marcată de șiruri de arini, zade, molizi. Nu descindem în debutul Văii Pentaia, la stânga, ci facem dreapta, respectând ban-da albastră. După 10½ ore ne încheiem tura, în centrul comunei Repedea. E 18,30 când pornim spre Baia Mare, res-pectând parcursul din zori. La ora 21,20 intram în Baia Mare, satisfăcuți deplin de reușită.

Dacă superbe, albastrele cerneală lumânărica pământului (Gentiana ascepi-adea), accidental înfloritele acum oițe sau dediței (Pulsatila major), trecutele pământufuri de bumbăcăriță sau barba moșului (Eriophorum gracile sau Erio-phorum vaginatum), alături de cărămiziul rubiniu al ciorchinilor scorușilor sălbatici și stelarele diademe alb sidefii ale turtei vacii (Carlina acaulis) ne-au bucurat

Brândușe de primăvară (*Crocus vernus*).

foto: Ioan Pop (Baia Mare)

Iată, mai jos, tot ce am găsit în bibliografie.

Brândușa de primăvară (*Crocus heufelianus*). (*Ion Simionescu - Flora României - ediția a IV-a*)

Brândușe de munte - *Crocus vernus* (L.) Hiel. H=15-35 cm. Trăiește mai mulți ani, bulb cărnos, tulpină înconjurată la bază cu numeroase teci. Cele 2-3 frunze sînt liniar lanceolate și apar odată cu florile. Flori liliachiu violacee, rar albe, cu dungi subțiri; înflorire aprilie-mai, la topirea zăpezilor. De la câmpie pînă la munte, prin poieni, pășuni, fînețe, Europa. (*Constantin Pârvu, Stoica Godeanu, Laurențiu Stroe - Călăuză în lumea plantelor și animalelor - Editura Ceres, București, 1985*)

botanic, sub aspect faunistic ne-a fost dat să vedem doar o sprintară veridică traversând asfaltul șoselei, la Rona de Sus.

3. Repedeaa - Capul Groșilor

6-8 ianuarie 2006, cu Iancsi Moldovan și Brena. Mulțumiri deosebite pentru ospitalitate ing. I. Petrovai - șef Ocol Silvic Ruscova.

Bobotează, Sf. Ioan Botezătorul creștin ortodoxilor români, Ajunul de Crăciun al creștin ortodoxilor ucrainieni. La ora 15,30 sosea Iancsi din Satu Mare în Baia Mare și porneam spre Vf. Pop Ivan. Ideală prognoza meteo. Veridică în teren.

Circa 130 km de asfalt uscat din Baia Mare peste Gutâi și Dl. Hera spre comuna Repedeaa, cu toate că în afara carosabilului zăpada varia ca grosime de la 35 la 55 cm. Atmosferă de sărbătoare pe măsură ce ne apropiam de Repedeaa, cete de frumoși copii, unii purtând Steaua, alții ocrotind în palme puzderia micilor scântei ale artificiiilor.

Luminoase ghirlande și, pe alocuri, externalizații (prin balcoane/ casa scârilor sau vitrine) pomi de Crăciun. Abia intrăm în Repedeaa și înaintea podului cotim stânga, pentru a continua 2,5 km pe un carosabil autoforestier troienit, plin de denivelări/ bălți consecutive tractării buștenilor de fag. La dreapta, V. Repedeaa și un prelung șir de deșeuri, margini de lemn rămase de la gate, bușteni neprelucrați, rumeguș.

Aici chiar e ger și cerul se acoperă treptat de o puzderie de stele. Cu emoții traversăm puntea înghețată și alunecoasă, parcând pe la 18,30 în curtea Districtului Silvic Repedeaa. În magazia de lemne găsim fag crăpat, umed din păcate. Ne descurcăm însă și flăcările vioaie se aud zburdând în vatră, până și unda de fum acrișoară are ceva sărbătorec.

Consultăm harta (Munții Carpați, numărul 37); din păcate, traseele turistice pe aici sunt în mică măsură marcate, singura explicație verosimilă ar consta în faptul că suntem la limita frontierei româno-ucrainiene. Pentru a evita orice discuții, cu o zi înainte anunșasem sosirea noastră șefului Poliției de Frontieră din Poienile de Sub Munte care, amabil ca de fiecare dată când îi băteam potecile parohiei, puse în gardă agenții de la Pichetul Smerecenii.

Mic dejun, echipare, reațătarea focului pentru a avea camera caldă la întoarcere. Ne-am luat rucsacii ușori, 2 litri de ceai cu multă lămâie și grapefruit. Porneam în

amonte V. Repedeaa, puțin înainte de ora 8. Aveam de parcurs 6 km până la Pichetul Smerecenii. Drum autoforestier destul de bine întreținut, îndiguită recent valea, cu frecvente lucrări hidrologice menite să rupă panta accentuată și să protejeze valea și versanții. Observăm o mulțime de miniavalanșe declanșate pe versanții stâncosi sud-estici, foarte abrupti. TAF-urile au spart conurile de deflecție, zvârlind uriașele cantități de nea și arocament în albia afundă.

În urma noastră soarele înviorează orizontul, câțiva albi nori diafani plutesc pe azuriul metalic. Noroc cu bețele, altfel deplasarea pe cuirasa înghețată ar pune probleme. O punte sare valea spre dreapta, pentru a continua pe drumul de TAF și traseul ce duce spre Văcăriște I - II - Pietriceaua și-n final la Lacul Vinderel sau/ și Vf. Farcău - Mihailc.

Imediat, pe dreapta (mal geografic stâng al V. Repedeaa) apar finalurile a două accidentate și vijelioase văi (Elma și Pietriceaua), temperate cu mai vechi și recent reconsolidate lucrări hidrotehnice. Versantul vestic, cuprins între aceste văi și următoarea, Șuidacu, a fost defrișat la ras iar acum făgetul lăstărit pe panta foarte mare nu poate înfrâna torențele și hidroasele alunecări de teren. Suim accentuat; la stânga, un parapet din bolovani betonați nu poate stăvilii forța distructivă a versantului ce o ia la vale, dovadă bolovani uriași recent prăbușiți pe carosabil, alții aflați într-un precar echilibru.

Trecem două poduri de beton pentru a ne apropia de Palenița. Aici, la dreapta, într-o fânață troienită și cu câteva clăi de fân, remarcăm un grajd și un mic ocol de oi și vite, pustii. Continuăm spre amonte și, înainte de-a ajunge la cel de-al treilea pod de beton, frânt de viituri, aflat într-un precar echilibru și totuși iresponsabil trecut de mai bine de un an de grelele utilaje forestiere transportând sau tractând bușteni, avem o primă imagine extraordinară a versantului vestic al Farcăului (1956 m) - Piciorul Dancu. Acel crîmpei de munte alb sidefiu strălucește în soarele dimineții. Versantul din dreapta devine impresionant prin verticalele calcarelor decorate cu pâlcuiri de molizi.

În rest, făgetul e cel ce acoperă versanții deosebit de accidentați, inaccesibili, aici orice hazardare în afara drumurilor de TAF sau a puținelor poteci fiind total neavenită. Frecvența miniavalanșelor scade pe măsură ce suim. Din dreapta geografic V. Repedeaa primește Prislopul, cu originea sub Tomnatecu (1618 m). Aproape, puțin mai sus și tot dinspre dreapta, afluieste Plăicu, cu

obârșie sub Paltinu (1711 m, fotografie la pagina 33). Deasupra Văii Repedeaa se avântă acrobatic pescărușii de munte (mierla de apă gulerată).

Pe versantul drept, câteva lucrări inginerești, cu aspect de jgheab linear sau în trepte, temperează efectul distructiv al apelor. Drumul urcă mai accentuat, depășind o zonă foarte periculoasă în care bolovani de sute de tone surplombează până la dezgheț și ploile de primăvară. Decidem să nu suim spre Capul Groșilor dinspre Plăicu pentru a putea lua relații de la polițiștii de frontieră. La dreapta drumului, calcarele au aspect de pereți și turnuri semețe (aceștia fac parte din prelungirea vestică a Creștei Pietriceaua care ascunde câteva forme carstice prospectate de Clubul de Speologie Montana Baia Mare).

După 1½ ore de la plecare ajungem la Pichetul Smerecenii. La stânga drumului e o mare poiană cu fânață troienită, fânar, clăi de fân, o casă de vârat, acareturi, gard din lețuri de brad delimitând fotogenic proprietatea. La dreapta, peste V. Repedeaa, stâlpul antenei radio ne semnalează Pichetul Smerecenii. Spre nord-est, Farcăul - Piciorul Dancului ne fascinează cu strălucirea lui. În creastă rafalele de vânt iscă pulberi de nea sidefie ce par a fi efemerii norișori.

O luăm peste podul de beton spre pichet și timp de aproape o jumătate de ceas tăifăsuim cu amabilii agenți. Îi compătimim nu pentru izolare, precaritatea mijloacelor de transport ci mai ales pentru neasigurarea unor minime dotări. Costisitorul program de dotare prin EADS nu presupune zugrăveli, reamenajarea unei bucătării, dormitoare, magazii de alimente etc. Iar U.E. ar începe de fapt cu igiena elementară, minima decență, nu cu sofisticatele instrumente de observare comunicare...

Ieșim pe la ora 10 din pichet, traversăm apoi V. Repedeaa, continuând puțin în amonte V. Holovaci, imediat tăind-o prin gospodăria muntenească spre drumul autoforestier ce suie spre Capul Groșilor. Avem noroc, neaua înghețată după ploi/ lapoviță, de peste 65 cm aici, ne susține. Dăm în serpentinele drumului, marcate de roțile TAF-urilor și buștenii tractați. Evităm scurtăturile pentru a câștiga viteză însă după circa 45 minute minunea boierească ia sfârșit la copacul prăbușit, o rariște de făget unde ajunge și poteca/ drumul de TAF ce suie dinspre sud și V. Plăicu/ Plăicu.

Continuăm pe niște urme (uite și batjocoriți molizi argintii, doborâți cu drujba), în curînd și acestea se termină.

O urmă de vulpe. Mai apoi una de veriță, dacă nu cumva de jder de copac. De acum înainte panta se accentuează, drumul de TAF ia aspectul unui prelung și sinuos culoar de bob, zăpada atinge în grosime 75-100 cm; e tot înghețată și ne susține, exceptând zonele mai puțin în-sorite în care e pufoasă și, pe neașteptate, ne afundăm până în genunchi sau peste.

Din nou bețele ne ajută să reluăm deplasarea dar aceste neprevăzute stopări au efect demoralizant, epuizant de resurse. Ceea ce se desfășoară însă în urma noastră, de la custuroasa, ca o argintie creastă de cocoș, Pietriceaua spre Culmea Rugașu - Vf. Mihailecu (1918 m), largă înșeuare a Lacului Vinderel și apoi piramida uriașă a Farcăului, totul dominat de abia translândă albă semilună și generozitatea strălucitorului soare ne răsplătește deplin și mai ales nevisat.

Ne trebuie două ceasuri pentru a atinge culmea defrișată de unde spre nord-est putem admira Farcăul și la stânga acestuia culmea frontieră din zona Bendreasca - Bârsănescu iar spre sud-vest Vf. Tomnatec și culmea Paltinul suind de la stâna Nedeia spre Râpa (1873 m) și-n continuare spre nord-vest, către Vf. Pop Ivan (1937 m).

De aici panoramăm și fotografiem Vf. Pecealu - Bucovinca și Bardăul (Pietrosul Maramureșului, 1850 m) iar la dreapta lor Pietrosul Rodnei, de fapt porțiunea de creastă principală inclusă între Vf. Bătrîna și Vf. Repedea/ Cormaia, în timp ce deasupra lor plutesc formațiuni de nori roz sidefii, cu aspect de parașute.

Ne dregem resursele cu banane, ciocolată și ceai după care continuăm pe dru-

mul de TAF troienit. Neaua are peste 1 m și de acum încolo ne afundăm 35-45 cm la fiecare pas. Izvorul grănicerilor e înghețat tun. Suim în continuare de la el, ajungând după 5½ ore de la plecare într-o vastă defrișare situată la est de Capul Groșilor.

Privim spre stânga cornișele Paltinului și vălătucii uriași de zăpadă, răscolită de vânt. O variantă de drum de TAF continuă vag stânga, o alta spre înainte. O urmă ajungând la o nouă bifurcație. Insistăm, așa cum ne-au spus grănicerii, spre dreapta, deși Iancsi intuiise corect varianta din stînga, spre lizieră. În loc să parcurgem ultima porțiune prin molidișul matur ieșind la saivan ne deplasăm mult, prin uriașii nămeți și un molidiș tânăr, spre dreapta, la un moment dat piscul semeț al Vf. Râpa ivindu-se în fața noastră. E ora 13,50.

Ne-au trebuit 6 ore de la Districtul Repedea pînă aici. Bate un vânt geros, subțire și penetrant. Decidem să nu mai continuăm, admitând că pentru a sui pe Pop Ivan ne-ar mai fi trebuit minimum 2½-3 ore și nu în echipă de doi ci cu o trupă care să se schimbe periodic la spart nămeții în față. Varianta ideală constă în tratarea obiectivului în două etape. Prima de la Districtul Repedea la saivan Capul Groșilor - bivouac, a doua pe Vf. Pop Ivan, returul putându-se face apoi lejer în aceeași zi.

Ne-am schimbat hainele umezite de sudoare, luând-o repejor la vale, de această dată neafundându-ne decât foarte rar, bețele ajutându-ne din nou la descărcarea proporțională a greutateii. Acolo unde am dat de urmele de TAF am tăiat-o direct pe picior, spre malul drept al V.

Pietrosu Bardău, văzut de pe Vf. Cristina.

foto: Ioan Pop (Baia Mare)

Repedea. Dacă de la Smerețeni la Capul Groșilor suiserăm din greu în 3,50 ore, parcursul în sens invers a necesitat doar 1½ ore.

Am amestecat ceaiul cu cafeaua dar gerul a transformat totul în așchii de gheață ce ne electrocutau instantaneu gâtlejurile. Soarele era cel care și acum ne răsfăța, punând în valoare făgeturile tinere, veritabile hătașuri lăstăroase ce necesită grabnică asanare, dar și versanții vestici ai Farcăului, cu tinere molidișuri. Acum lumina aducea încet a candelă portocaliu purpurie. Într-un alt ceas și jumătate aveam să parcurgem în sens invers cei 6 km pînă la Districtul Silvic Repedea, constatând că deși era Crăciunul ortodox ucrainean, peste zi se tractaseră bușteni cu TAF-ul iar carosabilul devenise pe alocuri un nedorit patinoar.

Ultimele imagini fantastice, în calde tonuri de purpură, aveau să ne atragă atenția pe versanții sud-vestici ai Crestei Pietriceaua și mai apoi spre comuna Repedea.

După 9 ore de parcurs în forță reintrăm în cabana silvică, ațâțând focul, cinând mulțumiți de ispravă, culcându-ne pentru a ne delecta cu șoapta focului și-a flăcărilor jucăușe feerie.

Peste noapte, gerul parcă se mai muiașe și nici stelele nu păreau atât de multe și strălucitoare. Duminică dimineață la 7 ne trezeam pentru a aduna calabalăcul și pleca spre casă, cu sentimentul că tocmai încheiam o importantă aventură.

Marcaje noi

Dumitru IȘTVAN
(Baia Mare)

În sectorul vestic al Munților Maramureșului (cel prezentat în numărul 37 al revistei Munții Carpați, din anul 2003), în anul 2005 am marcat cu triunghi roșu traseul din localitatea Valea Vișeului (punctul de frontieră CFR cu Ucraina) - Defileul Vișeului - Bistra - V. Bistrei - Preluca Bistrei - Preluca lui Ionaș - cabana Paltinul (de pe V. Crasnei). Am continuat pe V. Tomnatec spre Poiana cu narcise de la Tomnatec, dar nu e încă terminat (sper să-l definitivăm în 2006). În final, marcajul va ajunge pe Vf. Tomnatec, făcând legătura cu marcajul cu același semn ce urcă de la brigada silvică Repedea.

În partea estică a masivului (la est de Vaser) am făcut în anul 2004 două marcaje lungi:

- Pasul Prislop - cabana Fântâna Stanchii - Tarnița Bălăsini - Piciorul Gagii - Prislopul Cataramei - Șaua Gâliu, cu bandă roșie, traseu de creastă principală, pe unde trece drumul auto de la Baia Borșa în cursul superior al Vaserului, la Catarama;

- Șesuri - V. Fântânele - Sălășimuri - cabana Fântâna Stanchii - Dl. Bucății - Burloaia (Baia Borșa), cu punct roșu (de

fapt remarcare a unui traseu realizat de ieșeni prin anii '80).

Pe munte, de-a lungul graniței

Teofil IVANCIUC
(Sighetu Marmăției)

Am plecat din Sighetu Marmăției pe 18 iulie 1999, împreună cu doi prieteni. Am mers cu trenul până la Petrova, comună de pe Valea Vișeului; ea nu este departe de Pop Ivan (1937 m), al doilea vârf ca înălțime din Munții Maramureșului, piscul cel mai înalt de pe frontiera cu Ucraina. Pe versantul său estic, ucrainean, sunt căldări glaciare în trepte, cu jnepeni și lăculețe, aspecte unice în masiv.

Din centrul comunei Petrova am pornit spre satul Crasna, aflat la doar un kilometru distanță. Apoi, cu o mașină, am parcurs rapid cei 8 kilometri de drum forestier până la cabana silvică Paltinul, acolo unde drumul se termină. La un kilometru mai sus, pe V. Râpa, am poposit la izvorul mineral feruginos.

Apoi am început urcușul, foarte abrupt, fără potecă, pe afluentul stâng al văii; după 2½ ore de la izvorul mineral am ieșit în golul alpin, lângă o stână, de unde am mai urcat aproape o oră până într-o tarniță (șă) situată pe la 1600 metri, între

**De pe Pietrosu Bardău (1850 m),
privind în direcția localității Coșnea:
Vf. Pecealu (stânga, 1725 m) și Vf.
Bucovinca (1763 m)**

foto: Dumitru Iștvan (Baia Mare)

Vârfurile Pop Ivan (la nord) și Paltinul (la sud). Aici ne-am întâlnit cu polițiștii de frontieră. Pentru a circula fără probleme prin zonă trebuie să vă adresați în localitățile mai mari din preajmă celor de la Poliție, ei vă vor da voie să faceți vizite.

Apoi am suit pieptiș pe vârful principal, balizat, unde am ajuns după ¾ ore. Pe versantul său estic, în unele circui glaciare se mai păstra zăpadă. Pajiștea pe care o străbăteam era împeștrită de gențiene. Pe Pop Ivan și Paltinul sunt narcise, în luna iunie, pe la 1600-1750 metri. Vedem toată Țara Maramureșului, cu lanțul vulcanic Oaș - Gutâi - Țibleș, la vest; Munții Beskizi și Cernahora (cu 2061 metri altitudine maximă), din Ucraina, sunt la nord; la nord-est sunt Munții Maramureșului iar la sud Munții Rodnei străjuie zările.

După ce am scrutat orizonturile am revenit în tarniță, de unde am luat-o spre est, pe creasta principală, care delimitează bazinele Vișeului (la sud) și Tisei (la nord). Noaptea am petrecut-o în zona Vf. Bendreasca, pe la 1450 metri altitudine, unde am campat pe la ora 20.

A doua zi, pe vreme frumoasă, am plecat spre răsărit. Poteca era foarte vagă. Creasta își schimbă des direcția,

derutând, fiind o succesiune de coborâșuri și urcușuri, altitudinea medie rămânând pe la 1500-1600 metri, la limita pădurii. Frumos, dar obositor.

După 4 ore de la plecare am sosit pe Vf. Micu Mare (1817 m, Nieniska i se mai spune), de unde se ramifică creasta sudică pe care se înalță Vârful Farcău (1956 metri, cel mai înalt din sectorul românesc) și Mihailecu.

La sud de Micu Mare am observat o mlaștină oligotrofă, Leșetău sau Șteaul i se spune, cu circa 2000 metri pătrați un plus de dezolare) am văzut, spre sud, Groapa Bologhii - Vârtop. În această caldeiră sunt presărate 7 lăculețe nivale. La vest de vârf, la izvoarele Pârâului Vinderel, stau alte 9 lăculețe, cel mai mare având circa 600 metri pătrați și 2 metri adâncime. Pe acesta din urmă l-am numi Lacul Rugașu, fiind situat chiar sub vârful omonim.

Pe la ora 10 am pornit spre Pietriceaua, care conține cel mai mare pachet de calcare din zona nordică a acestor munți. La poalele Pietricelei estice (1555 m) am lăsat rucsacii, lângă un alt lac, tot nival; are cam 600 metri pătrați și se află la sub o oră de Lacul Vinderel.

Pietriceaua estică continuă cu o cursură dificilă, lungă de 5-600 metri, la capătul căreia se află Vf. Pietriceaua vestică (1542 m). Peretele alb este garnisit cu o multitudine de specii termo și mezofile.

Pe Pietriceaua vestică există câteva peșteri, între care se remarcă Avenul Izdocinâi, cu 216 metri dezvoltare și 54,5 metri denivelare (explorat de Clubul Montana Baia Mare - notă Ică Giurgiu).

Pe la ora 10 am pornit spre Pietriceaua, care conține cel mai mare pachet de calcare din zona nordică a acestor munți. La poalele Pietricelei estice (1555 m) am lăsat rucsacii, lângă un alt lac, tot nival; are cam 600 metri pătrați și se află la sub o oră de Lacul Vinderel.

Pietriceaua estică continuă cu o cursură dificilă, lungă de 5-600 metri, la capătul căreia se află Vf. Pietriceaua vestică (1542 m). Peretele alb este garnisit cu o multitudine de specii termo și mezofile.

Pe Pietriceaua vestică există câteva peșteri, între care se remarcă Avenul Izdocinâi, cu 216 metri dezvoltare și 54,5 metri denivelare (explorat de Clubul Montana Baia Mare - notă Ică Giurgiu).

Pe Pietriceaua vestică există câteva peșteri, între care se remarcă Avenul Izdocinâi, cu 216 metri dezvoltare și 54,5 metri denivelare (explorat de Clubul Montana Baia Mare - notă Ică Giurgiu).

Vf. Bucovinca (1763 m), la nord-vest de Pietrosu Bardău (1850 m).

foto: Ioan Pop (Baia Mare)

Revenirea la rucsaci am făcut-o pe sub custură, pe un hățaș, în 20 de minute, în timp ce pe sus am avut nevoie de 1½ ore.

Apoi am început să coborâm spre V. Repede. Am ales calea din stânga Piciorului Dancu, pe lângă Pârâul Vinderel. Deși abrupt, drumul ne-a scos în nici 2 ore cu 800 m denivelare mai jos, în vale. Acolo am fost impresionați de urmele catastrofalei viituri din noiembrie 1998. Atunci, totul a fost spălat: drumul, liniile de curent și telegraf, podurile de beton, casele... Am trecut ba prin albie, ba pe pereții împăduriți ai defileului, traversând apa pe zeci de punți improvizate din trunchiuri de brad. Nici caii nu puteau străbate infernul pe locul căruia, în alți ani, se circula cu autoturismul.

Putin mai jos de confluența Vinderel - Repede am dat de stânca Moloșnaia (numele înseamnă lapte de piatră, concrețiune întâlnită în cavitățile de aici), un țanc înalt de vreo 150 m. În baza acestui tur sunt cunoscute trei peșteri, cea mai importantă fiind Peștera Mare cu Portal (190 m dezvoltare, o denivelare de 29,7 m și o intrare înaltă de 15 m și largă de 20 m).

De la stânca Moloșnaia am mai coborât cei vreo 10 km până în comuna Repede, de unde am pornit spre casă. Au urmat 17 kilometri până în Leordina (gară și localitate pe DN 18), unde eram la 7 kilometri de comuna Petrova, locul de unde pornisem spre munte cu trei zile înainte.

Spre Mușeteica (2442 m)

1

text și fotografii:
Diana OPRESCU
 (A.C.D.M.)

România Pitorească Pitești)

2 decembrie 2005. Seară de vineri, trecut de ora 22 când am ajuns la cabana Capra, pe Transfăgărașan.

Am ieșit din mașină, am simțit zăpada scârțâind sub picior și am zâmbit... ce dor mi-a fost de sunetul acesta!

Neaua scânteia în lumina slabă care venea de la cabană; în rest întuneric... abia distingeam brazii plini de zăpadă. În schimb, cerul era împânzit de miliarde de stele, un senin cum foarte rar vezi în nopțile de iarnă. Aceasta m-a bucurat nemaipomenit deoarece îmi spunea ceva la care cu toții speram: a doua zi vremea va fi de vis.

Așa a și fost. Am plecat pe la 9 în traseu, 9 persoane: Gabi, Alina, Răzvan, Horia, Nuțu, Adi, Alex, Aurel și cu mine. Ținta noastră: Vf. Mușeteica (2442 m).

Pe unde? Urma să ne orientăm la fața locului, dar pe hartă ochisem, cu o seară

Părăsind șoseaua, în dreptul troiței, urcăm la început pe un vâlcet, apoi pe versantul său stâng geografic.

înainte, o culme care urma să ne scoată în șaua dintre Vf. Mușeteica și Vf. Mesteacănu(vezi poza 6).

După câteva sute de metri de mers pe drum spre amonte de la cabană, în dreptul unei troițe se face la dreapta pe un podeț - vai de el, multe zile nu mai are - ce traversează Pârâul Capra.

Imediat am început un urcuș pieptiș (poza 2), inițial pe un vâlcet, apoi pe

Cabana Pârâul Caprei ne aștepta cu luminile aprinse. Un om de zăpadă se bucura.

2

Transfăgărășanul cel fițos, încă neîngropat sub zăpezi la ieșirea din pădure spre golul alpin, mai jos de cabana Pârâul Capra.

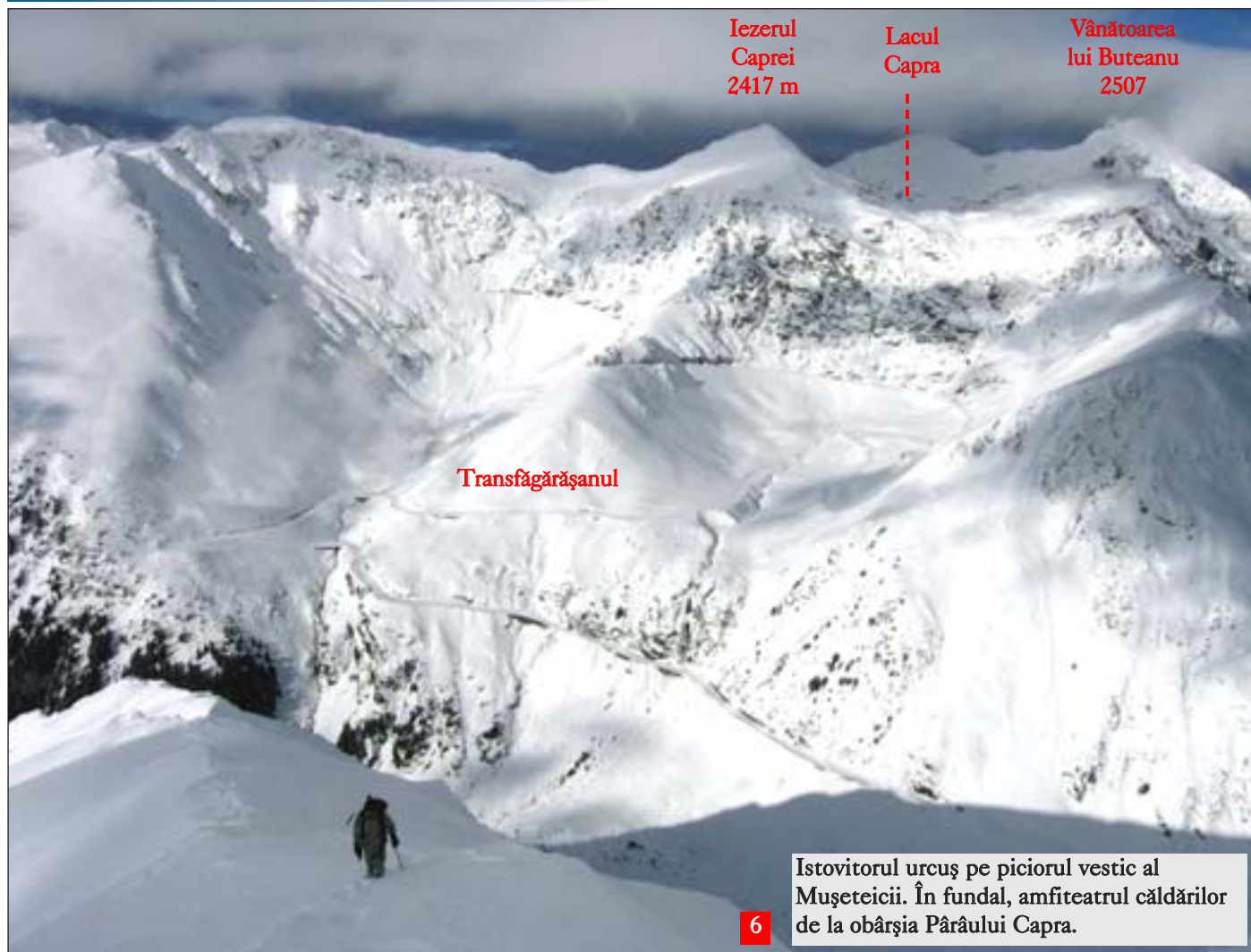
Mușeteica
2442

Prima apariție a Mușeteicii (spre stânga cum urcam) și cornișa parșivă.

Arpașul Mic (2460 m) tronează la obârșia Căldării Fundu Caprei. La dreapta lui este Muntele Buda, apoi, mai la sud, Mușeteica.

Iezerul
Caprei
2417 m

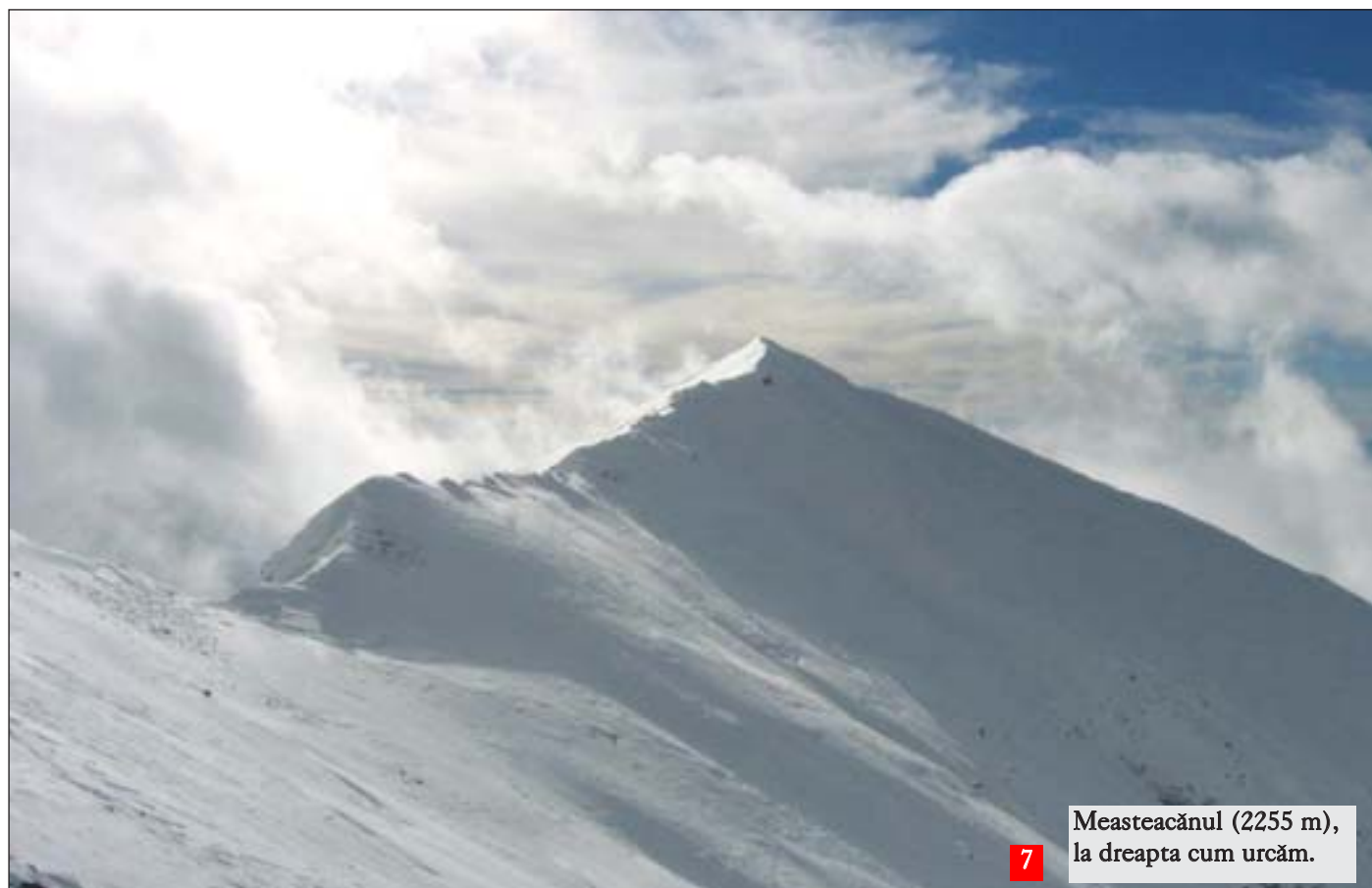
Lacul
Capra

Vânătoarea
lui Buteanu
2507

Transfăgărășanul

6

Istovitorul urcuș pe piciorul vestic al Mușeteicii. În fundal, amfiteatrul căldărilor de la obârșia Pârâului Capra.

7

Measteacănul (2255 m),
la dreapta cum urcăm.

Popas în șaua de sub Vf. Mesteacănu.

Valea Mușeteica, la picioarele noastre.

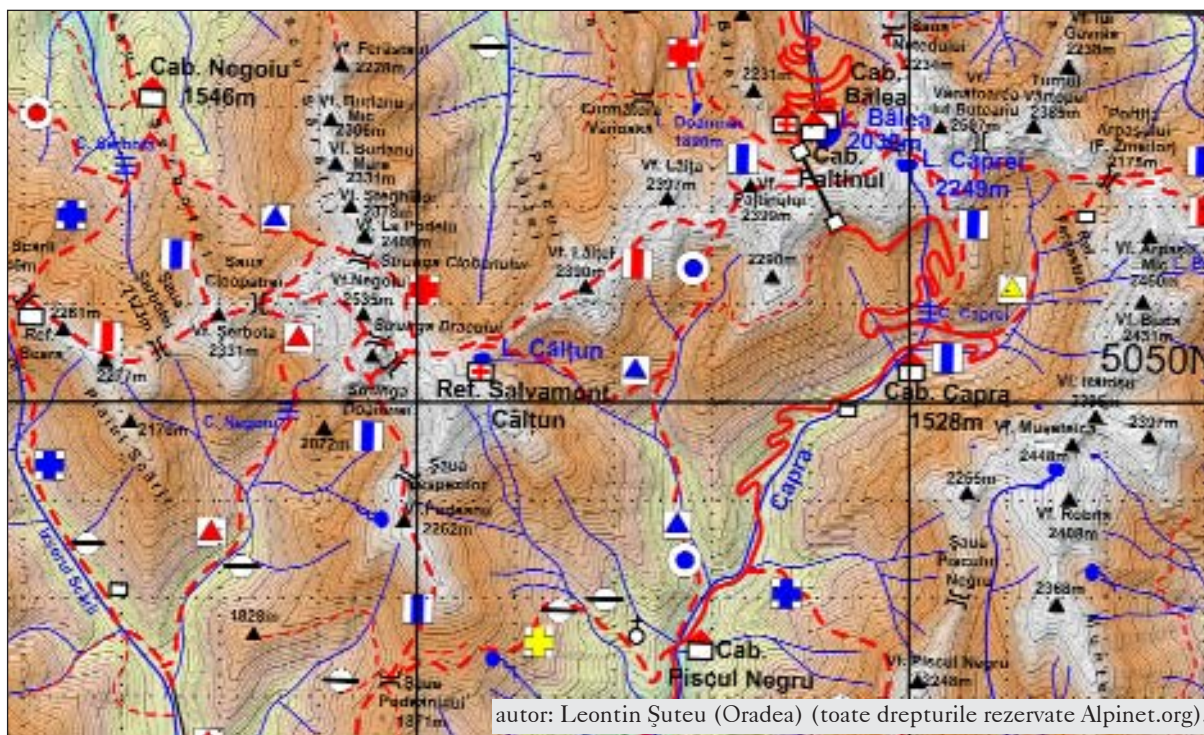
malul lui stâng, fapt ce s-a dovedit foarte anevoios și solicitant; a trebuit să ne luăm la trântă cu nămeții și cu niște arbuști de care până la urmă ne-am ajutat ca să nu ne afundăm în zăpadă până la brâu.

Trei ore ne-a luat să urcăm 400 m diferență de nivel! Ajunși în sfârșit pe culme, norii dădeau semne că se vor împrăștia. Pe mine însă mă străbăteau fiori mai reci ca vântul ce încerca să mă sperie din când în când.

Eram prima oară iarna atât de sus în masiv și cornișele ce atârnav de gulerul Mușeteicii îmi făceau sufletul mic cât un purice. Ce facem, mai urcăm, ne oprim aici... Oboseala începuse să-și spună cuvântul.

10 Versantul drept al Văii Mușeteica.

Până la urmă, starea zăpezii și încrederea pe care o aveam fiecare în celălalt ne-au dat tăria să continuăm. Înaintam prin stratul mai mare de jumătate de metru și mergeam cu rândul în față; era foarte obositor să înoți pur și simplu prin zăpadă. La un moment dat, exasperați, am descoperit un nou stil de mers prin nămeții enervanți de mari, anume târâșul pe genunchi. Excelent, ne-am distrat la culme privind unul la

altul cum ne unduiam posteriorul în siajul antetârâtorilor; iar înaintarea a fost mult mai spornică.

Într-un moment de răgaz, aruncându-mi privirile peste imensa căldare Fundul Caprei, am văzut cum Creasta Arpășelului a fost luminată de câteva raze de soare. Rând pe rând, numeroase alte vârfuri au primit binecuvântarea soarelui de decembrie. Norii se răspândeau văzând cu ochii, lăsându-ne să ne

bucurăm de peisaj, spulberând orice urmă de teamă... Ne lăsam privirii o frumusețe în fața căreia rămâi ca un munte de uimire.

Primul care mi-a atras privirile în zonă a fost Arpașul Mic (poza 5), cu silueta sa zveltă și cu Muntele Buda pe post de vajnic străjer. Între Tumul Vârtopel și Capra (poza 14), impresionantă tălăzuire de ace, strungi și colți ale Muchiei Arpășelului, apoi Iezerul Caprei cu fortificațiile stâncoase ce amenință

11

Valea Mușeteica, între Munții Robița (stânga) și Piscu Negru (dreapta).

12 Vârful Lespezi.

șoseaua alpină până la intrarea în tunel. Peste drum de noi se înălțau din neguri Lespezi și Negoiu (pozele 12, 13).

Încă un pinten stâncos năpădit de gheață, ocolit prin dreapta. Un urcuș vigilent pe lângă comișele ce se înșiruiău fotografic pe stânga

crestei și hopa sus, în șa (pozele 8, 9, 11). Când am ajuns acolo soarele deja strălucea puternic iar cerul era atât de albastru...

În partea cealaltă, Valea Mușeteicii ridica haotic fuioare de nori spre azuriul cerului. Pe culme, spre sud, troienea Mesteacănu (2295

m), cu faldurile lui de zăpezi neprimitoare. Stăteam acolo sus și trăiam o fericire imensă... Simțeam că sunt cu toată ființa acolo și că sufletul nu-și dorea nimic mai mult decât clipa aceea.

Pe drumul de înapoiere atmosfera a

13 Negoiu și Lăițelul, țâșnind deasupra norilor.

14

fost alta. Fiorii de la început se risipiseră o dată cu norii și râdeam în timp ce coboram. La un moment dat, ca și cum binecuvântarea vremii nu era de ajuns, am fost martorii unui fapt extraordinar: "ne vedem aura!", anunță Alex. Soarele bătea din stânga, iar în vale, în dreapta, se vedeau trei sau patru curcubeie concentrice. În interiorul lor ne vedeam, fiecare, silueta. Eram înmărmuriți... Apoi am început să dăm din mâini și în mijlocul curcubeului mâinile ni se

vedeau ca niște aripi imense... Închid ochii, văd cinci persoane "dând din aripi" pe creasta Făgărașului și zâmbesc...

A fost extraordinar, nu știu explicația fenomenului și nici nu știu dacă vreau să știu... vreau să o iau ca pe o binecuvântare din partea Muntelui și a Divinității...

În continuare, coborârea s-a realizat cu viteză maximă. Ceea ce am urcat în mai mult de trei ore am coborât în mai

puțin de 30 de minute... Versantul plin de arbuști, pe care am suit, s-a transformat, conform tradiției de iarnă a grupului, într-o pârtie de bob cu obstacole, din cele mai variate. Dar cu grijă la pioleți și la elementele moi ale corpului am scos-o la capăt. Am trecut podețul și am ajuns pe șoseaua ce dormea sub zăpadă... Ne aștepta troița. Cred că în momentul acela toți am crezut cu adevărat în El și toți I-am mulțumit cu tot sufletul pentru ceea ce trăisem în acea zi.

15

Aureola.

Explicații toponimice: Ică Giurgiu.

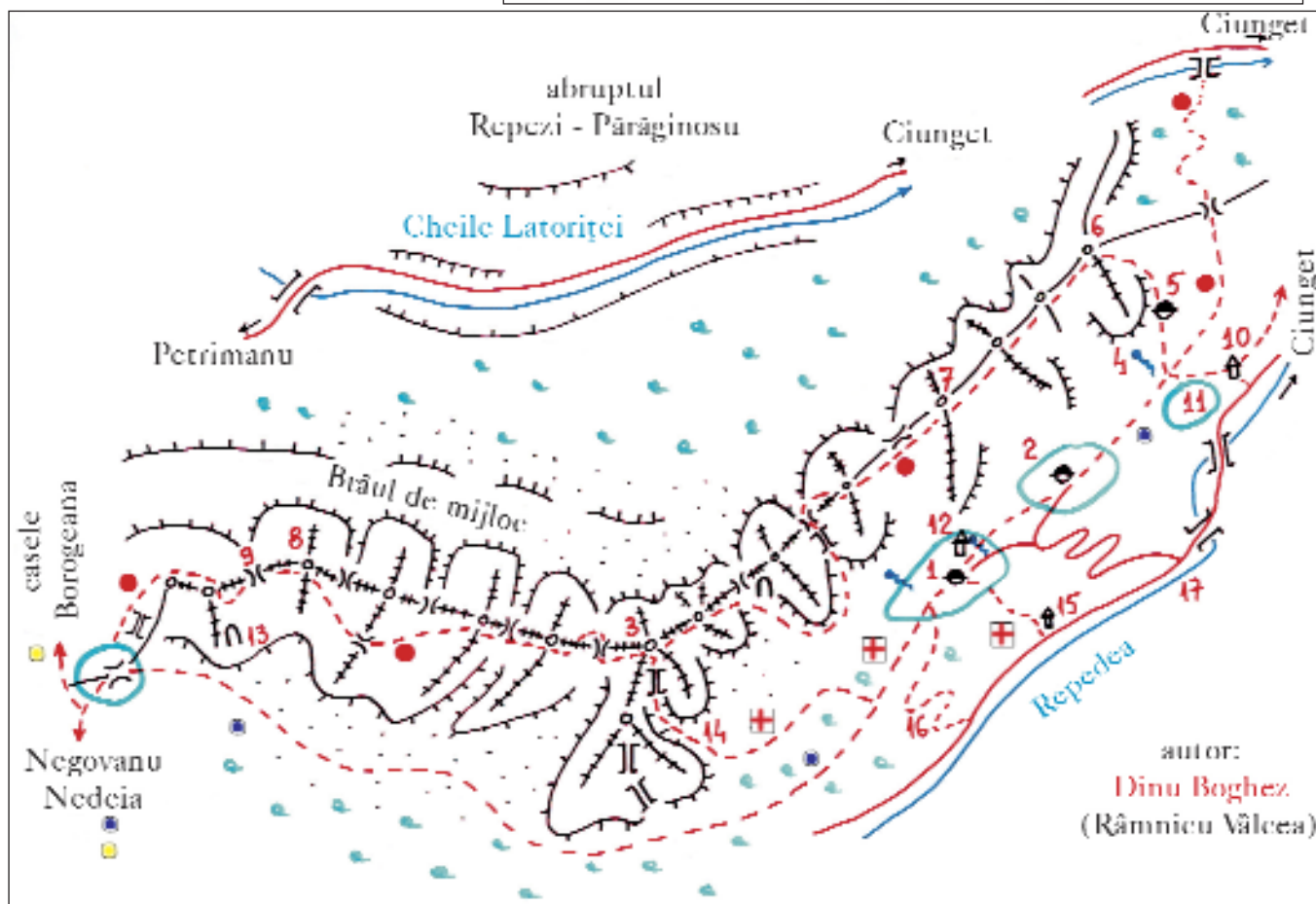
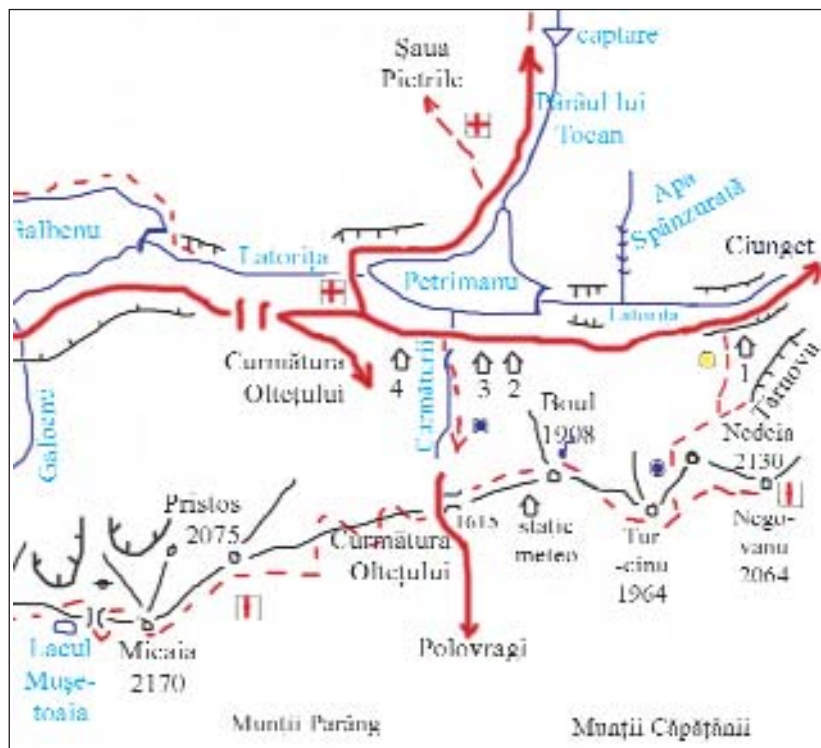
Circuit peste Târnov

Ovidiu ȘERBAN (Arad)

Târnovul este una dintre acele minunate bijuterii pe care România le (mai) are, alături de Piatra Iorgovanului, Scărița-Belioara, Piatra Cloșanilor, Buila și - cea mai cunoscută - Piatra Craiului.

Discret, sălbatic, pitoresc, puțin cunoscut, foarte slab marcat (deși hărțile spun altceva!), acest masiv merită din plin efortul fizic cât și cel financiar.

Iulie 2004. Am pornit din Brezoi, cu ultimul autobuz spre Voineasa, la ora 20. Această mașină pleacă din Râmnicu Vâlcea la ora 19. Am ajuns la Gura Latoritei la 20,45 și după încă 50 de minute suntem la intrarea în Ciunget. Montăm corturile pe malul Latoritei. Aerul rece ne face să uităm de ziua petrecută prin mijloace de transport. Iar cerul senin ne dă speranțe pentru mâine.

- 1 - stâna Târnovul Mic; 2 - stâna Târnovul Mare; 3 - Piatra Târnovului (1879 m); 4 - Izvorul Mierlei; 5 - stâna lui Ceapă; 6 - Târnovul Mare (1847 m); 7 - Târnovul Mic (1833 m); 8 - Vf. Pietrei Tăiate; 9 - Spintecătura Pietrei Tăiate (La Balcoane); 10 - casa lui Ionică Pleșanu; 11 - Poiana La Matalana; 12 - refugiul Târnovu; 13 - Peștera La Ciovică; 14 - Orga Târnovului; 15 - cabana Neagră; 16 - potecă de acces; 17 - Bârboaia

1

Târnovul, văzut din creasta
Negovanu (nord, 2072 m) - Nedeia (sud, 2130 m).
fotografii: Trestian Găvănescu (Râmnicu Vâlcea)

2

3

A doua zi mai arunc o privire pe articolul lui Dinu Boghez, din revista Munții Carpați, nr. 16, 1999, pag. 42-47. Trecuseră cinci ani de la apariția aceluși număr, în teren probabil se schimbaseră multe.

Sunt date acolo vreo șapte căi de acces spre Tânov. Informațiile sunt sumare. Descrierea completă a acestora ar necesita ceva mai mult spațiu. Aveam și articolul lui Nae Popescu, tot din revista Munții Carpați, apărut în nr. 2, 1997,

Bulbuci pe Tânovu
(*Trollius europaeus*;
vezi și pagina 34).

foto: Trestian Găvănescu (Râmnicu Vâlcea)

Piatra Târnovului.

foto: Trestian Găvănescu (Râmnicu Vâlcea)

4

pag. 22-24. Ne-am hotărât să urcăm pe V. Repedea, considerând-o mai facilă.

Intrăm în sat și, imediat pe stânga este podul de beton peste Latorița, de unde începe drumul forestier ce însoțește Repedea. Urcăm pe Repedea până la I.F. Vătășelu, aflată la trei kilometri de la podul de beton. Nu eram prea optimist în legătură cu marcajul punct albastru, care trebuia să plece de aici. Într-adevăr, nici urmă de marcaj. De obicei, la noi semnele turistice sunt abundente pe potecile largi, unde este imposibil să te rătăcești și lipsesc în puncte cheie, cum sunt bifurcațiile și debuturile traseelor.

Întâlnim un pădurar. Ne zice că punctul albastru nu mai există și ne indică un nou drum forestier, care se desprinde din cel pe care ne aflăm și urcă până la Matalana. Mai suim încă aproximativ 7-800 m, trecem pe un podeț pe malul stâng al Repedei și, într-adevăr, imediat găsim drumul de care vorbise pădurarul, spre dreapta. Începem urcușul. Pantă mare, peisaj deprimant. Cât de mult pot urâți forestierii peisajul...

Ajungem în locul numit La Matalana. A trecut o oră și un sfert de când am lăsat Repedea. Nu mai este pepinieră; pădurea a fost lăsată să crească, arborii au 1,5-2 metri înălțime. Și pe acest mic

șes se poate monta cortul.

Căutăm vreo zece minute după măcar o urmă de marcaj; nimic însă. Drumul forestier pe care am urcat se termină aici. Se desprind mai multe poteci largi. O luăm pe cea situată cel mai sus, așa cum zice Dinu Boghez. Însă întâlnim vreo trei bifurcații și, după 30 de minute ne trezim în plină pădure, fără nici o potecă.

Puteam doar să urcăm spre nord nord-vest, direct prin pădure, sau să coborâm la Matalana. Alegem prima variantă și începem să scoatem adrenalina. La început suntem norocoși. Prindem un mic culoar, un grohotiș destul de bine fixat de vegetație încât să ne permită să înaintăm. Dar ajungem și la stânca care l-a generat.

De aici trebuie să urcăm prin pădurea de conifere. Suim printre uriașii molizi, situați foarte aproape unul de celălalt, ale căror crenguțe inferioare, frustrate de prezența luminii, uscate și ascuțite ne zgârie brațele. Este amiază, iar norii Cumulonimbus încep să toarne averse. Ferigile imense absorb cu neșă apa. Noi nu suntem încântați. Copacii se răresc și apare pajiștea.

Se oprește și avera, avem panoramă cuprinzătoare spre creasta Căpățâanii, aflată la sud. În 30 de minute suntem pe Târnovul Mare (1847 m). Frumusețe,

Vf. Nedeia (2130 m), văzut de la stâna Târnovul Mic.

foto: Ovidiu Șerban (Arad)

liniște. Peisajul ne lasă fără respirație, cum se spune.

Peste verdele tonic al Târnovului Mic vedem creasta zimțată a Pietrei Târnovului, mărginită de abrupturi. În nord sunt Munții Latoriței (descrieri bogate în numerele 52 și 53 ale revistei Invitație în Carpați), versanții lor sudici fiind înveșmântați în albul calcarelor în care s-au format cheile acestui minunat râu; la sud se desfășoară culmea domoală a Căpățâanii. Vedem și amploarea defrișărilor din bazinul Repedea. În curând, versantul nordic al Nedeii va fi la discreția eroziunii torențiale. Inconștiente autorități.

Plecăm de pe Vf. Târnovul Mare și întâlnim o turmă de oi. Suntem atacați de câini, însă scăpăm, ciobanul era aproape. Ne odihnim puțin pe Vf. Târnovul Mic (1833 m) și ajungem în șaua cu același nume.

Suntem în fața celei mai frumoase și sălbatice porțiuni a traseului. Jos, în stânga, aproape, se vede stâna Târnovul Mic. În fața noastră, la câteva sute de metri, calcarul zvelt țâșnește spre cer; însă din nou trebuie să trecem prin pădure. Este imposibil cu rucsacul. Trei

dintre noi iau toți rucsacii și coboară la stână. Doi continuăm; fără rucsac este mai bine.

Ajungem la primul horn și trecem în stânga crestei. Depășirea acestui horn se face pe niște brâne foarte înguste, acoperite cu iarbă mare; este foarte dificil când iarba e udă. Lăsăm în dreapta o cavitate (probabil Avenul L3, vezi revista Munții Carpați, nr. 2, pagina 25) și zărim în față, la câteva sute de metri, vârful.

Înaintarea este un calvar: jnepeni imenși au invadat culmea îngustă pe care înaintăm. Suntem nevoiți să-i călărim. Nu este plăcut, însă peisajul ne vrăjește. Suntem atenți însă, în dreapta abruptul este imens. Parcă aș privi spre Trascău, dinspre Scărița-Belioara, atât de frumos se văd Cheile Latoriței.

Și ajungem pe vârf. Nici marcaj, nici vreo tăbliță. Jnepenii desenează un mic golf în jurul piscului, așa că avem din nou vizibilitate. Mergând în continuare spre vest, scăpăm de acești arbuști frumoși. Acum putem privi, cu precauție, spre Valea Latoriței, aflată la 1000 de metri sub noi. O vedem așa cum zăream refugiul Șpirla din zona Lanțurilor. Și spre Repedeș este abrupt, dar Latorița ai senzația că e în fântână.

Creasta, îngustă, e tot mai spectaculoasă. Încercăm să ne imaginăm pe unde o fi fost poteca (punct roșu). O luăm prin stânga, depășind țăncurile,

unul după altul. În două-trei locuri nu există alternativă, trebuie mers pe muchie. Am senzația că văd punctul roșu. Nu-s decât mușchi cu o nuanță ușor portocalie, ce aduc a marcaj degradat. Cei care suferă de rău de înălțime este mai bine să evite Târnovul, începând de la Piatra Târnovului. Nu există lanț, nici potecă.

Ajungem în fața magnificei stânci care străjuiește Spintecătura Pietrei Tăiate. Abrupt în față, în dreapta și stânga. Ne menținem pe stânga, altă ieșire n-am văzut. Mă gândesc cu groază la situațiile în care poți fi surprins de ploaie și stâncă e udă.

Ne apropiem, încet, de capătul acestei fantastice creste, iar înainte de ultimul țănc, trecem pe dreapta. Prăpastia spre Latorița s-a mai îndulcit, însă nu găsim nici cea mai mică urmă de o căt de firavă potecă.

Mai coborâm puțin spre Șaua Pietrei și luăm o hotărâre "sinucigașă": coborâm direct spre sud, până întâlnim poteca ce vine din Șaua Gropiței la stâne. Ne-au trebuit doar cinci minute să găsim poteca, foarte largă. Bineînțeles și marcajul punct albastru, inutil aici. Nu ai cum să te rătăcești.

Până la stâna Târnovul Mic este o joacă. Admirăm pereții peste care tocmai am trecut, de la baza lor acum. Găsim un izvor și după zece minute ajungem în poiana unde se află stâna. Mon-

tăm cortul. Ciobanii au fost amabili, ne-au oferit brânză, urdă și lapte, ne-au invitat la masă și chiar să dormim la ei. Ziua de iulie s-a terminat cu o aversă însoțită de fulgere și tunete.

A doua zi ne trezim cu soarele luminând puternic Vf. Nedeia (foto 5), dar și calcarul Pietrei Târnovului. Plecăm spre Șaua Gropița. Trecem pe lângă izvor, dar și pe sub imensele țăncuri de la vest de Piatra Târnovului. În Șaua Pietrei - surpriză - găsim un punct roșu și chiar o tăbliță indicatoare: spre Ciunget, prin Pia-tra Târnovului, 4½ ore.

O coborâre ușoară în Șaua Gropița (Dinu Boghez o numește Șaua Borogeniei) apoi poteca părăsește pădurea și zona Târnovului, urcând în Șaua Negovanul. Marcajul este acceptabil; poteca extrem de largă, drum de tractor, face rătăcirea imposibilă. În aerul clar al dimineații, Nedeia și Fratoșteanu par a fi la doi pași.

Aruncăm o privire de ansamblu spre Târnov. Tectonica, petrografia și agenții exogeni au creat aici o lume extraordinară, comparabilă cu Buila, situată și ea pe aproape. Poate chiar mai sălbatică, de la Piatra Târnovului spre vest, pentru că Buila este marcată pe creastă (și nu numai). Cum în orice rău este și un

Stâncării deasupra stânei Târnovul Mic.

foto: Ovidiu Șerban (Arad)

6

bine, lipsa marcajelor, potecilor și turiștilor needucați păstrează puritatea naturii. Nu și la baza versanților, unde defrișările barbare răpesc din frumusețea peisajului.

Pentru cei care se încumetă să parcurgă Târnovul, este vital să aibă coardă, talpă foarte aderentă la bocanci și bidon cu apă. Nu am găsit izvorul de pe Vf. Piatra Târnovului și nici un alt izvor pe creastă. De asemenea, din punctul meu

de vedere, este o nebunie parcurgerea crestei spre vest de Piatra Târnovului cu rucsacul. Se "pierd" vreo două ore și jumătate dacă îi lăsați la stâna Târnovul Mic, dar se elimină riscuri inutile.

Iată și timpii aproximativ necesari parcurgerii unor etape: podeț peste Repedeș (în amonte de I.F. Vătășelu) - La Matalana, 1¼ ore; Vf. Târnovul Mare - Șaua Târnovul Mic, ¾ ore; Șaua Târnovul Mic - Vf. Piatra Târnovului, 50

Urcuș greu spre Curmătura Gropița.

foto: Ovidiu Șerban (Arad)

Urme de jeep-uri, între Vf. La Nedei și Balota.

foto: Ovidiu Șerban (Arad)

minute (fără rucsac!); Vf. Piatra Târnovului - capăt creastă - potecă - stâna Târnovul Mic, 2 ore (fără rucsac!); stâna Târnovul Mic - Șaua Gropiței - Șaua Negovanu, 3¼ ore.

Munții Căpățâanii au cu totul alt aspect decât Târnovul. Culmi largi, platouri chiar, acoperite cu ierburi, din care se ridică vârfuri rotunjite, ușor de urcat. Orientarea este ușoară (pe vreme

bună!). Poteca de culme este de fapt un drum de tractor (iar sub Nedeia am găsit 9 jeep-uri, din Cehia). Spre nord însă, Căpățâanii se termină cu abrupturi.

- O porțiune de pădure apare după Curmătura Rodeanu, înainte de Muntele Zmeuretu, însă cu puțină atenție la ramificații se poate ieși din nou la gol alpin.

- Din Șaua Funicel se poate scurta dacă urcați direct pe Vf. Balota. Noi am

Eroziune în zona Nedeia - La Nedei - Beleoaia.

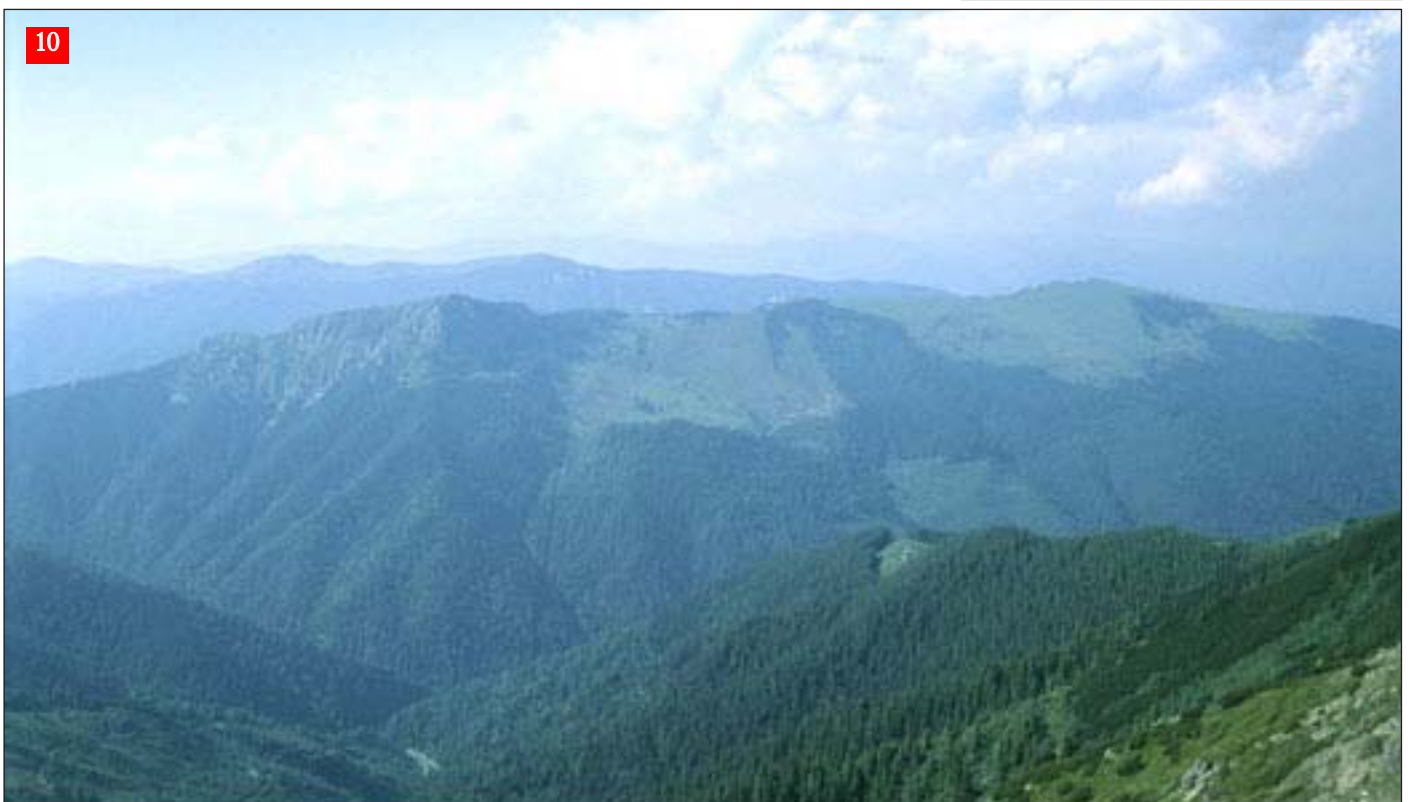
foto: Ovidiu Șerban (Arad)

ocolit prin sud acest munte imens; în schimb am avut norocul să găsim două pâraie puternice. Din zona Vf. Balota se vede pentru prima dată Buila.

- Marcajul bandă roșie apare o singură

Târnovul, privit de "peste drum", din zona Balota.

foto: Ovidiu Șerban (Arad)

11

dată, lângă Șaua Negovanu (mergând spre est, nu știu care este starea lui spre Curmătura Oltețului). Nu l-am găsit nici în pădure.

- Am folosit informațiile din articolul lui Dănuț Călin, din revista Munții Carpați, nr. 12, 1999 și ne-am descurcat destul de bine. O atenție sporită trebuie acordată în zona Vf. Gera. Pe ceață este foarte posibil să o luăm pe lângă stâna Căprăreața, aflată în dreapta sub vârful cu același nume și să ne trezim pe Valea Olănești.

Pentru a urma în continuare creasta principală este necesar să mergem tot spre est și, imediat ce intrăm în pădure, avansăm ușor sud-est. Dacă prindeți poteca largă nu mai e nici o problemă. Câteva semne de marcaj măcar ar ușura complet orientarea.

La o oră de la intrarea în pădure se face un drum forestier care se desparte de potecă la o stână situată într-o poiană. Ciobanul de acolo ne-a spus că și drumul forestier duce la Valea lui Stan. În realitate, după o coborâre sălbatică, se ajunge la Valea Șasa și apoi la capătul localității Săliște. Pentru a ajunge la Valea lui Stan păstrați direcția est și căutați urmele fostului funicular.

- Locuri de campare sunt foarte multe. Apă însă nu am găsit în creastă (repet, de la Șaua Negovanu spre est). Cam toate apele izvorăsc sub creastă, la diferite distanțe de potecă. La stâna Rodeanu, aflată la doi pași sub creastă, se află un izvor puternic, însă câinii erau

foarte agresivi. Izvorul de sub Șaua Funicel, de care aminteste Dănuț Călin, era sec.

- Priveliști complexe spre Munții Lotrului, Făgărașului, Latoriței, Târnov, Buila, dar și asupra crestei pe care o parcurgem. Merită văzute urmele activității glaciare de pe versantul nordic (în special zona Ursu).

Am făcut din Șaua Negovanu până în Curmătura Rodeanu (unde am dormit) 8¼ ore, iar de aici până în Săliște 7 ore.

Notă, referitor la modul cum au fost "făcute" multe marcaje din munții noștri. În perioada anilor 1970-1980, un plan de marcare conceput la Federația Română de Turism Alpinism (FRTA), urma să fie pus în aplicare, pe scară națională, în colaborare cu Consiliul Național al Organizației Pionierilor și cu echipajele Salvamont.

În paralel, Editura Sport-Turism, care funcționa în aceeași clădire cu FRTA, urma să facă cunoscută, prin publicațiile și ghidurile sale montane, rețeaua de marcaje (dar redactorii nu prea erau oameni de munte, nu prea se arătau interesați să deosebească "planul" de minciună, nu verificau pe teren).

Așa că, în foarte multe lucrări, ceea ce s-a publicat reprezenta ce se dorea a se face, ceea ce urma sau ar fi trebuit să fie în teren și nu ceea ce era pe teren. Rute pe care nu s-a aplicat vreodată nici măcar un semn turistic erau descrise

Târnov (dreapta) și Vf. Ursu, privite dinspre Zmeuretu.

foto: Ovidiu Șerban (Arad)

drept marcate (uneori de persoane care nici nu călcașeră pe acolo!). Trasee pe care semnele erau aplicate pe aproximativ 10-30% din lungime, erau de asemenea date ca funcționale.

Operațiunea marcajele, sprijină cu fonduri de la stat, a devenit o sursă de excrocant bani. Pentru că, în afara unor grupuri de oameni serioși, pasionați de munte, responsabili în ceea ce realizau pe teren, au început să existe tot mai mulți impostori.

Pentru un traseu de câțiva kilometri ce urma să fie marcat se organiza câte o tabără cu zeci de participanți, uneori mai multe tabere, în ani consecutivi; măcar să se fi aplicat sarcinile promise; dar nu era așa în realitate...

Alții, pentru că erau comisii de "omologare" (constituite din leneși și șmecheri), găsiseră metoda de a "împăca" lucrurile: făceau 10-20 de semne la capetele fiecărui traseu (să vadă "controlul"), montau tot la capete câteva săgeți indicatoare (apoi le scoteau, le vopseau și le vindeau altora care făceau "marcaje"...).

Despre blestemățiile făcute de "inventivi" aș putea povesti multe și mult. Operațiunea marcajele a fost un bun exemplu de cum își fură unii români, singuri, căciula.

Regretabil, impardonabil pentru acele persoane care au realizat cu serio-

12

Mac galben pe Târnovul.

foto: Trestian Găvănescu (Râmnicu Vâlcea)

zitate marcaje, cu pasiune și responsabilitate, este că, din variate motive (modestie prost înțeleasă etc.) nu și-au făcut reclamă pentru munca lor din teren

(nu-i deloc ușor și simplu, de exemplu, să cari stâlpi metalici la altitudine, să-i plantezi), nu au spus - de cele mai multe ori - în afara numelui grupului din care făceau parte, numele participanților care au asudat efectiv.

Și au rămas cei serioși în această muncă aproape totală, nescriind despre ei, deși de la realizarea marcajelor pe care le-au făcut, de care ne-am folosit toți, de care încă ne folosim, au trecut 30-35 de ani. (Ică Giurgiu)

Schi pe Zamora

text și fotografii:
Ciprian-Cristian THOMAS

Asociația Alpine Project

8 ianuarie 2006. Ger... rău de tot. Ora 8,30 ne găsește în gara Azuga.

Pornim către pârtia Sorica; deodată mă întorc și văd Bucegiul învăluit în soare. (foto 1)

Ne dăm de câteva ori cu schiurile pe pârtia Cazacu, ca să ne dezmoțim, apoi urcăm cu telescaunul pe Sorica.

Sus e baie de soare dar, totuși, gerul mușcă. Ne-am pus la soare cât de cât, apoi am coborât - pe schiuri - prima pantă, până aproape de liziera pădurii. (foto 2)

Au urcat apoi și prietenii cu care venisem la plimbare. Împreună, am luat-o spre culmile domoale ale Baiului. Noi

mai ușor (pe schiuri), ei se afundau. Analizăm pantele, pentru viitoare ture. (foto 3)

Avem un pic de emoții la traversarea unei zone mai expuse, dar - cu grijă - trecem. Porțiunea de coborâre se apropie. Dar și norii care vin dinspre nord nord-est. Plafon cam compact...

Ne grăbim să ajungem pe Culmea Zamora unde vom începe "nebulia". Au trecut alții înainte pe acolo, le vedem urmele. Și au tăiat panta urât; dar, la cât de înghețată e zăpada, nu vom avea probleme. E chiar prea înghețată, curbele trebuiesc tăiate dur, cu canturile.

O tulim la vale. Derapez cam tare, de

Abruptul Bucegilor, văzut din Azuga: Munții Caraiman (în stânga, cu crucea pe el) și Coștila (în dreapta).

1

2

De pe Culmea Urechea, de la capătul telescaunului, vedem abruptul dinspre Valea Prahovei al Bucegilor.

Vârful Dutca.

câteva ori și mă cam apucă fiorii uitându-mă la panta de jos.

Pendulăm între pantele din dreapta (Valea Fetei) și cele din stânga (Valea Zamora). Bate destul de tare vântul și

ne dezechilibrează pe culme, dar ne descurcăm. Pe dreapta zăpada e înghețată bocnă (din cauza vântului), pe stânga e zăpadă pulver, mare. Le combinăm, să nu se supere nici una.

3

Pe Culmea Zamora.

Curbele, strânse sau largi, ne fac plăcere deosebită. (foto 4)

Ajungem parcă prea repede la stâna Zamora. Ne adăpostim, povestim despre drum, mâncăm, râdem, glumim.

Se înserează și se lasă frigul. Acum urmează porțiunea de coborâre prin pădure (preferata mea).

Ocolim copacii cu grijă, ne rugăm să nu prindem crengi mari sub zăpadă... o nebulnic. Plăcere maximă la costuri minime, cum spune un bun prieten.

Dăm de drum, dar preferăm să o tăiem de-a dreptul. Mă bucur de fiecare moment. Curbă strânsă! Deschide unghiul! Nu-i loc? E loc! Dă-i bătaie! Youhouuu!

4

Până la urmă, zăpada se subțiază și preferăm să o luăm pe drum, unde este bătătorită și înghețată. Suntem transpirați, dar fericiți. Ne apropiem de civilizație. S-a terminat o zi bună de schi, o zi normală.

Bibliografie (și extras hartă). Mihai Ielenicz - Munții Baiului (Gârbova) - Editura Sport-Turism, București, 1984 (Singura "vină" pe care redacția o găsește autorului ghidului este că acesta, bănuind că se adresează oamenilor care apreciază multiplele valențe ale muntelui, nu a insistat mai mult pe formularea momeală: masiv foarte interesant, în toate anotimpurile; nu ar fi fost nici o exagerare.)

Sahale Peak (2652 m)

Florin TEODORESCU
(Seattle, S.U.A.)

La sfârșit de august 2005 am făcut o tură de o zi, cu un prieten, în munții din nordul statului Washington, aproape de granița canadiană (vezi hărțile 1, 2, 3). Din Seattle au trecut trei ore pline de condus.

Am pornit pe munte la 6 a.m., de la 950 m altitudine, cu ținta Sahale Peak, un vârf stâncos de 2652 m. Vreme superbă.

Poteca șerpuie și urcă susținut prin pădure, ieșind apoi în gol alpin, în Cascade Pass (1648 m, foto 4). Din

trecătoare, poteca se abate spre stânga, urmând linia muntelui, pe Sahale Arm.

Deja suntem într-o zonă cu perspectivă amplă în toate direcțiile. Poza 4 este luată spre sud-vest (privind în spate față de direcția de mers). În prim plan suntem pe pantele Sahale Arm, în plan secund sunt The Triplets (2212 m) și Cascade Peak (2264 m), iar spre dreapta se află Johannesburg Mountain (2505 m).

Tot urcând, pe la 2100 m părăsim zona înierbată și înaintăm pe... așa fi vrut să zic grohotiș dar totuși roca e de dimensiuni mai mari decât în zonele cu grohotiș pe care mi le aduc aminte din

Piatra Craiului; și e foarte friabilă, caracteristic rocii vulcanice.

Trecem de locurile de campare, tabăra de bază pentru Sahale și pentru alte trasee din zonă; imediat intrăm pe ghețar. Nu pentru multă vreme însă; după o traversare de aproximativ 30 minute suntem din nou pe rocă, din ce în ce mai mare și mai abruptă.

În final, după ultimii câțiva zeci de metri de cățărare ajungem pe vârf. Suficient spațiu pentru noi doi, dar un grup mai mare ar trebui să facă cu rândul.

Perspectivă impresionantă, de jur împrejur. Spre nord iese în evidență Boston Peak (2711 m, poza 5), prin

culoarea roșiatică a rocii, contrastând puternic cu zăpada, cerul și piscurile învecinate.

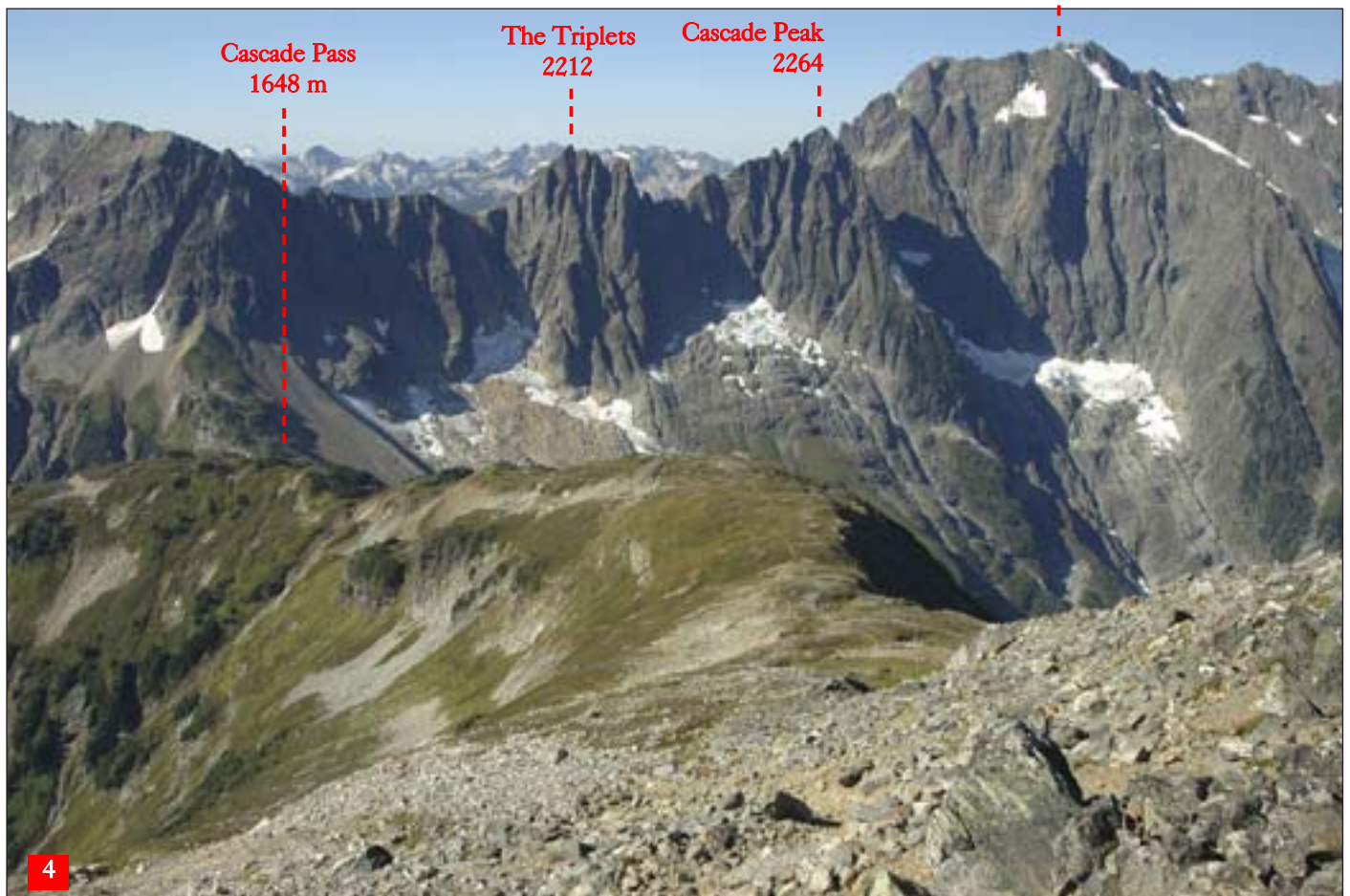
Este ora prânzului, luăm o masă fru-

gală. Spre nord nord-vest (foto 6) vedem în depărtare Mount Baker (3285 m), apoi, către noi, Eldorado Peak (2703 m), la poalele căruia se formează mai

mulți ghețari (cel mai mare fiind Inspiration Glacier) și Forbidden Peak (2686 m).

A venit momentul să facem cale

**Johannesburg Mt.
2505**

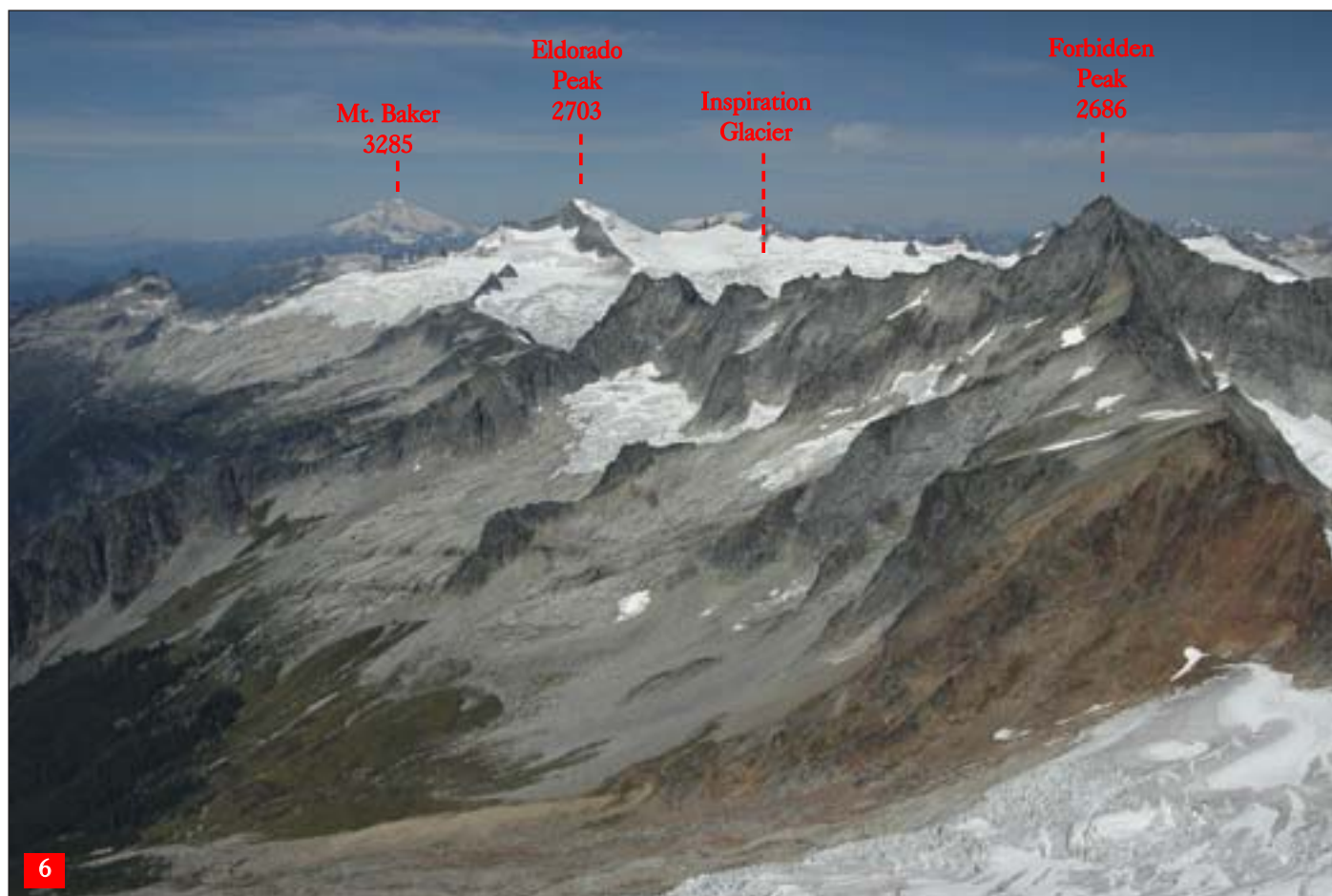
Boston Peak
2711

5

întoarsă; în aproximativ 4 ore suntem iar la mașină, cu sângele și spiritul oxigenate.

A fost o zi plină; de la parcare, un traseu pe munte de aproximativ 20

km dus întors, cu o diferență de nivel de aproximativ 1700 m, pe teren variat.

Mt. Baker
3285

Eldorado
Peak
2703

Inspiration
Glacier

Forbidden
Peak
2686

6